

Hanne Tvete

Open Access-publisering.

**En komparativ holdningsundersøkelse mellom forskere ved
HiØ og HiOA**

Masteroppgave 2016

Master i bibliotek- og informasjonsvitenskap

Høgskolen i Oslo og Akershus, Institutt for Arkiv- bibliotek- og informasjonsfag

Sammendrag

I denne masteroppgaven har jeg undersøkt hva slags holdninger forskerne ved Høgskolen i Østfold (HiØ) har til Open Access (OA) og i hvilken grad disse holdningene gjenspeiler seg i praksis. Jeg sammenlignet også svarene med en tilsvarende undersøkelse gjort på Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA), for å se på likheter og ulikheter mellom forskernes holdninger og praksis ved de to høyskolene.

Undersøkelsen viser at forskerne ved HiØ har en generell høy kjennskap til OA, men er ikke godt kjent med de ulike retningene innen OA. Det institusjonelle arkivet (IR) Brage er ukjent for mange og egenarkiveringspraksisen er lav. Omtrent halvparten av forskerne kjenner til et OA-tidsskrift innen sitt fagfelt, men de er skeptiske til kvaliteten på fagfellevurderingen og få har publisert OA. Forskerne ved HiOA har også en generell høy kjennskap til OA. De er derimot godt kjent med det IR ODA og har en høy egenarkiveringspraksis. Mange forskere kjenner til OA-tidsskrifter og halvparten har publisert OA. Forskerne ved begge høyskolene mener at OA-tidsskrifter mangler prestisje og kvalitet.

Abstract

In this master-thesis I have conducted a survey among researchers at Østfold University College (HiØ). The purpose was to describe the attitudes they have towards Open Access and if these attitudes reflects in their publication-practises. I compared my study findings with a previous study findings on the same topic conducted at Oslo and Akershus University College of Applied Sciences (HiOA).

The survey shows that the researchers at HiØ know the concept of OA well, but are not familiar with the different types of OA. The institutional repository (IR) Brage is unknown to most researcher at HiØ and self-archiving is low. About half of the researchers can identify an OA journal of their discipline. They are sceptical to the quality of the peer-review process and only a few have actually published in an OA journal. The researchers at HiOA have high knowledge of the OA concept. They are well aware of the IR ODA, and the rate of self-archiving is very high. Several of the researchers can identify an OA journal and more than half of them have published OA. The researchers at the University Colleges both agree that OA-journals lack prestige and quality.

Forord

Jeg vil takke min veileder Tor Arne Dahl for gode råd, innspill og veiledning undervis med denne masteroppgaven. Jeg vil også takke Else Helen Norheim, hovedbibliotekar, og Hanne Dybvik, avdelingsleder, ved HiØs bibliotek for velvillig svar på e-poster og for å ta seg tid til å møte en masterstudent og hjelpe med informasjon. Jeg takker også Kjell Ove Kjølaas, FoU-koordinator ved HiØ for å svare på mine e-poster med spørsmål om publiseringsfond, stipendordninger, retningslinjer og praktisk hjelp med spørreundersøkelsen.

Stor takk til gjengen min Gunnar, Ingvild og Halvard.

The more I see the less I know for sure. John Lennon

Innhold

1 Innledning.....	7
1.1 Bakgrunn	7
1.2 Problemstilling	8
2 Teoretisk rammeverk.....	9
2.1. OA definisjon	9
2.2 Hvorfor OA?.....	9
2.3 Veier til OA.....	11
2.3.1 Impact factor og siteringer.....	12
2.3.2 CRIStin og tellekantsystemet	13
2.4 Fordeler og ulemper med OA.....	13
2.4.1 Grønn OA i institusjonelle arkiver	16
2.4.2 Gull OA i tidsskrifter.....	19
2.5 Nåværende status for OA	22
2.5.1 Policyer.....	22
2.5.2 utfordringer.....	24
3 Metode.....	25
3.1 Valg av metode.....	25
3.1.1 Styrker og svakheter ved metoden.	26
3.2 Utvalget	27
3.2.1 Utvalgskriterier.....	27
3.2.2 Svakheter ved utvalget	27
3.3 Utforming av spørreskjemaet	28
3.3.1 Spørsmålstyper	29
3.4 Svakheter ved spørreskjemaet	29
3.4.1 Bakgrunns spørsmål kombinert med annen informasjon	29
3.4.2 Limesurvey	30
3.4.3 Respondentenes hukommelsesevne.....	30
3.5 Gjennomføring av spørreundersøkelsen.....	30
3.5.1 Utsendelse av skjema	30

3.6 Dataprosessering	31
3.6.1 Rydding av data.....	31
3.7 Respons på spørreskjemaet.....	32
4 Resultater og analyse.....	33
4.1. Høgskolen i Østfold.....	33
4.1.1 Det institusjonelle arkivet Brage	33
4.1.2 Publiseringstipend.....	33
4.1.3 HiØs OA-policy	34
4.1.4. Støtte til forfatterbetaling (APC).....	34
4.1.5 Publiseringspraksis ved Høgskolen i Østfold.....	34
4.2 Resultatene fra spørreundersøkelsen	39
4.2.1 Respondentenes fakultetstilhørighet.....	39
4.2.2 Respondentenes bevissthetsnivå til egenarkivering og OA.....	40
4.2.2.1 Det institusjonelle arkivet Brage	40
4.2.2.2 Begrepet OA.....	43
4.2.2.3 Høgskolens støtte til forfatterbetaling.....	45
4.2.2.4 OA-tidsskrift.....	46
4.2.3 Respondentenes holdninger til OA.....	47
4.2.3.1 Viktigheten av å bidra i det institusjonelle arkivet Brage.....	47
4.2.3.2 OA-tidsskrifter og kvalitet	51
4.2.3.3 Hva respondentene mener OA-tidsskrifter mangler.....	52
4.2.3.4 Hva hindrer respondentene i å publisere i OA-tidsskrift?.....	53
4.2.3.5 Begrunnelse av publiseringsvalg.....	55
4.2.3.6 Hvor viktig er kollegers praksis og anerkjennelse?.....	57
4.2.3.7 Hvordan påvirkes respondentene av HiØs støtte til forfatterbetaling?	59
4.2.3.8 Viktigheten av et tidsskrifts impact factor	61
4.2.3.9 Hvilke faktorer er viktige for forskerne ved valg av litteraturkilder	62
4.2.4 Respondentenes praksis.....	64
4.2.4.1 Erfaring med å publisere i OA-tidsskrift.....	64
4.2.4.2 Publiserer respondentene oftere i OA-tidsskrift?	66
4.2.4.3 Respondentenes siste publisering	68

4.2.4.4 Respondentenes siste prosjektdeltakelse	68
4.3 Oppsummering av resultatene fra spørreundersøkelsen ved HiØ	69
4.3.1 Forskernes bevissthetsnivå til egenarkivering og OA	69
4.3.2 Forskernes holdninger til OA	70
4.3.3 Forskernes publiseringspraksis.....	70
5 Sammenligning mellom HiØ og HiOA.....	71
5.1 Respondentens bevissthetsnivå	71
5.2 Respondentenes holdninger.....	72
5.3 Respondentenes praksis.....	73
5.4 Høgskolene HiØ og HiOA	74
5.4.1 HiØ og HiOA sin tilnærming til OA	74
6 Konklusjon	76
7 Videre arbeid	80
Litteraturliste	81
Personlig kommunikasjon	85
Vedlegg	85

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Open Access (OA) bevegelsen som startet som en bevegelse, men har blitt offisiell politikk, vil at informasjon og kunnskap skal være fritt tilgjengelig. Internett gjør at dette nå er mulig. Fri online tilgang til forskningsresultater er målet. Publisering av forskningsresultater i vitenskapelige fagfelleverderte artikler i OA-tidsskrifter gir fri bruksrett for alle. Det er også vanlig å egenarkivere, det vil si laste opp og gjøre tilgjengelig, en versjon av et vitenskapelig arbeid i et åpent institusjonelt arkiv (IR), gjerne tilknyttet den institusjonen forskeren tilhører.

I 2013 utførte Lena Flyum Holberg en undersøkelse blant forskere ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA). Undersøkelse ville avdekke hva slags holdninger forskere ved HiOA hadde til OA publisering. Jeg har til hensikt å gjenta den samme holdningsundersøkelsen blant forskere ved Høgskolen i Østfold (HiØ).

All forskning bygger på annen forskning. Å gjenta en undersøkelse er et poeng i seg selv for å kunne si noe om et funn eller resultat er generelt eller spesielt. Kan funnene i Lena Flyum Holbergs undersøkelse ved HiOA skyldes spesielle forhold der, som høgskolens faglig profil eller publiserings policy? Hvor allmenngyldige er resultatene? Det vet vi ikke noe om før vi har gjort undersøkelsen på nytt, enten på et nytt sted eller med en annen metode.

Skulle jeg være interessert i endring over tid hadde det vært riktig å gjenta undersøkelsen på nytt på HiOA, men man skal ikke undervurdere vanens betydning for holdninger. Folk gjør det de er vant til. En arbeidsplass, som en høgskole, har økonomiske vaner, ulike praksiser og policyer for f.eks. publisering og forskning. Min intensjon er å finne ut om resultatene fra HiOA er generelle og kan gjelde for flere høgskoler. Jeg velger derfor å gjenta undersøkelsen på HiØ. Jeg bytter altså sted og ikke metode.

Flyum Holbergs undersøkelse viser at forskerne ved HiOA har en høy egenarkiveringspraksis på 87 %. Forskerne ved HiOA mener at det å egenarkivere er viktig for å øke tilgjengeligheten og synligheten til vitenskapelig publisering. Forskerne har en høy generell kjennskap til OA, men er mer ukjent med de spesifikke forskjellene på gull og grønn OA¹. 50 % av respondentene kjenner til HiOAs OA-policy og 60 % vet om publiseringsfondet hvor

¹ Jeg kommer tilbake med definisjoner på forskjellen mellom gull og grønn i kapittel 2.

man kan søke om støtte til APC². 75 % av respondentene kjenner til OA-tidsskrift tilknyttet sitt fagfelt og 50 % har publisert i åpne tidsskrift. Halvparten av disse igjen publiserer oftere OA enn i kommersielle tidsskrift. Blant de forskerne som ikke har publisert i åpne tidsskrift er hovedårsaken at slike tidsskrift mangler prestisje og at det finnes færre OA-tidsskrift på nivå 2³.

1.2 Problemstilling

Det økende kravet om at forskning skal være fri og tilgjengelig for alle med en nett-tilgang har ført til at OA som publiseringsform øker. Hvordan påvirker denne dreiningen i publiseringsform forskere i Norge? Jeg har funnet tre tidligere undersøkelser om forskeres holdninger til OA ved norske institusjoner. Det er to studier ved henholdsvis Universitetet i Bergen (Universitetsbiblioteket, 2010) og Universitetet i Oslo (Alemayehu, 2010), foruten Lena Flyum Holberg sin holdningsundersøkelse ved Høgskolen i Oslo og Akershus (Holberg, 2013). Denne masteroppgaven vil gi et innblikk i hvordan Høgskolen i Østfold forholder seg til OA og hva slags holdninger forskerne der har til det å publisere sin vitenskapelige forskning som OA. Det er også interessant å se om forskerne ved de to høgskolene har de samme holdningene til OA, eller om noe er ulikt. Jeg ønsker derfor også å sammenligne forskernes holdninger ved de to høgskolene. Jeg får av den grunn en todelt problemstilling:

- ✓ *Hvilke holdninger har forskere ved Høgskolen i Østfold til Open Access, og hvordan gjenspeiles disse holdningene i praksis?*
- ✓ *Er det likheter eller ulikheter mellom forskernes holdninger til Open Access og publiseringspraksis ved HiØ og HiOA? Hva består i så fall disse likheter/ ulikheter av?*

Jeg har et generelt inntrykk av at forskere er mer opptatt av sin akademiske frihet til å få publisert sin forskning der de vil, enn i hvilken form denne publiseringen skal foregå. Når nå publiseringsformen er i ferd med å endre seg er det interessant å se om forskernes holdninger også endrer seg.

² https://en.wikipedia.org/wiki/Article_processing_charge

³ Vitenskapelige tidsskrifter som er eller har vært klassifisert som «nivå 2» (det høyeste kvalitetsnivået) i norsk vitenskapsindeks.

For å kunne sammenligne resultatene fra de to høgskolene må jeg få svar på forskningsspørsmålene til problemstillingen:

1. *Hvilke holdninger har forskerne ved HiØ til OA-publisering og egenarkivering?*
2. *Hvordan er publiserings- og egenarkiveringspraksisen blant forskerne ved HiØ?*
3. *Hvordan samsvarer forskernes holdninger med publiserings- og egenarkiveringspraksisen ved HiØ?*

2 Teoretisk rammeverk

2.1. OA definisjon

Opprinnelig refererte konseptet med åpen tilgang til det å ha ubegrenset elektronisk tilgang til vitenskapelig forskning og da først og fremst vitenskapelige tidsskriftartikler. Begrepet «OA» ble først formulert i 2002 på konferansen The Budapest OA Initiative⁴ som har følgende definisjon på OA:

«By 'OA' to this literature, we mean its free availability on the public internet, permitting any users to read, download, copy, distribute, print, search, or link to the full texts of these articles, crawl them for indexing, pass them as data to software, or use them for any other lawful purpose, without financial, legal, or technical barriers other than those inseparable from gaining access to the internet itself. The only constraint on reproduction and distribution, and the only role for copyright in this domain, should be to give authors control over the integrity of their work and the right to be properly acknowledged and cited» (BOAI, 2012).

To påfølgende konferanser i 2003, The Bethesda Statement on OA Publishing⁵ og The Berlin Declaration on OA to Knowledge in the Sciences and Humanities⁶, fulgte opp arbeidet fra Budapest og utvidet begrepet med: *«for at et arbeid skal være OA, må brukerne kunne kopiere, bruke, distribuere, overføre og vise verket offentlig og å lage og distribuere avledede verk, i alle digitale medium for alle formål»* ("Open Access," 2016).

2.2 Hvorfor OA?

Ved framveksten av muligheten til elektronisk publisering ble OA svaret på et bredt ønske om å reformere den akademiske publiseringsformen. Tilgang til Internett og ny teknologi gjør

⁴ <http://www.budapestopenaccessinitiative.org/read>

⁵ <http://legacy.earlham.edu/~peters/fos/bethesda.htm>

⁶ <https://openaccess.mpg.de/Berlin-Declaration>

forskernes tradisjon for å dele sine resultater i faglige arbeider enklere. Elektronisk publisering har klare fordeler i forhold til publisering på papir. Ikke minst gjennom muligheten til verdensomspennende elektronisk distribusjon.

En annen årsak til ønsket om å bytte publiseringsform er økningen av prisene på akademiske vitenskapelige tidsskrifter. Abonnementspriser har økt mer enn inflasjonen og fortere enn fag- og forskningsbibliotekers budsjetter de siste fire tiår (Suber, 2012).

Jan Erik Frantsvåg sendte ut en epost den 15. april 2016 til e-postlisten Nora-info⁷, med en lenke til årsrapporten 2015 for Elsevier forlag. Den viser at forlaget hadde en fortjenestemargin på 36,7 % i 2015 (Frantsvåg, 2016). Det tilsvarer 8. 884 milliarder norske kroner. De store forlagene som Elsevier, Springer og Blackwell utnytter sin markedsrett og tar seg stadig bedre betalt for abonnementer på vitenskapelige tidsskrifter. Noe som bibliotekene først og fremst får merke. Tidligere leder av Universitetsbiblioteket i Oslo, Jan Erik Røed, forteller i en artikkel i Apollon, «*at selv om alle universitetene i Norge står sammen når vi forhandler med de store forlagene i et forsøk på å presse prisene, blir det likevel fryktelig dyrt*» (Apollon, 2006). Forlagene samler vitenskapelige tidsskrifter i pakker og krever at man kjøper tilgang til alt eller ingenting. Flere bibliotek har sett seg nødt til å si opp abonnementer på tidsskrifter da det har blitt for dyrt. Dette gjelder også for utviklingsland, som dermed ikke har tilgang til den siste forskningen (Apollon, 2006).

Denne praksisen fra forlagene førte til en voksende internasjonal OA protestbevegelse. Det er samfunnet via for eksempel Norges forskningsråd⁸ eller European Research Council (ECR)⁹ som finansierer forskning med offentlige midler. Forskningen og forskningsresultatene bør derfor være allment tilgjengelig. Dette er en av grunnene til hvorfor OA er viktig. Det er etter hvert bred enighet om at OA kan være med på å effektivisere forskningen ved å gi flere grupper tilgang til litteratur som er kvalitetssikret. Et annet argument er at OA vil komme til å redusere de globale kostnadene ved vitenskapelig publisering og formidling sammenlignet med abonnements-modellen (Björk, Laakso, Welling, & Paetau, 2014).

⁷ <https://list.uit.no/sympa/info/norainfo>

⁸ <http://www.forskningsradet.no/no/Forsiden/1173185591033>

⁹ <https://erc.europa.eu/>

2.3 Veier til OA

Det er mange veier som kan lede til OA, personlige web sider, blogger, wikis, e-bøker eller ulike diskusjonsforum for å nevne noen. Men i forskningsverden er det vitenskapelige tidsskrifter (Gull OA) og institusjonelle arkiv (Grønn OA) som dominerer (Suber, 2012).

Gull OA er betegnelsen for publisering av forskningsresultater i OA-tidsskrifter som gjør innholdet sitt tilgjengelig på nettet for alle. Siden OA tidsskrifter ikke tar betalt for tilgang til å lese, er de avhengige av andre former for finansiering (Solomon & Björk, 2013). Et mindretall av OA-tidsskrifter krever en avgift, en Article Processing Charge (APC), for at artikkelen skal bli publisert, mens det er gratis å publisere i et flertall av OA-tidsskrifter. En APC er en sentral mekanisme for å finansiere åpen tilgang til vitenskapelig publisering (Solomon & Björk, 2013). En studie fra 2013 av over 9000 tidsskrifter registrert i Directory of Open Access Journals (DOAJ)¹⁰, viser at bare 28 % av alle OA-tidsskrifter krever en APC (Kozak & Hartley, 2013). Mange OA-tidsskrifter utgis under Creative Commons-lisenser¹¹. Dette betyr at artikkelen ikke bare kan leses, men også gjenbrukes samtidig som forfatteren beholder retten til å bli navngitt som opphavsperson.

Grønn OA betyr at forfatteren arkiverer sitt materiale i et institusjonelt arkiv eller i fagspesifikke arkiv, hvor artikkelen vil være online tilgjengelig i fulltekst. Grønn OA betyr at det er godkjent versjon av en artikkel som gjøres tilgjengelig, vanligvis den siste manusversjon en såkalt postprint-versjon. Grønt OA-materiale er ofte ikke siterbart fordi en postprint-versjon er innholdsmessig identisk som en utgitt artikkel, men mangler forlagets formattering, paginering, årgang med mer. Slikt materiale er allikevel en verdifull, gratis ressurs som lar brukerne finne frem til forskningsresultater uten å betale for dette. En del forlag krever at det skal gå en viss tid (embargoperiode) før en versjon kan gjøres tilgjengelig online. (CRISTin, 2016e).

I tillegg til grønn OA og gull OA finnes det en hybrid vei til OA, som innebærer at forfattere kan velge å betale en APC for sin artikkel, og dermed sørger for OA for enkeltartikler i et ellers abonnementsbasert tidsskrift. Det er Stevan Harnad som brukte de tre begrepene gull, grønn og hybrid først (Harnad, 2012a).

¹⁰ <https://doaj.org/>

¹¹ <http://creativecommons.no/>

Gratis OA er tilgang til vitenskapelige artikler som er gratis, men som ikke nødvendigvis er fri for opphavsrett og lisensierings restriksjoner. Gratis OA fjerner prisbarrierer men ikke barrierer for gjenbruk. Tilgang som er både gratis og fri for minst noen opphavsrettslige og lisensierings restriksjoner kalles Libre OA (Suber, 2012).

2.3.1 Impact factor og siteringer

Artikler har historisk sett vært fysisk knyttet til tidsskriftene de har blitt publisert i, men i den elektroniske tidsalderen er artikler individuelt tilgjengelige uten tilknytning til sine respektive tidsskrifter. Nå kan artikler leses og siteres ut i fra sine egne kvaliteter, uavhengig av tidsskriftenes omdømme eller impact factor (IF). Et tidsskrifts IF et gitt år defineres som gjennomsnittlig siteringsrate av artikler publisert i tidsskriftet i løpet av de to siste årene. I løpet av de siste tiårene har IF sakte gjennomsyret den kollektive bevissthet til forskerne og blitt et mål på tidsskrifters kvalitet, artiklene deri og deres forfattere. Forskere vurderer et tidsskrifts IF før de publiserer der og tidsskrifter reklamerer med sin IF på nettsidene sine. Nå som vitenskapelig informasjon spres elektronisk, er det mindre sannsynlig at forskere leser hele tidsskrift. I stedet utfører de litteratursøk på emner og leser artikler fra en rekke ulike tidsskrifter. Før den digitale tidsalder var siteringsfrekvensen til en artikkel og et tidsskrifts IF gjensidig forsterkende. Ny praksis med litteratursøk og bruk begrenser effekten av tidsskriftets IF på hvor mye artikkelen siteres og sammenhengen vil avta over tid. I den siste tiden har det kommet mye kritikk om bruken av IF som et mål på et tidsskrifts kvalitet, dets artikler og deres forfattere (Lozano, Lariviere, & Gingras, 2012).

Den viktigste begrunnelsen, for den verdensomspennende OA bevegelsen, er antagelsen om at økt tilgang til forskning vil øke bruken og effekten. Mange tidligere studier har vist, uavhengig av fagfelt, at tidsskrift-artikler som har blitt OA ved å egenarkivere dem fritt tilgjengelig på Internett (grønn OA), blir sitert betydelig mer enn artikler som kun er tilgjengelige i abonnements-tidsskrifter. Det er vist at forskere fra fag som fysikk og astronomi gjerne egenarkiverer artikler av høyere kvalitet i fagspesifikke åpne arkiver. Siteringsfordelen er korrelert med kvaliteten på artikkelen som egenarkiveres. De topp 20 % beste artiklene får 80 % av alle siteringer. Uavhengig av fagfelt er fordelene med OA like høy for obligatorisk egenarkivering som for selvvalgt egenarkivering (Gargouri et al., 2010).

SPARC vedlikeholder en oversikt over vitenskapelige artikler som har undersøkt om hvorvidt det finnes en siteringsfordel for OA artikler. Det totale antall studier hittil er 70. 46 studier

fant at det var en siteringsfordel, mens 17 ikke fant noen siteringsfordel. 7 studier kunne ikke konkludere med en fordel/ ikke fordel (SPARC, 2016c).

2.3.2 CRISStin og tellekantsystemet

Den norske publiseringsindikatoren er et system for dokumentasjon av vitenskapelig publisering med sikte på å måle publiseringsaktivitet og fordele forskningsmidler i forhold til publiseringsprestasjoner (Aagaard, 2014). Publiseringsindikatoren, det såkalte tellekantsystemet, ble innført i hele UH-sektoren i 2004. Hensikten med dette systemet var å skape en universalmodell med like indikatorer for alle fagområder i sektoren, som kunne brukes til å stimulere til økt forskningsomfang gjennom innføring av en mer resultatorientert premiering av forskning. For å unngå senkning av kvaliteten, ble det samtidig innført en nivådeling i publiseringskanalene. Publiseringer i kanaler på nivå 2 medfører høyere uttelling i publikasjonspoeng enn publiseringer på nivå 1. Dette premieringssystemet er et nullsumspill som fordeler ca. 2 prosent av de samlede midler til UH-sektoren (Fredriksen, 2014).

Publikasjoner i krediterte kanaler skal registreres i CRISStin (Current Research Information System in Norway) som er underlagt Kunnskapsdepartementet.

CRISStin-systemet er en database for registrering av forskningsaktivitet for helsesektoren, instituttsektoren og universitets- og høyskolesektoren. Det viktigste formålet med systemet er å samle all registrering og rapportering av forskningsaktiviteter for institusjoner innenfor de tre sektorene i et felles system. CRISStin har også ansvar for å forhandle fram lisensavtaler, såkalte konsortie-avtaler, på vegne av en gruppe av deltakerinstitusjoner fra offentlig sektor, med ulike leverandører. Avtalene dreier seg om tilgang til elektroniske ressurser som eksempelvis e-tidsskrifter, referansedatabaser, ordbøker og leksika. CRISStin har det nasjonale koordineringsansvaret på OA-feltet (Tinnesand, 2016).

2.4 Fordeler og ulemper med OA

The Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition (SPARC)¹² er en internasjonal stiftelse av fag- og forskningsbibliotek som jobber for å fremme OA. De har laget en liste over hvilke fordeler OA har for ulike aktører i det vitenskapelige kommunikasjonssystemet:

- For forskeren som forfatter vil OA-publisering gi umiddelbar tilgang til hennes eller hans forskningsresultater og føre til økt synlighet.

¹² <http://sparceurope.org/>

- Når forskere leter etter informasjon, vil OA gi tilgang til litteratur fra ethvert sted med wifi-tilgang.
- Bevilgende myndigheter får økt avkastning på investeringen.
- Gir økt synlighet for universiteter og forskningsinstitusjoner og bedre styringsinformasjon.
- Biblioteker får tilgang til vitenskapelig informasjon for brukerne sine, samtidig er OA økonomisk en mer attraktiv modell enn dagens abonnementsmodell.
- For lærere og studenter vil OA gi ubegrenset tilgang til materiale som er nyttig i undervisning og være gratis tilgjengelig for både rike og fattige land.
- Samfunnet og befolkningen får tilgang til kunnskap og resultater av offentlig finansiert forskning.
- Bedrifter får tilgang til avgjørende informasjon.
- Vitenskapen vil få en forbedret og raskere forskningssyklus.
- Forlag vil få en gjennomiktig forretningsmodell og en optimal online artikkel distribusjon. (SPARC, 2016a)

Figur 2.1. - Fordeler med OA. Figur: Danny Kingsley & Sarah Brown (CC licence)

Mange forskere opplever at overgangen til en OA publikasjonsmodell medfører en rekke ulemper. Overgangen krever en ekstra innsats fra forskerne som de ikke vil se konkret nytte av før på lengre sikt. Dette vil selvsagt påvirke hvordan de vil prioritere å forholde seg til denne overgangen. Noen av ulempene forskerne erfarer er:

- I vitenskap og medisin spesielt, blir forskerne vurdert ut i fra deres evne til å publisere i tidsskrifter med høy impact factor. Men det vil ta litt tid før nye tidsskrifter, både tradisjonelle og OA, kan få en impact factor. Og det vil være først da det blir interessant å publisere i dem. I mellomtiden er det vanskelig for forskerne å velge bort de tradisjonelle tidsskriftene.
- Antall OA-tidsskrifter av høy kvalitet å publisere i varierer veldig på tvers av ulike disipliner. Noen fag har få tidsskrifter eller rett og slett ikke nok tidsskrifter.
- Å publisere i OA-tidsskrifter kan noen ganger medføre ekstra administrasjon fra forfatterens side, i forhold til å levere artikler til tradisjonelle tidsskrifter som vanligvis kan gjøres enkelt på Internett.
- Flere forskningsinstitusjoner har ennå ikke fått opprettet publiseringsfond som støtter APC. Dette medfører at OA-publisering må dekkes via forskernes prosjektbudsjett og innebærer derfor ekstra ofte betydelige kostnader.
- Forskere opplever å bli spammet på e-post av OA forlag/ utgivere som ofte er av tvilsom kvalitet. Dette farger selvfølgelig synet deres på OA-tidsskrifter og det krever innsats for å få en oversikt over hvilke som er bra og hvilke som er dårlige. Det finnes flere databaser på nett som vurderer kvaliteten på OA-utgivere. Før publisering er det lurt å sjekke om det aktuelle tidsskriftet er blitt evaluert av noen av disse tjenestene: QOAM ¹³, SciRev ¹⁴, Beall's List ¹⁵ eller DOAJ.
- Å levere en vitenskapelig publikasjon til et institusjonelt arkiv oppleves som ekstra arbeid for mange forskere. Samtidig kan opphavsrettslige barrierer hindre publikasjoner fra å bli åpent tilgjengelig i det institusjonelle arkivet. Mange forskere lurer derfor på om den ekstra innsatsen vil gi det ønskede resultatet.

(openaccess.nl, 2016).

¹³ <https://www.qoam.eu/>

¹⁴ <https://scirev.sc/>

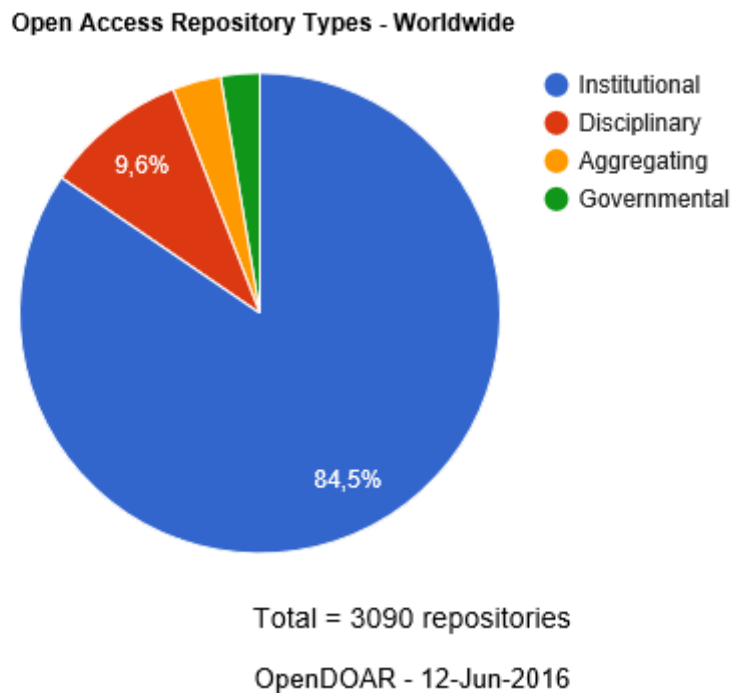
¹⁵ <https://scholarlyoa.com/publishers/>

2.4.1 Grønn OA i institusjonelle arkiver

Institusjonelle arkiver(IR) spiller en rekke roller i det vitenskapelige kommunikasjonssystemet. Den viktigste funksjonen de har er å gi en synlig, oversiktlig og åpen tilgang til resultater fra forskningsproduksjonen, med fokus på artikler i vitenskapelige tidsskrifter. Samtidig tilbyr IR langtidsarkivering av dette materialet. Åpne IR er nå i ferd med å utvikle andre funksjoner i tillegg, da de bygger nye tjenester på toppen av etablerte nettverk av institusjonelle arkiver. Dette er tjenester hvor de som finansierer forskning kan følge forskningsresultater på tvers av nettverket. De kan hente ut brukerdata, lagre samlinger av vitenskapelige tidsskrifter, støtte «text mining»¹⁶ av innhold for å gjøre nye oppdagelser pluss å linke til annen forskning med relatert innhold. Antall institusjonelle arkiver har økt de siste 10 årene mye på grunn av tilgang til open source plattformer for IR og etableringen av the Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting (OAI-PMH), en interoperable protokoll for å kunne utveksle informasjon mellom IR. (COAR, 2015). Det institusjonelle arkivet ved HiØ heter Brage, ved HiOA heter det ODA.

¹⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Text_mining

OpenDOAR¹⁷ vedlikeholder, fører oversikt og utarbeider en rekke statistikker over institusjonelle arkiver. Pr 12.6.2016 er det 3090 IR i verden. (OpenDOAR, 2016).

Figur 2.2 – Ulike typer av OA institusjonelle arkiv

Figur 2.2 viser at nesten 85 % av institusjonelle arkiver finnes på universiteter eller forskningsinstitusjoner. Men det finnes noen veldig viktige og høyt verdsette fagspesifikke arkiver, for eksempel arXiv¹⁸ og PubMed Central (PMC)¹⁹, og tidsskriftarkiv som SciELO²⁰ og Redalyc²¹(COAR, 2015).

Den økende populariteten av akademiske sosiale nettverk, for eksempel Research Gate²², hvor forfattere kan legge kopier av sine artikler er ikke forutsett. Research Gate har i dag fler en 9 millioner medlemmer. De har som misjon å koble forskere sammen og å gjøre det enkelt for dem å dele og å få tilgang til andres vitenskapelige produksjon. (ResearchGate, 2016). Slike nettverk er i ferd med å bli mer populære enn institusjonelle arkiver og det er lett å laste opp, også ulovlige forlagsversjoner av artikler der. (Björk, 2016).

¹⁷ <http://opendoar.org/index.html>

¹⁸ <https://arxiv.org/>

¹⁹ <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/>

²⁰ <http://www.scielo.org/php/index.php>

²¹ <http://www.redalyc.org/>

²² <https://www.researchgate.net/>

Björk ser det som svært usannsynlig at man skal oppnå nesten 100 % OA via egenarkivering i IR eller fagarkiver som arXiv og PMC. En grunn er at slike arkiver må følge publiseringslisensene på artiklene. Så lenge opplastingen har vært på et lavt nivå har forlagene hatt liberale regler for egenarkivering, men nylig har forlagene begynt å innføre strengere og lengre embargo perioder. Det har også vist seg å være vanskelig å få universiteter og forskningsinstitutter til å innføre OA-mandater for å få forskere til å egenarkivere i IR. Et OA-mandat er et formelt krav vedtatt av en forskningsinstitusjon eller en forskningsfinansier som krever at med mindre en forsker har publisert i et OA-tidsskrift, må en grønn OA kopi gjøres tilgjengelig i et IR (Björk et al., 2014). Mange av mandatene som finnes er svært ineffektive da de mangler sterke insentiver. Men vanskeligst er det å få forfattere og forskere til å laste opp artiklene sine. Det er undervurdert hvor lang tid det tar å klargjøre artikkelen for opplasting, sjekke alle komplekse og obskure lisenser man må ta hensyn til og å fylle ut alle metadata som må med. Dette blir ikke prioritert. (Björk, 2016).

En studie fra 2010 undersøkte hvilke faktorer som motiverer eller hindrer forskere i å egenarkivere i IR. Analysen av svarene fra 684 professorer har identifisert syv signifikante faktorer: a) altruisme – ideen om å tilby OA til brukere; b) opplevd kultur for egenarkiveringspraksis; c) bekymring rundt opphavsrett; d) tekniske ferdigheter; e) alder; f) påvirker ikke ansiennitet og opprykk om det ikke egenarkiveres; g) bekymringer om økt tid og krefter brukt på egenarkivering. Faktorene er oppført i synkende rekkefølge etter størrelsen på effekten. Alder (e), opphavsrett (c) og bruk av ekstra tid og innsats (g) er negative faktorer forbundet med egenarkivering, mens de resterende faktorene oppfattes som positive. Forskere blir motivert av at OA gir tilgang for brukere, følger faglige normer og det at mangel på egenarkivering ikke påvirker den akademiske karrieren negativt. Barrierene for egenarkivering, det vil si bekymringer for opphavsrett, alder, tekniske ferdigheter og tidsbruken og ekstra arbeidsinnsats tilsier at tilbud om hjelp med opphavsrettslige spørsmål og teknisk veiledning vil kunne føre til økt egenarkivering (Kim, 2010).

Det blir hevdet at grønn OA ikke oppfyller et av de viktigste grunnleggende prinsippene i OA, nemlig det å tilby og å levere umiddelbar full tilgang til forskning ved publisering. Samtidig er ikke grønn OA en bærekraftig økonomisk modell fordi den jobber i par med abonnementstidsskrifter som OA jo i hovedsak prøver å motvirke. Grønn OA har heller ikke klart å motvirke de høye abonnements-kostnadene (Rizor & Holley, 2014).

Stevan Harnad er en av grønn OA største forkjempere. Han sier at det forskningssamfunnet trenger er gratis online OA til sin egen fagfelleverderte forskning, og det haster. Forskere kan bidra til OA på to måter: a) ved å publisere sin forskning i OA-tidsskrifter (Gull OA), eller b) de kan fortsette å publisere i abonnements tidsskrifter og egenarkivere den siste fagfelleverderte manusversjonen i sitt eget IR (Grønn OA) (Harnad, 2007).

Harnad mener at den raskeste og sikreste veien til OA er den grønne veien til OA via egenarkivering. Det er to grunnleggende årsaker til det 1) å tilby grønn OA er fullstendig, helt og holdent opp til forskerne og forskningssamfunnet selv, og det er i deres interesse å gjøre det, og 2) man kan sette mandater på grønn OA, mens gull OA styres av forlagssamfunnet og kan ikke styres via mandater. Ved å innføre universelle grønne OA mandater først, vil abonnements-systemet ikke lenger klarer å dekke utgiftene til publisering, fordi institusjoner sier opp abonnementene. Da vil tidsskrift-utgiverne måtte redusere kostnader, nedbemanne og konvertere til gull OA. Pengene institusjonene sparer på oppsigelsene av tidsskrift-abonnementer vil da kunne brukes til å betale for forskeres utgifter, pr artikkel, til gull OA. Disse utgiftene vil nå være mye lavere fordi tidsskriftene ikke trenger å tilby hverken en trykket utgave eller en online versjon. All arkivering og tilgang til artikler vil foregå i IR. Tidsskrifter vil kun bidra med fagfellevurdering. Så den eneste skalerbare, bærekraftig og sikre måten å oppnå universell OA på er å sette mandater på grønn OA først, for deretter å konvertere til gull OA hvis og bare når universell grønn OA har gjort at abonnements-systemet ikke lenger er bærekraftig (Harnad, 2010).

Dette senarioet er uavhengig bekreftet av Houghton-rapporten, en økonomisk analyse som fokuserer på kostnadene ved vitenskapelig publisering. Den konkluderer med at gull OA publisering vil spare forskningsinstitusjoner penger på lang sikt, men at grønn OA, med mandater, vil ha umiddelbar størst kost-nytte effekt (Houghton et al., 2009).

2.4.2 Gull OA i tidsskrifter

Gull OA er den foretrukne veien for mange for å oppnå fri og umiddelbar tilgang til forskningsresultater. Imidlertid er gull OA-tidsskrifter fortsatt i mindretall blant tradisjonelle tidsskrifter. Tilgang til gull OA-tidsskrifter varierer fra disiplin til disiplin og gjør at forskere bekymrer seg for hvilken IF disse tidsskriftene har. Det er et faktum at akademiske karrierer først og fremst påvirkes av ulike IF indikatorer. Forskere ønsker å øke sin synlighet ved å publisere i et velrennomert tidsskrift og synes det er vanskelig å finne OA-tidsskrifter med

høy IF. Det er derfor viktig å følge med på utviklingen av markedet for gull OA-tidsskrifter (Gumpenberger, Ovalle-Perandones, & Gorraiz, 2013).

OA til vitenskapelig publisering utvikler seg for tiden svært raskt og vokser med ca. 30 % i året basert på artikkel volum. I 2013 publiserte de om lag 10.000 tidsskriftene registrert i DOAJ rundt en halv million artikler. Det raskest voksende segmentet innen OA-tidsskrifter er tidsskrifter som krever en APC for å publisere. Dette markedet ble utviklet av nye utgivere som BioMed Central²³ og Public Library of Science²⁴. Mange etablerte kommersielle forlag lanserer OA-tidsskrifter og gjør i noen tilfeller om abonnements-tidsskrifter til full gull OA. Samtidig har forlagene rask utvidet antallet tidsskrifter som tilbyr hybrid OA, men her holder bruken seg lav. Både litteraturen og de empiriske dataene Bjørk & Solomon (2014) samlet i sin studie påpeker at markedet for full gull OA og hybrid OA er signifikant forskjellige. Gull OA markedet har hatt over 10 år på å utvikle seg og er et relativt normalt økonomisk marked hvor forlagene må konkurrere om kunder med kvalitet, innovative tjenester og på pris. Det er klare bevis for at hybrid OA markedet er dysfunksjonelt. Selv om hybrid markedet vokser, er det liten prisdifferensiering mellom tidsskrifter basert på kvalitet, fagområde eller tjenestene de tilbyr. En risk er at OA markedet vil utvikle seg i samme retning som abonnements-markedet, hvor noen få store forlag får et konkurransefortrinn ved å tilby «big deals», det vil si pakker som kombinerer abonnement og forhåndsbetalte APC avgifter (Bjørk & Solomon, 2014).

Gull OA markedet har hatt en jevn økning på 1 % av det totale antall publikasjoner hvert år, og har nå en markedsandel på 13 %. Da er ikke hybrid OA-artikler medregnet. Selv om OA tar en økende andel av publiseringsmarkedet viser ikke denne tendensen seg i en forskyvning fra abonnementskostnader til OA publikasjons avgifter. I dag kommer kostnadene ved OA publisering som et tillegg til et vedvarende abonnementsystem, som fortsetter å øke prisene for alle verdens biblioteker (Schimmer, 2015). Noen abonnements-tidsskrifter tilbyr hybrid OA på artikler samtidig som de har inntekt på abonnementet. Denne tilnærmingen er selvfølgelig lønnsom for forlagene da APC'er er dyre. Dette resulterer i en såkalt «double dipping» effekt hvor en artikkel blir betalt for to ganger (Prosser, 2015).

²³ <https://www.biomedcentral.com/>

²⁴ <https://www.plos.org/>

Max Planck Digital Library foreslår en storstilt transformasjon av dagens corpus av vitenskapelige abonnements-tidsskrifter til en OA forretningsmodell. Alt tyder på at pengene som allerede er investert i det vitenskapelige publikasjonssystemet er tilstrekkelig for å gjennomføre en transformasjon som vil være bærekraftig for fremtiden. Pengene som er låst i dagens abonnementsystem må trekkes tilbake og gjenbrukes på tjenester knyttet til OA publisering. Nåværende bibliotekbudsjetter er de ultimate reservoarer som muliggjør denne endringen uten økonomiske risikoer (Schimmer, 2015).

Norsk Medietidsskrift (NM) ønsker en overgang til gull OA og digital publisering og mener at egenarkivering potensielt kan dra trafikk vekk fra tidsskriftenes egen nettsider og over til IR. Noe som gjør det vanskelig å opprettholde et tidsskrift som en merkevare og som en enhetlig publikasjon, som har temanummer med en rød tråd gjennom flere vitenskapelige artikler, samtidig som de har kommentarer, betraktninger, debatt og innlegg, bokanmeldelser og annet stoff. NM mener de IR bidrar til fragmentering og ensidig fokus på enkeltstående vitenskapelige artikler, da blir tidsskriftene som selvstendige publikasjoner ubetydelige. Som en konsekvens kan fagmiljøene bli svekket fordi det ikke lenger finnes en felles arena for faglig publisering og debatt (Steen, 2014).

Rizor & Holley (2014) mener at gull OA modellen, på tross av å være ufullkommen, gjør en bedre jobb med å innfri de opprinnelige målene OA-bevegelsen hadde. For det første gir gull OA umiddelbar full tilgang til forskning når den publiseres. For det andre bygger gull OA på en bærekraftig foretningsmodell, selv om biblioteker ikke synes den er hverken god eller rimelig. For det tredje, selv om gull OA ikke har løst problemet med høye abonnementskostnader, påstår de at gull OA vil være mindre kostbart i lengden.

De to siste årene har vi sett at avtaler har blitt inngått mellom store forlag og universitetsbibliotek-konsortier eller forskningsfinansiører. Avtalene handler om kjøp av pakker med flerårig abonnements e-lisenser og APC'er for hybrid tidsskrifter. England og Nederland er forløpere her (Poynder, 2014; VSNU, 2015). Björk (2016) mener at hvis gull OA skal overta som hoved publiseringsform i nær framtid kan det bare skje hvis alle de store forlagene massivt omgjør porteføljene sine til OA. Skal vi dømme etter tidligere erfaring, hvor forlagene har diktert vilkårene for «big deals», er det vanskelig å se for seg at slike avtaler England og Nederland har inngått vil presse ned prisene på APC.

2.5 Nåværende status for OA

2.5.1 Policyer

Finch rapporten fra 2012 har vært med på å endre OA-landskapet i England. Rapporten anbefaler Forskningsrådet i England å støtte publisering i OA- eller hybride-tidsskrifter, finansiert av APC. Forskningsartikler blir da fritt tilgjengelig for alle umiddelbart etter publisering. Forlagene vil få sine inntekter fra forfatterne i stedet for fra leserne (Finch et al., 2012). Regjeringen godtok alle anbefalingene i rapporten og ba Forskningsrådet å implementere dem i samråd med universiteter, forskningsinstitusjoner, forskere og forlag. Det britiske Forskningsrådet kom etter dette med en ny OA-policy gjeldende fra 1. april 2013. Policyen omfattet nye ordninger i form av «block grants» som utbetales til utdanningsinstitusjoner, forskningsorganisasjoner og Forskningsrådets Institutter for å støtte betaling av APC avgifter forbundet med gull OA. Det blir forventet at universiteter og andre institusjoner oppretter å administrere egne publiseringfond (RCUK, 2013). Mange kritiserer den britiske regjeringen for å favorisere gull OA, fordi den uakseptabelt belaster forskningsbudsjettene i en tid hvor finansiering er en knapphet (Van Noorden, 2013). Stevan Harnad mener at England mister sin ledende posisjon innen OA-publisering og en stor del offentlige penger når de følger anbefalingene i Finch rapporten (Harnad, 2012c).

Europeiske Rådet²⁵ vedtok enstemmig den 27.5.2016 at alle vitenskapelige artikler med offentlig finansiering skal være fritt tilgjengelige innen 2020. I pressemeldingen kan vi lese:

OA innebærer at vitenskapelige publikasjoner med forskningsresultater støttet av offentlige midler må være fritt tilgjengelig for alle. Det er ennå ikke tilfelle. Resultatene av offentlig finansiert forskning er foreløpig ikke tilgjengelig for folk utenfor universiteter og kunnskapsinstitusjoner. Som et resultat vil lærere, leger og gründere ikke ha tilgang til de nyeste vitenskapelige innsikter som er relevant for deres arbeid, og universitetene må ta dyre abonnementer hos forlag for å få tilgang til publikasjoner. Forskning og innovasjon skaper økonomisk vekst og flere arbeidsplasser og gir løsninger på samfunnsmessige utfordringer, som vil gi et sterkere Europa. For å oppnå (Brekke et al., 2016) dette, må Europa være så attraktiv som mulig for forskere og gründere. Det krever at kunnskap må deles fritt. Tiden for å

²⁵ <https://erc.europa.eu/>

snakke om åpen tilgang er nå forbi. Med denne avtalen skal vi få det til i praksis (EU, 2016).

Lederen av arbeidsgruppen, som fikk i oppgave å lage retningslinjer for åpen tilgang til forskningsresultater i Norge, Torkel Brekke, sier at EUs mål om full åpen tilgang innen 2020 er ambisiøst, men mener at Norge må støtte opp under dette målet (Gjengedal, 2016). I rapporten «Nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningsresultater», kan vi lese at i 2015 ble kun ca. 16 % av norske vitenskapelige artikler publisert åpent. Resten ble publisert i tradisjonelle tidsskrift der bare de som abonnerer får lese artiklene. Regjeringen ønsker en raskest mulig overgang fra abonnementsavtaler til en publiseringsøkonomi basert på åpen tilgang. Rapporten beskriver 7 nasjonale retningslinjer, hvorav to er: 1) Forskere finansiert av norske offentlige midler skal som førstevalg publisere sine vitenskapelige artikler i tidsskrift med åpen tilgang (gull Open Access). 2) Forskere som velger tidsskrift uten åpen tilgang, skal gjøre artikkelen åpent tilgjengelig i et vitenarkiv (grønn Open Access). Et av tiltakene rapporten foreslår er å etablere et felles nasjonalt vitenarkiv. Det vil være ressursbesparende ved at hver artikkel kun lagres og rettighetsklareres én gang, det blir enklere å utarbeide god statistikk og analysere utviklingen innen åpen tilgang. Et annet viktig stimuleringsiltak vil være å innføre en egen faktor for åpen publisering i beregningen av publiseringspoeng (Brekke et al., 2016). Brekke er klar over at dette tiltaket er kontroversielt da mange oppfatter publiseringsindikatoren som et nøytralt kvalitetsmål, men indikatoren blir allerede brukt til å endre atferden til forskerne ved å premiere internasjonal sampublisering, så det er ingen ting i veien for å gjøre det samme med OA (Gjengedal, 2016).

I påvente av at de nye nasjonale retningslinjene skal gjennom en høringsprosess, er det Forskningsrådets OA-policy og stimuleringsiltak som gjelder for forskning som er finansiert med midler derfra. Forskningsrådet krever åpen tilgang til alle vitenskapelige artikler som er resultat av forskning som helt eller delvis er finansiert av Forskningsrådet. Alle artikler med slik finansiering skal egenarkiveres (Forskningsrådet, 2014). Forskningsrådet vil i perioden 2014-2019 bidra til å dekke publiseringsavgifter i tidsskrift med åpen tilgang for norske forskningsinstitusjoner gjennom en egen støtteordning. STIM-OA-ordningen skal bidra til å lette overgangen til åpen publisering. STIM-OA støtter institusjoners publiseringsfond eller lignende ved, å dekke inntil 50 % av institusjonenes kostnader til åpen publisering. Etter 2019 forventer Forskningsrådet at kostnader til publiseringsavgifter inngår i institusjonenes indirekte kostnader i FoU-prosjekter. STIM-OA-ordningen dekker kostnader til publisering av

artikler i tidsskrift med fullverdig åpen tilgang (Gull Open Access"). Ordningen dekker ikke kostnader til frikjøp av enkeltartikler i ellers abonnementsbaserte tidsskrift ("Hybrid Open Access") (Forskningsrådet, 2015). CRISStin har laget en oversikt over publiseringsfond ved norske UH-institusjoner²⁶.

2.5.2 utfordringer

Hovedutfordringen i forbindelse med det vitenskapelige kommunikasjons-systemet er ikke lenger om OA bør være i sentrum av det, men hvordan. Denne overgangen har skjedd i løpet av de siste fem årene. De fleste av de sentrale problemstillingene knyttet til OA handler først og fremst om å få systemet til å fungere i praksis, ikke om hvorvidt det skal skje i det hele tatt. Stephen Pinfield har identifisert en rekke nøkkelbegrep som er sentrale i diskusjonen rundt OA:

- ❖ Forholdet mellom grønn og gull OA legger mye av premissene for diskusjonen om OA, men det er fortsatt usikkerhet og uenighet om forholdet mellom de to;
- ❖ Kunnskapsgrunnlaget som skaper større forståelse for OA er økende, men må fortsette å videreutvikles;
- ❖ Det er fortsatt høy grad av manglende interesse, mistenksomhet og skepsis til OA blant forskere;
- ❖ Mandater viser seg å være avgjørende for å oppfordre til grønn OA;
- ❖ Selv om det fins et globalt nettverk av OA IR er det en utfordring å vedlikeholde, fyller og opprettholde dem;
- ❖ Forlags stadig mer restriktive betingelser på egenarkivering, som inkluderer embargoer, har potensiale til å hindre at grønn OA øker;
- ❖ Det er en økende eksperimentering med ulike komplekse varianter i gull OA markedet;
- ❖ Forlagene har en betydelig andel av det voksende gull OA markedet, og viser ingen tegn på å ville endre forretningsmodellen;
- ❖ Bibliotekene leder an i utviklingen og arbeidet av policyer og i påvirkningsarbeid i virksomheten, men nå må agendaen bli integrert i større grad i hele institusjonen;
- ❖ Impact, som i IF, er et sentralt tema, hvor nye måter å definere og måle IF på blir mer viktig;

²⁶ <http://www.openaccess.no/Finansiering/publiseringsfond/index.html>

- ❖ Potensialet er stort for at den formelle vitenskapelige kommunikasjonen skal bli mer åpen og flyte interaktiv, men skalerbare løsninger har ikke dukket opp enda. (Pinfield, 2015).

3 Metode

3.1 Valg av metode

I denne oppgaven har jeg valgt å gjenta en holdningsundersøkelse som en annen har gjort før meg. Det innebærer at valg av metode er lagt på forhånd. Metoden som brukes er en spørreundersøkelse som foregår online. Å samle inn data via et spørreskjema kvalifiserer som en kvantitativ metode. Et spørreskjema med på forhånd oppgitte svaralternativer, et såkalt prekodet skjema, brukes av flere grunner:

- *Faste spørsmål og svaralternativer innebærer en standardisering der man kan se på likheter og variasjoner i måten respondentene svarer på.*
- *Standardiseringen gir muligheter til å generalisere resultater fra utvalg til populasjon.*
- *Man kan samle inn data fra mange individer på forholdsvis kort tid.*
- *Ved hjelp av statistiske analyser kan man undersøke sammenhenger mellom fenomener.*

(Johannessen, Christoffersen, & Tufte, 2016, s. 259)

Mange tror at å lage et spørreskjema er en enkel oppgave, men et spørreskjema må utformes slik at det kan gi svar på problemstillingen. Spørsmålene må være mest mulig konkrete. Da er det lettere å svare og dataene blir enklere å tolke. En fordel med å bruke spørsmål fra andre spørreskjemaer er at man kan sammenligne egne resultater med resultater fra andre undersøkelser. Skal man gjøre direkte sammenligninger, må spørsmål og svaralternativer formuleres på nøyaktig samme måte som i det opprinnelige skjemaet (Johannessen et al., 2016, s. 260).

Lena Flyum Holberg valgte å gjennomføre en pilotundersøkelse og spørreskjemaet ble testet av tre forskere ved Fakultet for Samfunnsfag ved HiOA. De fylte ut et evalueringsskjema hvor de kom med synspunkter på hvordan spørreundersøkelsen fungerte. Etter å ha ferdigstilt

skjemaet ble det testet for brukervennlighet og skjemaoppsett i LimeSurvey²⁷ av to studenter. (Holberg, 2013) Man kan derfor trygt si at spørreundersøkelsen ble grundig gjennomgått før det ble ferdigstilt.

Jeg har latt en forsker, to bibliotekarer og en informasjonsmedarbeider/ arkivar teste spørreundersøkelsen for brukervennlighet og skjemaoppsett, da Limesurvey har forandret seg siden Lena Flyum Holberg brukte det i 2013. Denne testen førte ikke til noen endringer.

I følge personvernombudet for forskning (NSD) er undersøkelsen meldepliktig etter personvernopplysningsloven. Prosjektet ble meldt inn før datainnsamlingen startet. Jeg fikk godkjenning av prosjektet 3.11.2015. Prosjektnummeret er 45380 (Vedlegg 3).

3.1.1 Styrker og svakheter ved metoden.

En spørreundersøkelse (survey) er en systematisk metode for å samle inn data fra et utvalg personer i bedrifter eller organisasjoner for å gi en statistisk beskrivelse av den populasjonen utvalget er trukket fra. Utspørringen er standardisert, det vil si at alle får de samme spørsmålene stilt på samme måte. (Ringdal, 2013, s. 198). Noen fordeler ved et spørreskjema er:

- Effektivt for respondenten (15-20 minutters arbeid)
- Svært god generaliserbarhet – man kan teste hvor mange som helst
- Effektiv administrering ved hjelp av web-baserte løsninger
- Enkelt å generere rapporter

Ringdal nevner også at en online spørreundersøkelse gir en god mulighet til å beskytte svarsituasjonen fordi skjemaet kan fylles ut når ingen andre er tilstede. Et selvutfyllingsskjema er den billigste metoden fordi det kan gjennomføres fra ett sted med bare en person. (Ringdal, 2013, s. 198).

Et online spørreskjema for selvutfylling benytter visuell kommunikasjon der både spørsmål og svaralternativer kan leses samtidig av respondenten. Men det mangler den fleksibiliteten i kommunikasjonen som et intervju har når man er ansikt til ansikt med respondenten. Da kan man forklare og veilede hvis respondenten er usikker på noe. Selv om et selvutfyllingsskjema er billigst kan det gi stort frafall. I følge Statistisk sentralbyrå er svarprosenten i

²⁷ <https://www.limesurvey.org/>: LimeSurvey er en gratis online survey applikasjon, som brukes til å lage spørreundersøkelser på Internett.

selvutfyllingsskjema vanligvis er lavere enn i intervjuundersøkelse. (SSB, 2004). Det er derfor viktig å prøve å motivere utvalget til å delta og å ikke bruke metoden på et tema utvalget er lite interessert i. (Ringdal, 2013, s. 200). Haraldsen sier at man ikke trenger veldig mange respondenter for å danne seg et grovt inntrykk av landskapet. (Haraldsen, 2010, s. 19).

En ulempe ved å bruke e-post til å distribuere undersøkelsen er faren for at man ikke når ut til alle forskerne man ønsker. Dette kan skyldes at e-postlister man bruker ikke er oppdaterte. Se kapittel 3.2.2 Svakheter ved utvalget.

3.2 Utvalget

Høgskolen i Østfold har 5 avdelinger og et akademi. Disse er Avdeling for informasjonsteknologi, Avdeling for lærerutdanning, Avdeling for økonomi, språk og samfunnsfag, Avdeling for helse- og sosialfag, Avdeling for ingeniørfag og Akademi for scenekunst. Spørreundersøkelsen ble sendt ut til forskere ansatt ved HiØs alle avdelinger og akademi.

3.2.1 Utvalgskriterier

Lena Flyum Holberg sendte spørreundersøkelsen til forskere ved alle fakultet ved HiOA som hadde egenarkivert en eller flere vitenskapelige artikler i det institusjonelle arkivet ODA for å få nok respondenter. Siden HiØ er en mindre høgskole med færre forskere og færre publikasjoner per år, valgte jeg å sende undersøkelsen til forskere ved HiØ, uansett om de har egenarkivert i Brage eller ikke. Dette kan selvfølgelig føre til at jeg får svar fra forskere som ennå ikke har publisert noe, men deres holdninger til OA, egenarkivering i Brage og tanker om publisering er allikevel verdifulle.

3.2.2 Svakheter ved utvalget

For å finne fram til aktuelle respondenter henvendte jeg meg til biblioteket på HiØ, ved leder Else Norheim, for å høre om det fantes en oversikt/ epostliste over alle forskere ved høgskolen som jeg kunne få. Da skolen ikke har anledning til å gi ut slike lister, satte jeg sammen en liste selv. HiØ har en oversikt på sine hjemmesider over ulike forskergrupper med deltagere. Ut i fra denne oversikten har jeg satt sammen en liste på 170 forskere. FoU-koordinator ved HiØ, Kjell Ove Kjølås, var så vennlig å se over listen med forskere jeg har satt sammen, for å luke ut eventuelle feiloppføringer og mangler. Svakheten ved dette utvalget er at jeg ikke er sikker på å ha fått med alle, da jeg ikke kan være sikker på at deltagerlistene i forskergruppene er oppdatert til enhver tid eller at alle som er forskere er

knyttet til en forskergruppe. Jeg kan derfor gå glipp av informasjon disse forskerne kunne gi, men ser det ikke som noe stort problem da antall potensielle respondenter er stort.

3.3 Utforming av spørreskjemaet

Jeg har ikke endret noe på utformingen av spørsmålene. Det være seg inndelingen i seks ulike tema eller ordlyden i spørsmålene. Jeg har føyd til et spørsmål helt på slutten, spørsmål 37, hvor jeg spør om respondenten er villig til å bli kontaktet for et personlig dybdeintervju om temaet i spørreundersøkelsen. På grunn av tidsmangel ble det ikke aktuelt med intervjuer. Spørsmålene er utformet i den hensikt å få vite så mye som mulig om forskernes holdninger til OA, hva de gjør i praksis når de skal publisere og hvor bevisste de er på valgene de tar. Tabell 3.1 viser hvordan spørreskjemaet er delt inn i spørsmålsgrupper med underliggende spørsmål.

Spørsmålsnr.	Spørsmålsgrupper	Tema
1 – 7	Bakgrunns spørsmål	Kjønn, alder, ansiennitet, stillingstittel, utdanning og forskerbakgrunn og hvilken tilhørighet til avdeling/ enhet forskerne har.
8 – 13	Institusjonelt arkiv og deponering	Kjennskap til Brage, egen deponeringspraksis, hvorfor/ hvorfor ikke deponere, viktigheten av å bidra i Brage for forskere.
14 – 20	OA	Hva kan forskerne om OA, kjenner de til de ulike variantene, grønn og gull OA, Hvilke OA tidsskrifter tilknyttet sitt fagfelt kjenner de til og hvilket syn har de på tidsskriftenes kvalitet.
21 – 31	Publiseringspraksis	Egen publiseringspraksis, hvorfor/ hvorfor ikke publisere OA, kjennskap til HiØs publiseringsfond, hvor viktig er et slikt fond for eget valg av publiserings tidsskrift, hvor viktig er impact factor, er kollegers publiseringspraksis viktig,
33 – 34	Kildepraksis	Hvor viktig/ ikke viktig er det for forskerne at litteraturkilden er OA og hvilke andre faktorer spiller inn ved valg av kilde.
35 – 37	Prosjektarbeid og publisering	OA publisering ved prosjektarbeid.

Tabell 3.1 – Gruppering av undersøkelsens spørsmål.

3.3.1 Spørsmålstyper

Spørsmålene er utformet som Ringdal (Ringdal, 2013, s. 208) og Haraldsen (Haraldsen, 2010, s. 153) anbefaler, nemlig at man spør om et tema av gangen, og lar spørsmålene gå fra det generelle til det spesielle.

Det er brukt 5 ulike spørsmålstyper for å avdekke forskjellige typer svar. Se tabell 3.2 under. Mange av spørsmålene besvares med forhåndsdefinerte svaralternativer. Dette sikrer svar som er like og som lettere kan sammenlignes. Noen av spørsmålene har svaralternativer med en tilhørende kommentarboks hvor respondenten kan presisere svaret ytterligere. Flere av spørsmålene er åpne for at respondenten kan svare med egne ord.

Spørsmålstyper	Spørsmålsnr.	Beskrivelse
Enkle ja/ nei spørsmål	8,9,14,16,17,21,24,29 og 35	Brukt for å få bekreftet eller avkreftet et spørsmål
Multiple choice og single select	1,2,3,4,5,7 og 23	En liste med ferdige svaralternativer hvor et eller flere kan velges
Rangerende spørsmål	11,19,25,26,28,30,34	Svarene rangeres etter enten grad av enighet eller grad av viktighet
Åpne spørsmål	6,10,12,13,15,20,22,31,32,33 og 36	Respondentene svarer med sine egne ord
Målrrettede spørsmål	10,12,13,15,20,22,23,31,32, og 36	Spørsmål som skal besvares kun hvis visse kriterier er oppfylt

Tabell 3.2 – Spørsmålstyper

3.4 Svakheter ved spørreskjemaet

3.4.1 Bakgrunns spørsmål kombinert med annen informasjon

Spørreundersøkelsen starter med 7 spørsmål som dreier seg om respondentenes bakgrunn. Det spørres etter kjønn, alder, ansiennitet, stillingstittel, utdanning, hvor lenge de har drevet med forskning og hvilken avdeling respondentene tilhører. Ved å kombinere bakgrunnsinformasjonen med for eksempel i hvilket tidsskrift respondenten har publisert, ser jeg at det kan være med på å identifisere enkeltpersoner. Noen av respondentene har påpekt dette i kommentarfeltet på et av bakgrunnsspørsmålene. En respondent sendte en epost og sa at anonymiteten var for dårlig og valgte og ikke svare på undersøkelsen. Dette kan være en årsak til at enkelte respondenter ikke har svart på spørreskjemaet. Frykten for ikke å være anonym kan også føre til taktiske svar.

3.4.2 Limesurvey

En av svakhetene ved spørreskjemaet er at jeg ikke fikk til å lage spørsmålene med betingelser på riktig måte i Limesurvey. En del av spørsmålene i spørreundersøkelsen hadde betingelser, som f.eks. spørsmål 22 «*Hvilke tidsskrift publiserte du ditt arbeid i, og hvorfor valgte du akkurat disse tidsskriftene? Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet. Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var «Ja» ved spørsmål'21 (Har du noen gang publisert din forskning i et OA-tidsskrift?)*». Det vil si at det var flere som svarte på spørsmål 22 enn det betingelsen, de som svarte «Ja» på spørsmål 21, skulle tilsi. Dette gjentok seg på alle spørsmålene med betingelser. Dette skyldes at jeg ikke fikk den riktige funksjonen, som hopper over spørsmål en respondent ikke skal besvare, til å virke i Limesurvey. Noe som førte til at alle respondentene kunne svare på alle spørsmålene. Selv om de fleste respondentene fulgte betingelsene allikevel, fikk jeg altså flere svar på disse spørsmålene. Jeg har derfor vært veldig nøye på og kun å ta med svar som er «riktige» ut i fra betingelsen i spørsmålet når jeg har presentert svarene og laget figurer og tabeller i resultatkapittelet.

3.4.3 Respondentenes hukommelsesevne

Mordal (Mordal, 1989) sier at når respondenter må bruke sin hukommelse og prøve å gjenkalle og tidfeste begivenheter som har funnet sted for en tid tilbake, er sjansen stor for at svarene kan bli feil. Dette kan skyldes flere forhold. Det kan være store variasjoner i den enkeltes evne til å huske og hukommelsesevnen vil variere med alder og erfaringsbakgrunn. Samtidig kan den «*naturlige*» organiseringen av hukommelsen skille seg mye fra den måten vi organiserer spørsmålene på i en survey (s. 150).

Ved fem av spørsmålene i spørreundersøkelsen blir respondentene bedt om å besvare handlinger som har foregått tilbake i tid. Det gjelder spørsmål 15, 22, 27, 35 og 36. Svarene på disse spørsmålene kan bære preg av at respondentene husker feil. Respondentene kan også som et resultat velge og ikke tenke så godt etter på hva svaret er. Svarene kan også bli ufullstendige og bare delvis besvart.

3.5 Gjennomføring av spørreundersøkelsen

3.5.1 Utsendelse av skjema

Utvalget ble kontaktet via e-post. I selve e-posten hadde jeg en kort presentasjon av meg selv og undersøkelsen. Jeg henviste til et vedlagt informasjonsbrev (Vedlegg 2) for mer informasjon om masteroppgaven, hva den handlet om, antall spørsmål i surveyen og ca. hvor

lang tid det ville ta og besvare den. Brevet viste også at det var søkt om og mottatt konsesjon for prosjektet hos Personvernombudet for forskning (Vedlegg 3). Jeg la også ved min e-postadresse og mitt mobilnummer i tilfelle noen av respondentene ønsket å ta kontakt. E-posten inneholdt en link til selve undersøkelsen. Skjemaet ble sendt ut 21. januar 2016 og var aktivt til og med 22. februar 2016. Første purring ble sendt 9. februar 2016. Andre og siste purring ble sendt 14. februar 2016.

3.6 Dataprosessering

To typer data ble samlet inn via spørreundersøkelsen, kvalitative og kvantitative. De kvalitative dataene var svar på åpne spørsmål. Disse dataene ble analysert for å finne en meningsfull inndeling av svarmaterialet. Jeg endte opp med å samle svarene i egendefinerte kategorier, fordi svarene i disse kategoriene var like eller hadde fellestrekk. På denne måten ble det lettere å vise respondentenes svar i tabeller, diagrammer og figurer.

Limesurvey tilbyr en rekke verktøy for å kunne analysere dataene i surveyen. De kvantitative dataene valgte jeg å eksportere til Microsoft Excel. Svarene på hvert spørsmål ble frekvensanalysert. Der jeg ønsket å undersøke sammenhenger mellom flere av variablene, gjorde jeg dette via krysstabeller som deretter ble presentert i stolpe- eller kakediagram. Jeg har valgt å presentere alle data i % for lettere å kunne sammenligne grupper med ulike antall besvarelser.

3.6.1 Rydding av data

I og med at spørsmålene med betingelser ikke fungerte optimalt, fikk jeg flere svar på disse spørsmålene enn det betingelsen tilsa. Jeg har derfor vært nøye på ikke å ta med de svarene som kom ekstra.

Da studie- og forskningsenheten er lavt representert i undersøkelsen har jeg valgt å utelate deres svar fra figurene 4.7, 4.15, 4.16, 4.17 og 4.23 for å unngå misvisning i prosentandel.

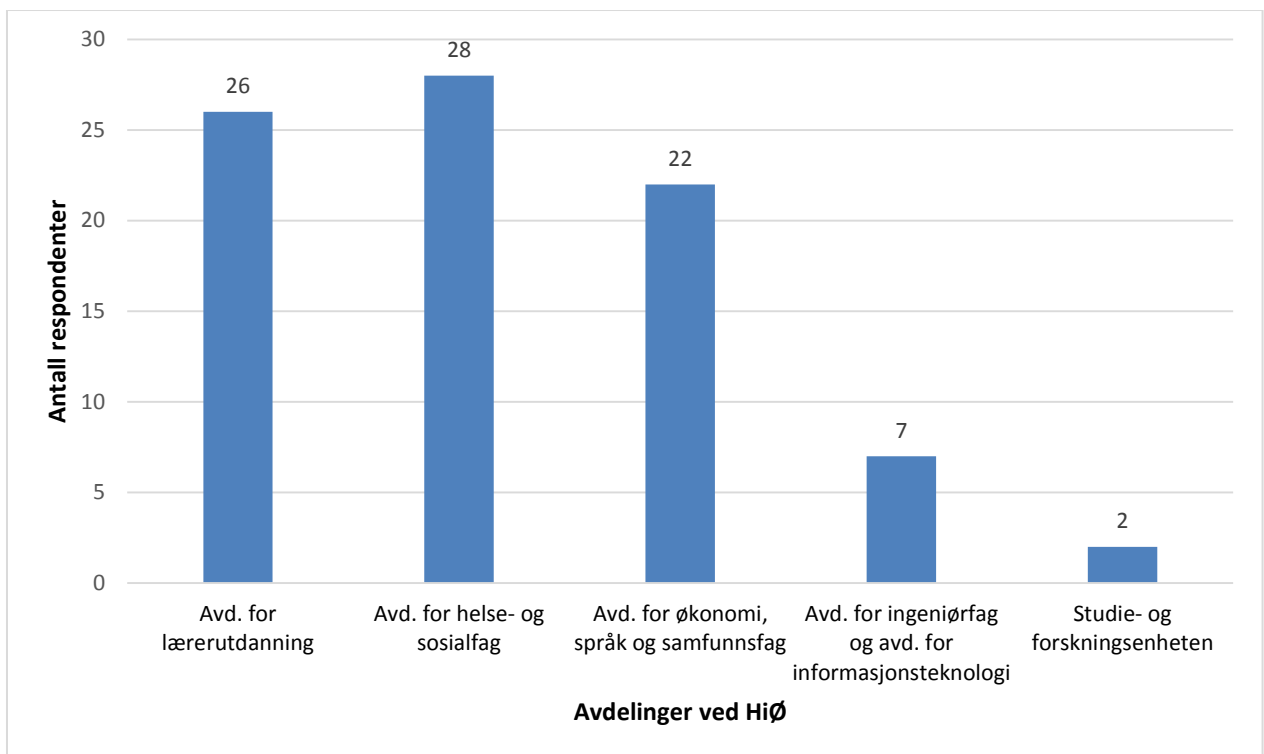
Jeg har valgt og ikke presentere svarene på spørsmål 10²⁸ da jeg bare fikk bekreftet det jeg fikk vite i spørsmål 8²⁹, at respondentene som ikke kjenner til det institusjonelle arkivet Brage heller ikke egenarkiverer der.

²⁸ Spørsmål 10: Hvorfor deponerer (egenarkiverer) du ikke din forskning i Brage? Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet. Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var "Nei" ved spørsmål 9 (Deponerer (egenarkiverer) du din forskning i Brage?)

²⁹ Spørsmål 8: Kjenner du til høgskolens IR Brage?

3.7 Respons på spørreskjemaet

Av 170 mulige respondenter fikk jeg svar fra 111. Av disse var 85 fullstendige svar. 26 var ufullstendige eller delvis besvart. Av de 26 ufullstendige var 10 helt blanke. De 16 resterende har alle svart på bakgrunns-spørsmålene, men i varierende grad svart på resten av spørsmålene. Kun en respondent har besvart opp til spørsmål 21, hvor spørsmålene om publiseringspraksis begynner. Jeg har derfor valgt å ikke ta med de 16 respondentene med delvise besvarelser. Det endelige utvalget blir 85 respondenter, vist fordelt på ulike avdelinger i (figur 3.9).

Figur 3.9 – Antall respondenter fordelt på ulike avdelinger på Høgskolen i Østfold

Ingen respondenter fra Akademiet for scenekunst besvarte undersøkelsen. De er derfor ikke representert videre i analysen. I undersøkelsen har jeg også fått respondenter fra studie- og forskningsenheten som har vitenskapelige publikasjoner. Denne enheten ligger organisatorisk under administrasjonen. Utvalget på 85 respondenter gir en svarprosent på 50.

4 Resultater og analyse

I dette kapittelet vil jeg først presentere Høgskolen i Østfold, hvordan det institusjonelle arkivet Brage brukes, ulike støtteordninger HiØ har til publisering av vitenskapelige artikler og hvilken publiseringspraksis jeg fant. Deretter vil jeg vise svarene fra spørreundersøkelsen jeg gjennomførte blant forskerne ved HiØ, for tilslutt å oppsummere funnene.

4.1. Høgskolen i Østfold

Høgskolen i Østfold (HiØ) ble dannet 1. august 1994 som en sammenslåing av de fem tidligere høgskolene: Østfold sykepleieskole, Halden lærerskole, Østfold ingeniørskole, Østfold distriktshøgskole og Østfold vernepleierhøgskole. Fra 1996 ble Akademi for scenekunst opprettet. Høgskolen har etter opptak høsten 2015 ca. 6000 studenter totalt. Antall årsverk ved HiØ er 517.

4.1.1 Det institusjonelle arkivet Brage

Det institusjonelle arkivet (IR) ved HiØ heter Brage og er søkbart via det nasjonale biblioteksystemet Oria, en felles portal til det samlede materialet som finnes ved de fleste norske fag- og forskningsbibliotek. HiØ tok i bruk Brage i juni 2007. Et IR kan brukes til å egenarkivere tidsskriftartikler, publisere lokale skriftserier, PhD avhandlinger, masteroppgaver og andre studentoppgaver med mere. Det er institusjonen selv som bestemmer innholdet i IR. CRISTin er satt opp slik at systemet kan utveksle metadata med HiØ Brage. De to systemene er interoperable. Metadata og fulltekst kan dermed overføres automatisk til HiØ Brage. Innholdet i HiØ Brage blir høstet og gjort tilgjengelig for søk i NORA (Norwegian Open Research Archives). Google, Google Scholar og en rekke andre søkemotorer indekserer også Brage, noe som fører til at innholdet gjøres tilgjengelig for hele verden. I HiØ Brage finner jeg blant annet monografier, kapitler i bøker, tidsskriftartikler og konferanse bidrag. Per 17.4.2016 gir HiØ Brage tilgang til 668 dokumenter for omverden.

4.1.2 Publiseringsstipend

I HiØs *Aktivitetsplan og budsjetttrammer for 2016* under avsnittet om stimuleringsmidler, finner jeg et avsnitt som heter «*Vitenskapelig publisering – publiseringsstipend*». HiØ har et publiseringsstipend som skal være et insentiv for alle til å øke den vitenskapelige publiseringen. Høgskolens styre mener det er viktig at ordningen videreføres i 2016, da det har vist seg som et meget positivt insentiv. Alle tildelte stipender har resultert i publikasjoner. Stipendet har en ramme på 500 000 kr. Kjell Ove Kjølås, sentral FoU-koordinator ved HiØ,

sier at publiseringsstipendet har vært et årlig tiltak siden 2007. Kjølås henviser til HiØs nettsider hvor kriteriene for tildeling av publiseringsstipendet står.³⁰ (e-post, 7. februar 2016). Det ligger ingen føringer om å publisere i OA-tidsskrifter i kriteriene til dette publiseringsstipendet.

4.1.3 HiØs OA-policy

En OA-policy for en institusjon er et sett av formuleringer som beskriver hvordan institusjonen forvalter kunnskapen den produserer, og hvilke forpliktelser for tilgjengeliggjøring som gjelder for institusjonens ansatte. Kjell Ove Kjølås bekrefter i en e-post at Høgskolen i Østfold ikke har en egen OA-policy (Kjølås, 2016a)

(e-post, 29. mars 2016). HiØ legger heller ikke til rette for at det kan opprettes vitenskapelig OA-tidsskrifter. Dette bekrefter bibliotekar Hanne Dybvik i et møte 15. april 2016. En OA-policy kan erklære støtte til lokale OA-tidsskrifter, og oppfordre forskere til å bidra som fagfeller for OA-publikasjoner (CRISTin, 2016c).

4.1.4. Støtte til forfatterbetaling (APC)

Høgskolen i Østfold har opprettet et publiseringsfond, hvor man kan søke om støtte til forfatterbetaling (APC – Article Processing Charges) for vitenskapelige artikler i OA-tidsskrifter. Dette fondet ble opprettet i november 2015 og er på 100 000 kr. Retningslinjene for tildeling av midler fra fondet ligger på HiØs nettsider³¹. I retningslinjene kommer det fram at APC skal gå til å publisere i gull OA-tidsskrifter. Det gis ikke støtte til OA publisering i hybridtidsskrifter. Artikkelen skal videre være fagfellevurdert og kvalifisere for NVI-rapportering (Norsk vitenskapsindeks). Et av punktene i retningslinjene for fondet sier at artikkelen det søkes om støtte til skal registreres i CRISTin og gjøres tilgjengelig i BIBSYS Brage, som er HiØs institusjonelle arkiv.

4.1.5 Publiseringspraksis ved Høgskolen i Østfold

For å finne informasjon over hva og hvor mye som publiseres ved HiØ, har jeg søkt etter tall over publikasjoner i CRISTin³², i database for statistikk om høgre utdanning (DBH)³³ og i HiØs IR Brage³⁴.

³⁰ <https://blogg.hiof.no/kok/2015/12/18/publiseringsstipend-2016-2/>

³¹ <http://www2.hiof.no/nor/hogskolen-i-ostfold/for-ansatte/praktisk-for-forskere/open-access/mer-om-open-access/retningslinjer-for-publiseringsfond-ved-hogskolen-i-ostfold>

³² <https://www.cristin.no/as/WebObjects/cristin.woa?la=no>

Søket i CRISTin er begrenset til perioden 2012 – 2015, jeg søker etter NVI-poster³⁵ og kun på HiØ. For å få treff må man huke av for en eller flere kategorier. Bildet 4.1 under viser hvordan søkesiden i CRISTin ser ut.

The image shows a search form titled "Avansert søk" (Advanced search). The search criteria are as follows:

- Sortering:** Person / Tittel
- Tittel:** [Empty text box]
- Person:** Etternavn [Empty text box], Fornavn [Empty text box]
- År:** Fra 2012, Til 2015, NVI - poster
- Enhet:** Høgskolen i Østfold (Velg institusjon), Velg enhet [Empty dropdown], Ikke inkluder underenheter
- Kategori:**
 - Tidsskriftsartikkel
 - Konferansebidrag og faglig presentasjon
 - Bok
 - Rapport/avhandling
 - Del av bok/rapport
 - Oversettelsesarbeid
 - Mediebidrag
 - Kommersialisering
 - Kunstnerisk og museal presentasjon
 - Kunstnerisk produksjon
 - Produkt
 - Informasjonsmateriale

Bilde 4.1 – Søkesiden til CRISTin med Høgskolen i Østfold som søkekriterium.

Resultatet av søket viser jeg i tabell 4.1 under.

År	Tidsskriftartikkel	Bøker	Del av bok/rapport	Totalt
2015	84	1	33	118
2014	96	2	60	158
2013	69	2	32	103
2012	67	4	53	124
Sum	316	9	178	503

Tabell 4.1 – Oversikt over publikasjoner rapportert til CRISTin fra HiØ

I tidsspennet 2012 – 2015 er det registrert 503 poster på Høgskolen i Østfold i CRISTin. Når jeg går inn i treffene finner jeg at 316 treff er tidsskriftartikler. Av disse er 277 på nivå 1, 37 på nivå 2 og 2 som det ikke er oppgitt noe nivå på. Det er registrert 9 bøker som

³³ <http://dbh.nsd.uib.no/pub/?rapport=antall>

³⁴ <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/92969>

³⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/kd/tema-og-redaksjonelt-innhold/Kampanjesider/2010/norsk-vitenskapsindeks/id592490/>

vitenskapelige monografier. 178 poster er registrert som del av bok/ rapport, det vil si at det er et vitenskapelig kapittel eller artikkel, eller Conference proceedings.

Norsk senter for forskningsdata (NSD) er nasjonalt arkiv for forskningsdata og et av verdens største i sitt slag. NSD arkiverer, tilrettelegger og formidler data til forskningsmiljøer, nasjonalt og internasjonalt, og utarbeider teknologiske løsninger. Målet er å gi forskere tilgang til data uten store juridiske, økonomiske og praktiske hindringer. NSDs Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) inneholder blant annet data om studenter, utdanning, forskning, personale og økonomi. (NSD, 2016)

Her finner jeg statistikk over vitenskapelig publisering. De ulike institusjonene skal rapportere antall publikasjoner og forfattere til DBH. Jeg har søkt fram statistikk for HiØ i tidsspennet 2012 – 2015. Resultatene viser jeg i tabell 4.2. Bildet 4.2 under viser en av søkesidene til DBH.

Institusjonene rapporterer antall publikasjoner og forfattere til DBH. Denne rapporten kan vise enten *publikasjonspoeng* og *forfatterandeler*, eller *antall publikasjoner* for et gitt år.

Publikasjonspoeng er et vektet uttrykk for publiseringsaktivitet og nivå, og benyttes i finansieringsmodellen for universiteter og høyskoler. Ved å klikke på verdiene i denne kolonnen kan du vise beregningsgrunnlaget. Forfatterandeler blir summert opp på de ulike institusjonsnivåer. For en publikasjon blir hver enhet kreditert ut fra andelen av publikasjonens forfattere som er tilknyttet enheten.

Årstall: 2015 Publikasjonspoeng og forfatterandeler Antall publikasjoner [\[Tilbakestill\]](#)

Antall publikasjoner 2015: Statlige høyskoler

Statlige høyskoler

Enhet	Antall	Kvalitetsnivå		Publikasjonsform		
		Nivå 1	Nivå 2	Periodika artikler	Antologi artikler	Mono-grafier
Statlige høyskoler						
Høgskolen i Bergen	294	255	39	234	56	4
Høgskolen i Buskerud og Vestfold	380	326	54	283	92	5
Høgskolen i Gjøvik	242	224	18	157	83	2
Høgskolen i Harstad	30	30	0	19	11	0
Høgskolen i Hedmark	216	194	22	150	63	3
Høgskolen i Lillehammer	111	98	13	73	34	4
Høgskolen i Narvik	67	62	5	64	3	0
Høgskolen i Nesna	56	54	2	24	32	0
Høgskolen i Nord-Trøndelag	81	71	10	68	11	2
Høgskolen i Oslo og Akershus	773	680	93	526	239	8
Høgskolen i Sogn og Fjordane	119	110	9	76	39	4
Høgskolen i Sør-Trøndelag	180	153	27	155	24	1
Høgskolen i Telemark	180	158	22	153	21	6
Høgskolen i Volda	95	85	10	48	42	5
Høgskolen i Østfold	112	98	14	86	25	1
Høgskolen i Ålesund	100	95	5	62	38	0
Høgskolen Stord/Haugesund	72	66	6	62	8	2
Samisk høgskole	29	21	8	20	9	0

Bilde 4.2 – Oversiktsside over vitenskapelig publisering av statlige høyskoler deriblant HiØ.

I denne statistikken må man velge et gitt år av gangen. Det er ikke mulig å søke over et tidsspenn. Deretter velger jeg enheten Statlige høyskoler og finner HiØ. Jeg har sammenfattet tallene i tabell 4.2 under.

Årstall	Antall totalt	Nivå 1	Nivå 2	Periodika-artikler	Antologier	Monografier
2015	112	98	14	86	25	1
2014	140	126	14	86	52	2
2013	103	92	11	71	30	2
2012	124	91	33	72	48	4
Sum	479	407	72	315	155	9

Tabell 4.2 – Oversikt over publikasjoner rapportert til DBH fra Høgskolen i Østfold

Tabellen viser et totalt antall publikasjoner, i tidsrommet 2012 – 2015, på 479. Her er det registrert 315 periodika-artikler, 155 antologier og 9 monografier. 407 av publikasjonene er på nivå 1 og 72 på nivå 2.

Høgskolen i Østfolds IR heter Brage. Se bilde 4.3 under. Jeg har søkt i Brage på det aktuelle tidsrommet 2012 – 2015. Resultatene viser jeg i tabell 4.3.

Bilde 4.3 – HiØ Brage sin søkeside.

År	Tidsskrift-artikkel	Bok	Antologi	Master thesis	Working paper	Research report	Conference object	Totalt
2015	2	0	0	65	0	7	0	74
2014	2	3	0	10	0	10	0	25
2013	1	1	0	32	0	41	2	77
2012	0	0	0	46	15	10	0	71
Sum	5	4	0	153	15	68	2	247

Tabell 4.3 – Oversikt over publikasjoner funnet i HiØ Brage

Hovedvekten av registreringene i Brage i tidsspennet 2012 – 2015 er 153 masteroppgaver, deretter følger 68 research reports og 15 working papers. Det er kun registrert 5 tidsskriftartikler, 4 bøker og 2 Conference objects i Brage i denne perioden.

Jeg viser en sammenstilling av søkerresultatene i perioden 2012 – 2015 fra CRISTin, NSD og Brage i tabell 4.4.

Database/ arkiv	Tidsskrift-artikkel	Bøker	Antologier/ del av bok/ rapport	Totalt
CRISTin	316	9	178	503
NSD	315	9	155	479
Brage	5	4	0	9

Tabell 4.4 – Sammenstilling av søkerresultatene i CRISTin, NSD og Brage

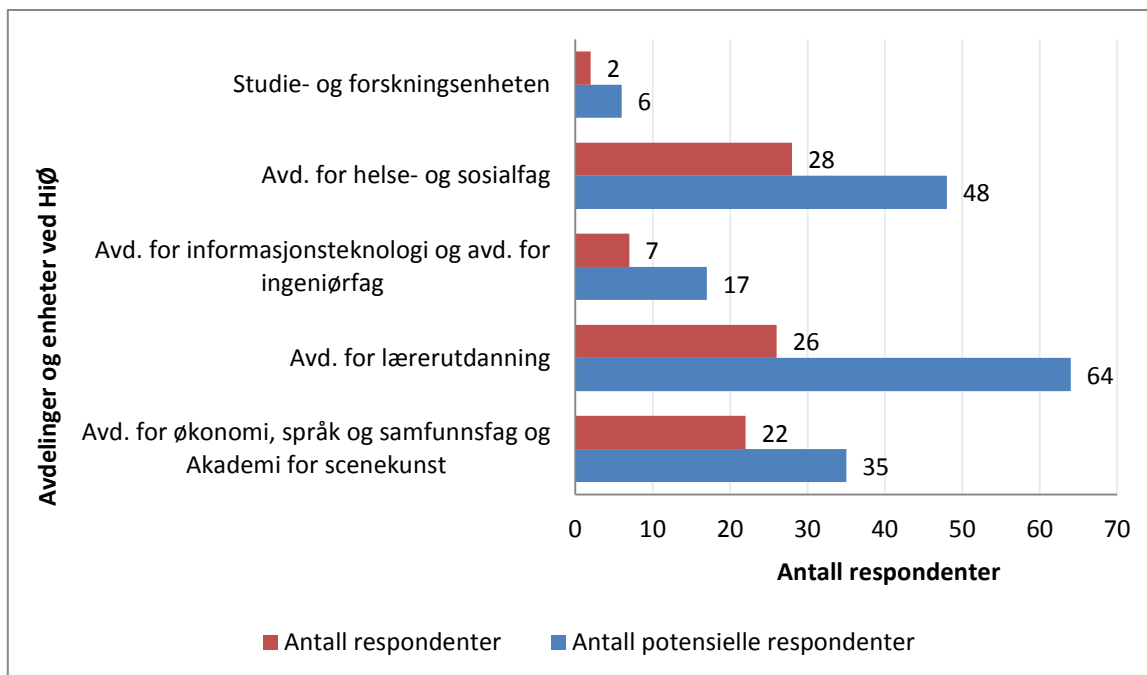
Resultatene fra CRISTin og NSD er omtrent like unntatt i antall antologier/ del av bok / rapport der det er 23 flere registreringer i CRISTin enn i NSD. Det er tallene fra Brage som virkelig skiller seg ut fra de to andre. I Brage er det registrert kun 5 tidsskriftartikler og 4 bøker i denne perioden. Tallene viser at Brage ikke brukes fullt ut som institusjonelt arkiv. Hanne Dybvik bekrefter i et møte 15. april 2016, at HiØ Brage ikke har tatt i bruk funksjonen i CRISTin som tillater utveksling av data. Brage brukes i hovedsak til å tilgjengeliggjøre høgskolens vitenskapelige produksjon som ikke er vitenskapelige tidsskriftartikler.

4.2 Resultatene fra spørreundersøkelsen

I dette underkapittelet presenteres resultatene fra spørreundersøkelsen. Bakgrunnsvariabler for respondentene som kjønn, alder, stillingstittel, ansiennitet, fakultetstilhørighet, fagfelt for utdanning og hvor lenge respondentene har vært involvert i forskning ved HiØ blir registrert, men kun vist der de kobles til spørsmål om OA.

4.2.1 Respondentenes fakultetstilhørighet

Som jeg har nevnt tidligere har flere av respondentene uttrykt bekymring for anonymiteten i spørreundersøkelsen. I figur 4.1 antall respondenter og potensielle respondenter har jeg derfor valgt å slå sammen Avd. for økonomi, språk og samfunnsfag med Akademi for scenekunst. Det samme har jeg gjort med Avd. for informasjonsteknologi og Avd. for ingeniørfag.

Figur 4.1 - Antall respondenter og potensielle respondenter fordelt på avdelinger på HiØ

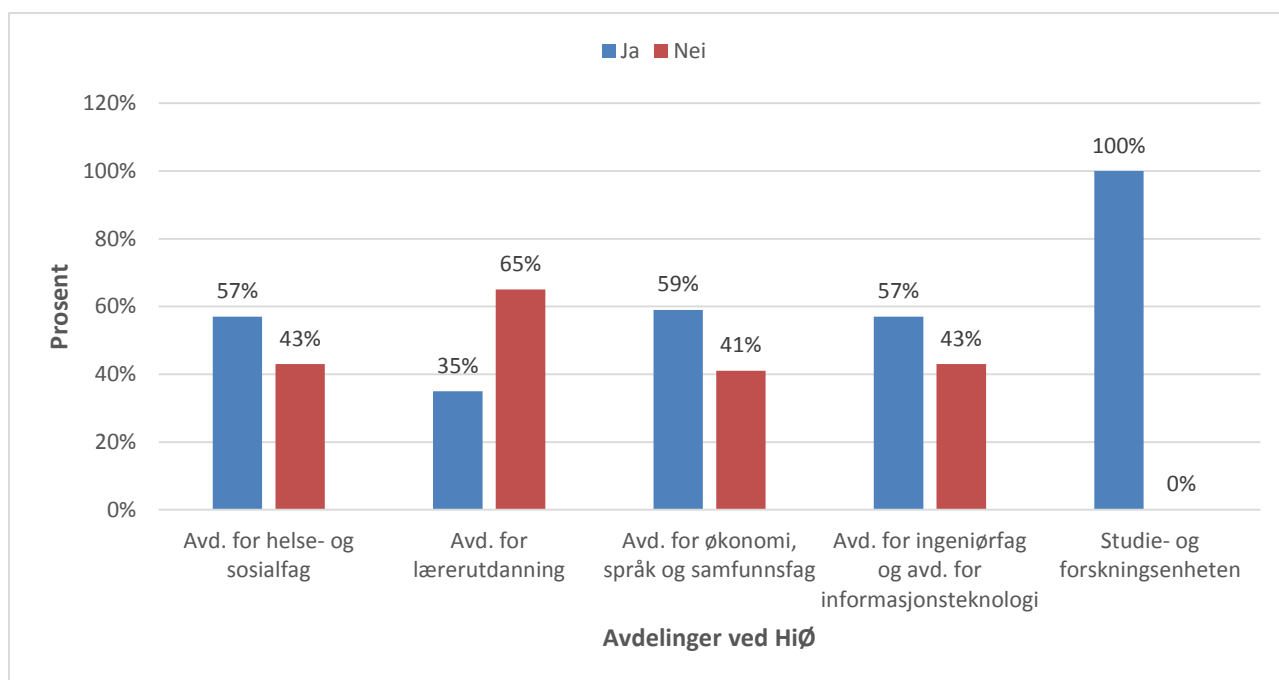
Den høyeste svarprosenten kommer på avd. for økonomi, språk og samfunnsfag og akademi for scenekunst med en svarprosent på 63 %, deretter kommer avd. for helse- og sosialfag med 58 %, så kommer avd. for ingeniørfag og informasjonsteknologi med 41 %, avd. for lærerutdanningen med 40 %, og sist kom studie- og forskningsenheten med en svarprosent på 33 %.

4.2.2 Respondentenes bevissthetsnivå til egenarkivering og OA

4.2.2.1 Det institusjonelle arkivet Brage

Blant de respondentene som besvarte spørsmål 8³⁶ om kjennskap til høgskolens IR Brage, svarer 52 % at de kjenner til arkivet, mens 48 % svarer at de ikke kjenner det. De tilsvarende tallene Flyum Holberg fant i sin undersøkelse fra HiOA om forskernes kjennskap til ODA, viser at 81 % kjenner til det institusjonelle arkivet mens 19 % ikke kjenner til ODA. Figur 4.2.1 viser respondentenes kjennskap til Brage fordelt avdelingsvis.

³⁶ **Spørsmål 8:** Kjenner du til høgskolens institusjonelle arkiv Brage?

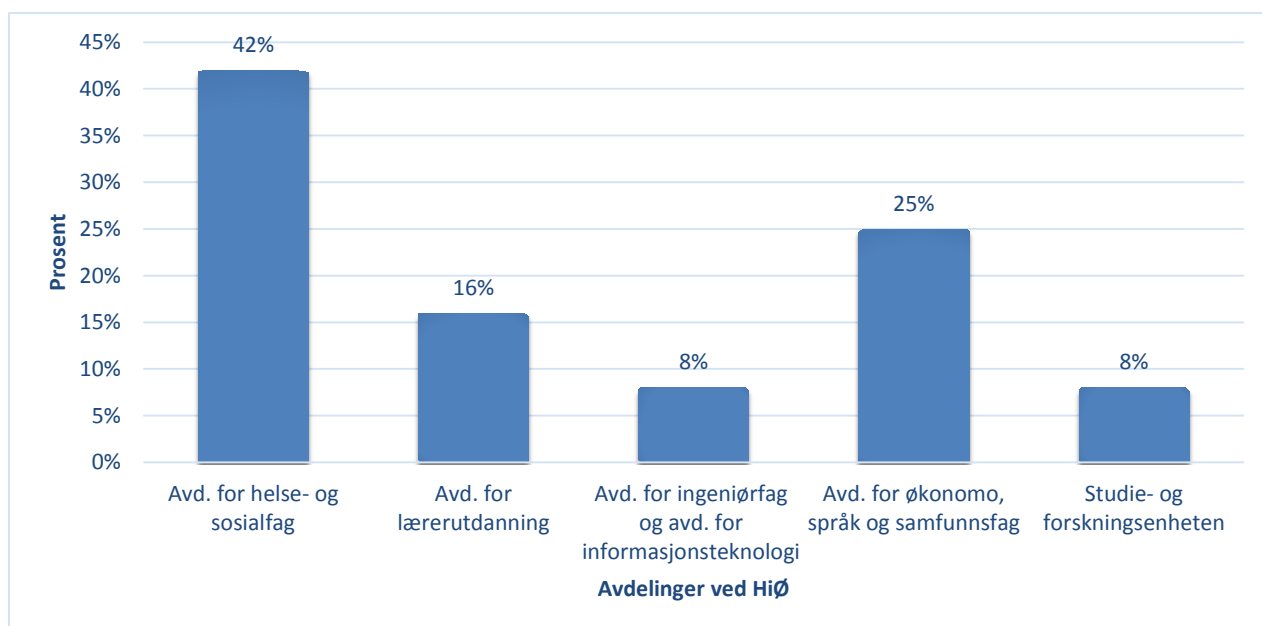

Figur 4.2 – Respondentenes kjennskap til det institusjonelle arkivet Brage fordelt avdelingsvis

De to respondentene fra studie- og forskningsenheten kjenner begge til Brage. De andre avdelingene som vet om Brage ligger nesten likt tett opp til 60 %. Det er allikevel overraskende mange blant respondentene som oppgir at Brage er ukjent. Ved avd. for lærerutdanningen er hele 65 % ukjente med Brage. Blant de andre avdelingene har 40 % ikke kjennskap til Brage.

Av de 44 respondentene med kjennskap til Brage viser undersøkelsen at kun 12 respondenter, det vil si 27 %, egenarkiverer sitt vitenskapelige arbeid der. Figur 4.3 viser fordelingen av respondenter med kjennskap til Brage, som egenarkiverer, prosentvis fordelt på de ulike avdelingene ved HiØ.³⁷

³⁷ **Spørsmål 9:** Deponerer (egenarkiverer) du din forskning i Brage? Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var «Ja» ved spørsmål 8.

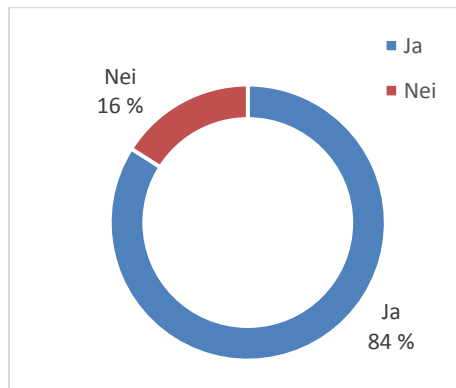
Figur 4.3 - Egenarkiveringspraksis avdelingsvis

Resultatet viser at avd. for helse- og sosialfag kommer best ut med 42 % egenarkivering i Brage. Avd. for økonomi, språk og samfunnsfag egenarkiverer 25 %, mens avd. for lærerutdanning deponerer 16 %, fulgt av avd. for ingeniørfag og avd. for informasjonsteknologi med 8 %, det samme har studie- og forskningsenheten. Det er lave tall for egenarkivering i Brage. Dette kommer også tydelig til syne i kap. 4.1.5 Publiseringspraksis ved HiØ. Det var altså bare 27 % av respondentene som kjenner til Brage som egenarkiverer der. Det hadde vært interessant og spurt respondentene som kjenner til Brage, men som ikke egenarkiverer om hvorfor de ikke gjør det. Kan hende ligger en mulig årsak i svaret til en av respondentene som svarte «Ja» på spørsmål 9, men som har sluttet å egenarkivere og har en god begrunnelse for det.

Jeg gjorde det i en tidlig fase. Men i og med at det aldri ble synliggjort eller så ut til å ha noen betydning i forhold til lesere, har jeg sluttet med det. Jeg prioriterer andre publikasjons- og formidlingskanaler som når ut så lenge det ikke synliggjøres at Brage faktisk har en betydning. (respondent nr.5)

4.2.2.2 Begrepet OA

Spørsmål 14³⁸ viser om forskerne har kjennskap til begrepet OA.

Svarene viser at en høy andel, 84 % av respondentene er kjent med begrepet OA, mens 16 % er ukjent med begrepet.

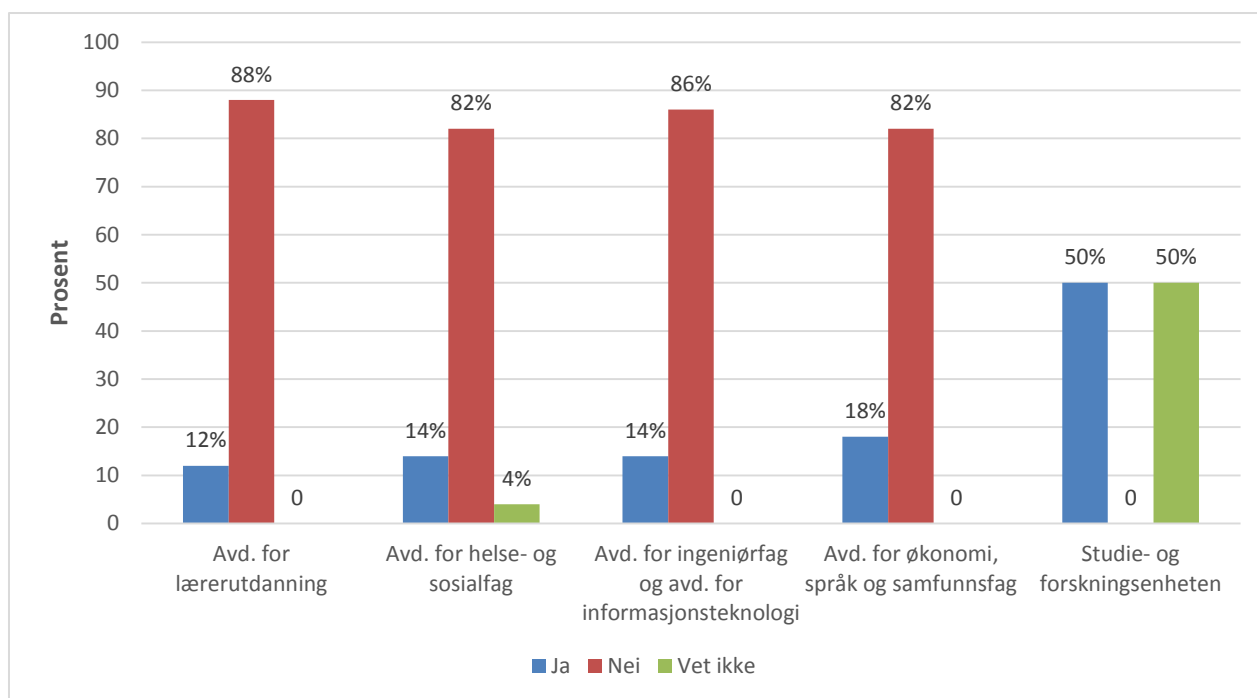
29 av de 41 respondentene (71 %), som ikke har kjennskap til det institusjonelle arkivet Brage kjenner derimot til OA.

Figur 4.4 viser respondentenes kjennskap til begrepet OA

I spørsmål 17³⁹ blir respondentene spurt om de kjenner til de to mest kjente veiene til OA, grønn og gull. Kun 15 % av respondentene var kjent med begrepene og kjente til forskjellen på grønn og gull OA, mens hele 82 % ikke hadde kunnskap om dette. 2 % svarte «Vet ikke». I figur 4.5 under viser jeg svarfordeling avdelingsvis.

³⁸ **Spørsmål 14:** Er du kjent med begrepet OA?

³⁹ **Spørsmål 17:** De to mest kjente veiene til OA er grønn og gylden (gull) OA. Grønn OA omtales som institusjonell egenarkivering og Gylden OA omtales som publisering i OA-tidsskrifter. Var du kjent med disse begrepene og deres betydning før du svarte på denne undersøkelsen?

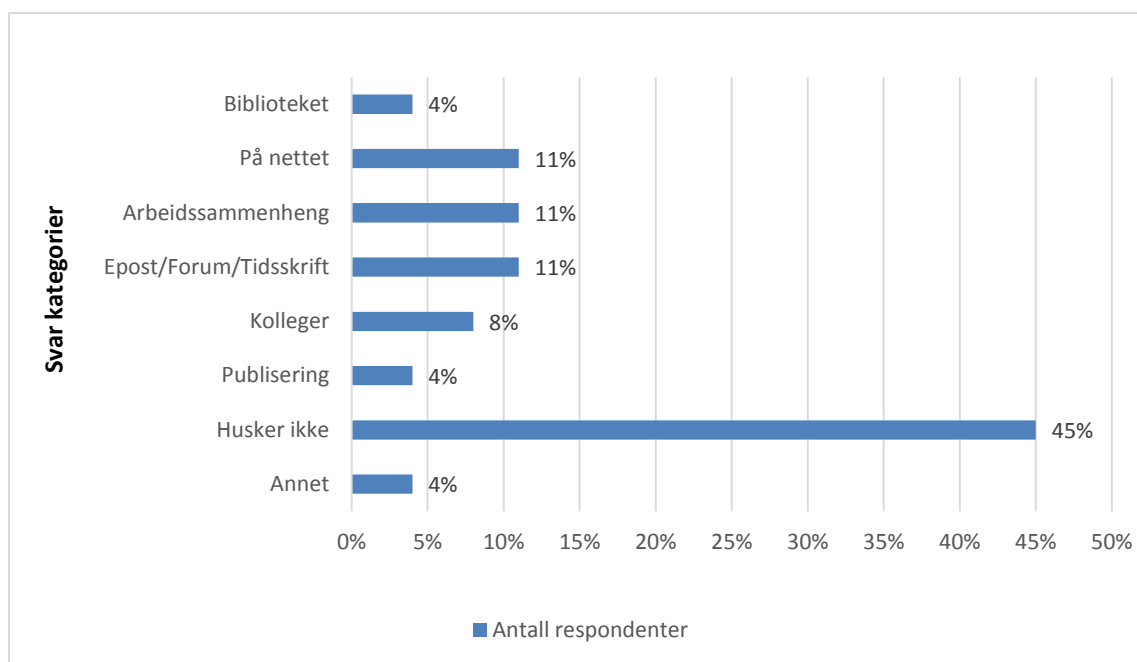

Figur 4.5 – respondentenes kjennskap til Grønn og Gull OA

Avd. for lærerutdanning ligger høyest med 88 % som ikke kjente til begrepene grønn og gull OA. Men de andre avdelingene ligger ikke langt bak, alle over 80 %. Det kan hende at tallene hadde vært annerledes om spørsmålet hadde blitt delt i to, eller om svaralternativene hadde gjort det mulig å skille mellom kjennskap til grønn og gull hver for seg. Det hadde vært interessant å se. Ut i fra svarene på tidligere spørsmål i denne undersøkelsen vil jeg tro at flere av respondentene kjenner til gull OA enn grønn.

Respondentene ble spurt i spørsmål 15⁴⁰ om hvor de først hørte om begrepet OA. Jeg har delt inn svarene i egendefinerte kategorier. Figur 4.6 viser fordelingen av svarene.

⁴⁰ **Spørsmål 15:** Hvor hørte du først om begrepet? Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var «Ja» ved spørsmål 14.

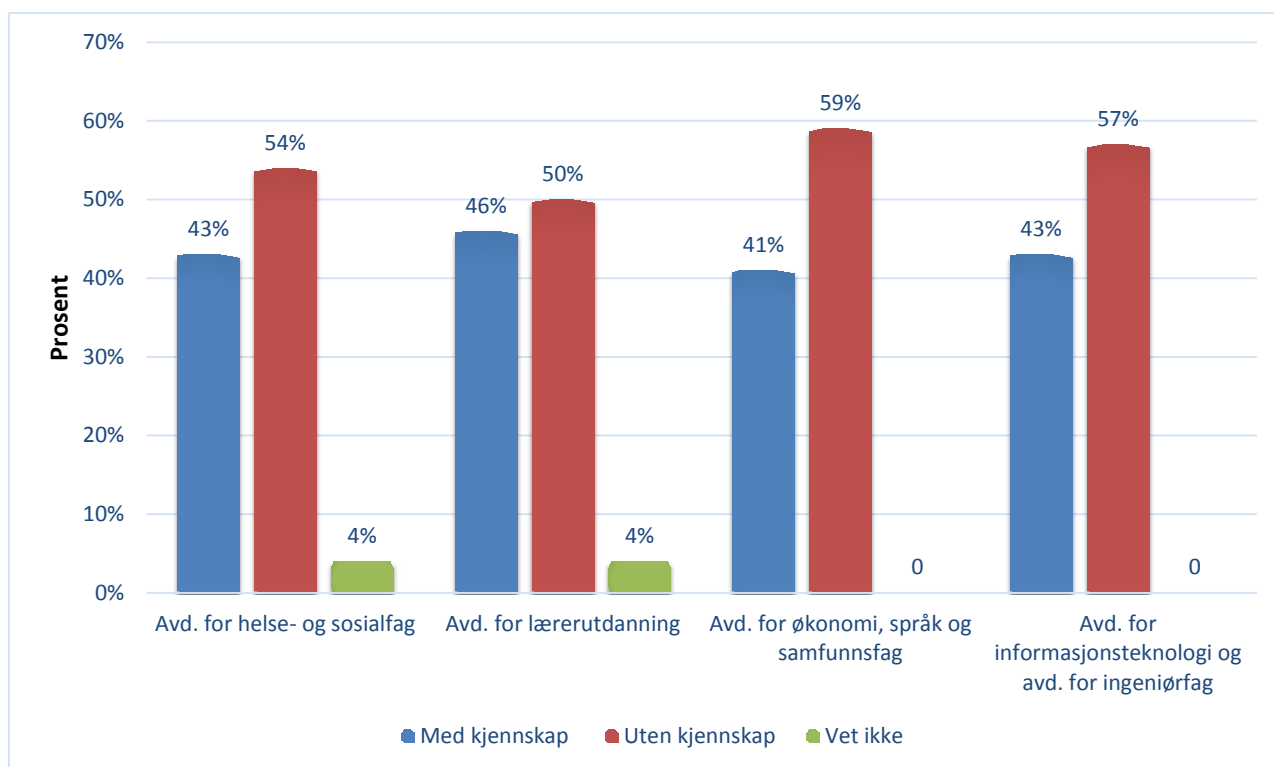
Figur 4.6 – Hvor hørte respondentene først om begrepet OA

Dette er et spørsmål som krever at respondentene husker tilbake i tid. Det er derfor ikke overraskende at så mange som 45 % ikke husker hvor de først hørte om OA. Svarene viser at for de som husker hvor de først hørte om OA stiller i arbeidssammenheng, på nettet og via epost/ forum/ tidsskrift likt med 11 %. Kolleger står for 8 % av informasjonen, mens biblioteket står for 4 %, det samme som når forskerne publiserer. På grunn av avrunding blir ikke summen 100 %.

4.2.2.3 Høgskolens støtte til forfatterbetaling.

I november 2015 opprettet HiØ et publiseringsfond hvor forskere kan søke om støtte til forfatterbetaling APC (Article Processing Charges) for vitenskapelige artikler i OA tidsskrifter. I spørsmål 29⁴¹ svarer respondentene på om de kjenner til dette fondet. Figur 4.7 viser svarfordelingen avdelingsvis.

⁴¹ **Spørsmål 29:** Høgskolen i Østfold har satt av 100.000 kr til et publiseringsfond som skal dekke forfatterbetaling ved OA-publiserings. Dette fører til at utgifter tilknyttet publisering nå dekkes av institusjonen og ikke av forfatteren selv. Var du klar over dette fra før, eller er dette nytt for deg?

Figur 4.7 – Respondentenes kjennskap til høgskolens støtte til forfatterbetaling avdelingsvis

Fordelingen mellom avdelingene som ikke har kjennskap til publiseringsfondet ligger jevnt mellom 50 – 60 %, hvor avd. for økonomi, språk og samfunnsfag ligger høyest med 59 %. Det er ikke rart om mange av respondentene ikke har fått med seg støtten til forfatterbetaling da fondet bare hadde eksistert i omtrent 4 måneder da de ble bedt om å svare på denne undersøkelsen. Tilsvarende ligger tallene for de som kjenner til fondet jevnt mellom 41 – 46 %.

4.2.2.4 OA-tidsskrift

I spørsmål 18⁴² svarer respondentene på om de kjenner til noen OA-tidsskrifter i sitt fagfelt. 46 % av respondentene sier at de gjør det. 56 % av disse igjen valgte å komme med flere eksempler på tidsskrifter. Jeg lister ikke opp navnene på alle tidsskriftene, men jeg har søkt de opp i DOAJ⁴³, NSD⁴⁴ og SherpaROME⁴⁵ for å finne ut om disse tidsskriftene er fagfelleverderte, hvilket vitenskapelig nivå de har og om de praktiserer forfatterbetaling.

⁴² **Spørsmål 18:** Kjenner du til noen OA-tidsskrifter tilknyttet ditt fagfelt? Kom gjerne med eksempler på OA-tidsskrifter i kommentarfeltet.

⁴³ Directory of OA Journals: <https://doaj.org/>

⁴⁴ Publiseringskanaler: <https://dbh.nsd.uib.no/publiseringskanaler/Forside>

⁴⁵ <http://sherpa.ac.uk/romeo/index.php>

Noen respondenter oppgav flere tidsskrifter og enkelte eksempler overlapper hverandre. Jeg endte opp med 18 ulike tidsskrifter. Se tabell 4.2 for resultat.

Antall tidsskrift	Fagfellevurdert	Nivå	OA	Forfatterbetaling		
				Nei – 8	Ja – 5	Vet ikke - 5
18	18	1	18	Nei – 8	Ja – 5	Vet ikke - 5

Tabell 4.2 – Oversikt over OA- tidsskrift

Alle de 18 tidsskriftene tilbyr OA. Det vitenskapelige nivået på alle tidsskriftene var på nivå 1. Jeg fant at 5 av tidsskriftene praktiserer forfatterbetaling, 8 gjør det ikke og på 5 av tidsskriftene var det ikke oppgitt. Av de 18 nevnt tidsskriftene er 3 tidsskrifter⁴⁶ tilknyttet HiOA. De ulike avdelingenes evne til å identifisere åpne tidsskrift tilknyttet sitt fagfelt vises i tabell 4.3.

Avdeling	Antall tidsskrifter innenfor fagfeltet	Prosent
Helse og sosialfag	3	17 %
Lærerutdanningen	8	47 %
Økonomi, språk og samfunnsfag	6	33 %
Ingeniørfag og Informasjonsteknologi	0	0
Studie- og forskningsenheten	1	5 %
SUM	18	102 %

Tabell 4.3 – Respondentenes evne til å identifisere åpne tidsskrift

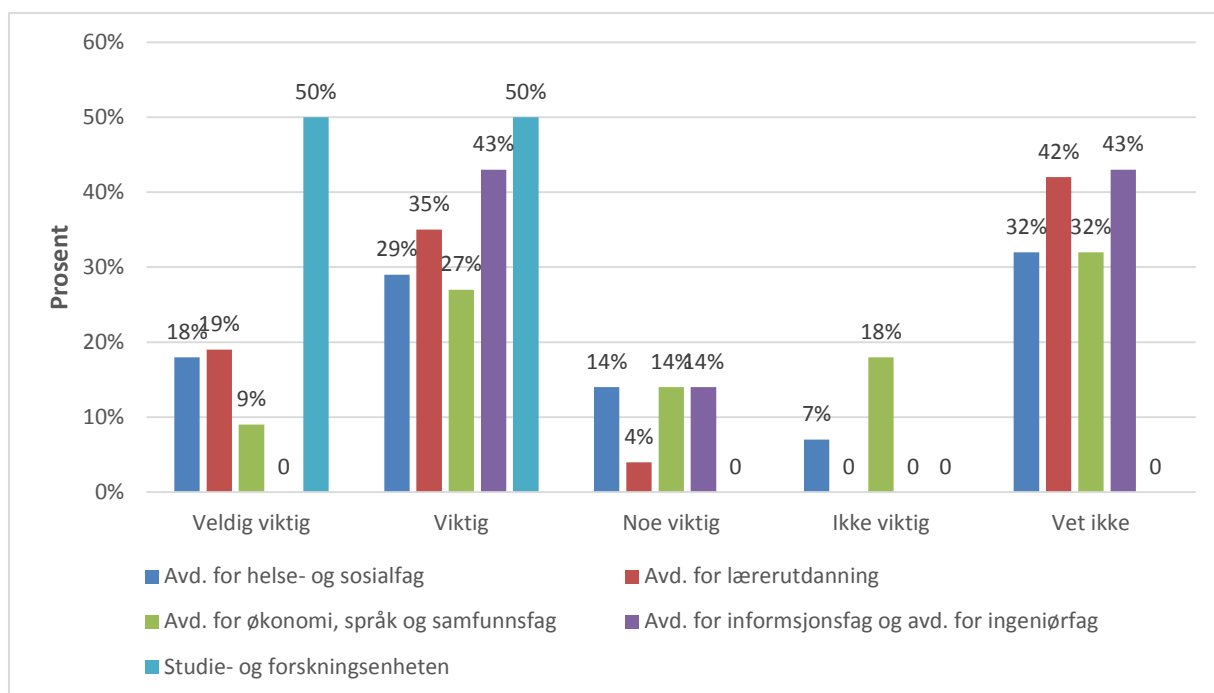
4.2.3 Respondentenes holdninger til OA

4.2.3.1 Viktigheten av å bidra i det institusjonelle arkivet Brage.

Respondentenes svar på spørsmål 11⁴⁷ om hvor viktig de synes det er å egenarkivere sitt vitenskapelige arbeid i det institusjonelle arkivet Brage, vises i figur 4.8.

⁴⁶ Professions and professionalism, Nordisk barnehageforskning og InFormation, Nordic Journal of Art and Research.

⁴⁷ **Spørsmål 11:** Hvor viktig synes du det er at forskerne ved HiØ bidrar med sitt arbeid i det institusjonelle arkivet?

Figur 4.8 – Hvor viktig er det for respondentene å bidra i Brage?

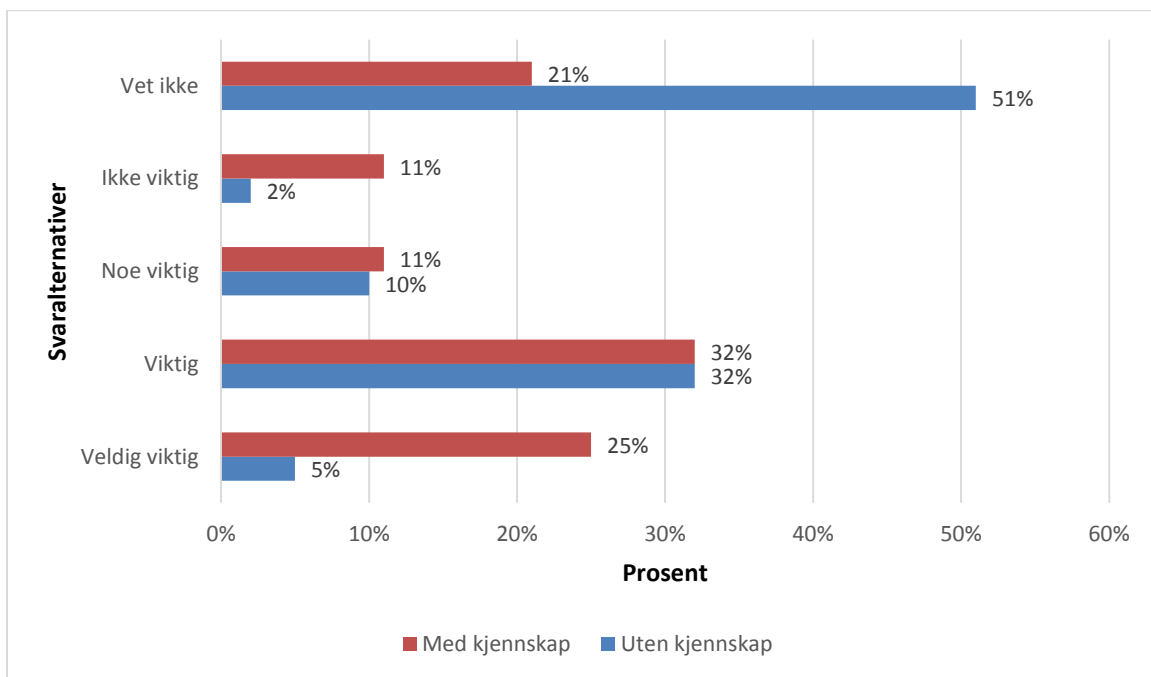
Svarene viser at respondentene deler seg hovedsakelig i to ytterpunkter på dette spørsmålet. Mange av respondentene oppgir at de er usikre på viktigheten av å bidra i Brage. Avd. for informasjonsfag og avd. for ingeniørfag er mest usikre med 43 % i kategori «*Vet ikke*», tett fulgt av avd. for lærerutdanning med 42 %. Mens tilsvarende tall for avd. for helse- og sosialfag og avd. for økonomi, språk og samfunnsfag er på 32 %. I andre enden av skalaen svarer 43 % av respondentene fra avd. for informasjonsfag og avd. for ingeniørfag at de synes det er «*Viktig*» å bidra i Brage. 35 % mener det samme ved avd. for lærerutdanning, 29 % ved avd. for helse- og sosialfag og 27 % ved avd. for økonomi, språk og samfunnsfag. 18 % av respondentene fra avd. for økonomi, språk og samfunnsfag mener det er «*Ikke viktig*» å bidra i Brage.

Spørsmål 12⁴⁸ spurte de respondentene som svarte «*Ikke viktig*» på spørsmål 11, om viktigheten av å egenarkivere i Brage, om å begrunne hvorfor det ikke er viktig for dem. 6 respondenter svarte. To av respondentene ser ikke behovet, to sier at materialet ikke er tilgjengelig for mange i Brage, en svarer at arbeidet ikke blir lest av målgruppa. En respondent sier: «*i mitt fag er trykte artikler og bøker viktigere enn digitale*» (respondent nr. 58). Svarene på spørsmål 12 bærer preg av at disse respondentene ikke kjenner Brages

⁴⁸ **Spørsmål 12:** Kan du prøve å begrunne hvorfor du ikke mener det er viktig? Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var "Ikke viktig" ved spørsmål 11.

nedslagsfelt. De vet ikke at materiale i Brage er søkbart og åpent tilgjengelig for alle og indeksres av store søkemotorer som Google scholar. Her trengs det informasjon om Brages rekkevidde og hva basen kan bety for høgskolens forskeres mulighet til å synliggjøre forskningen sin.

Ved å kombinere spørsmål 8⁴⁹ og 11⁵⁰ får jeg undersøkt om det er noen sammenheng mellom å ha kjennskap til det institusjonelle arkivet Brage og holdninger til viktigheten av å egenarkivere sitt materiale der. Figur 4.9 viser resultatet.

Figur 4.9 – Kjennskap til Brage og holdninger til viktigheten av egenarkivering

Av de respondentene som kjenner til Brage mener 57 % at det er «*Viktig eller Veldig viktig*» å egenarkivere. 11 % synes det er «*Ikke viktig*», mens 21 % «*Vet ikke*». 32 % av respondentene uten kjennskap til Brage sier at det er «*Viktig*» å egenarkivere i det institusjonelle arkivet. Kun 2 % mener det er «*Ikke viktig*», mens 51 % «*Vet ikke*».

36 respondenter mener at egenarkivering i Brage er «*Noe viktig, Viktig eller Veldig viktig*». I spørsmål 13⁵¹ ble disse bedt om å begrunne *hvorfor* de mente det var viktig. Spørsmålet var åpent. Svarene har jeg delt inn i egendefinerte kategorier i tabell 4.4.

⁴⁹ Spørsmål 8: Kjenner du til høgskolens institusjonelle arkiv Brage?

⁵⁰ Spørsmål 11: Hvor viktig synes du det er at forskerne ved HiØ bidrar med sitt arbeid i det institusjonelle arkivet?

Kategori	Forklaring
Synliggjøre	Synliggjøre funn og forskning
Tilgjengeliggjøre	Forskningen blir åpent tilgjengelig for alle
Arkivere/dokumentere	Forskningen blir dokumentert og tatt vare på, på en sikker måte
Deling og oppdatering på fag/ innsikt i kollegaers forskning ved HiØ	Viser fram forskning som gjøres på de enkelte avdelingen. Deling og innsikt i FoU ved HiØ. Fungerer som inspirasjon for studenter. Åpenhet medfører kunnskap om kollegaers kompetanse og interessefelt
Annet	Se sitat under

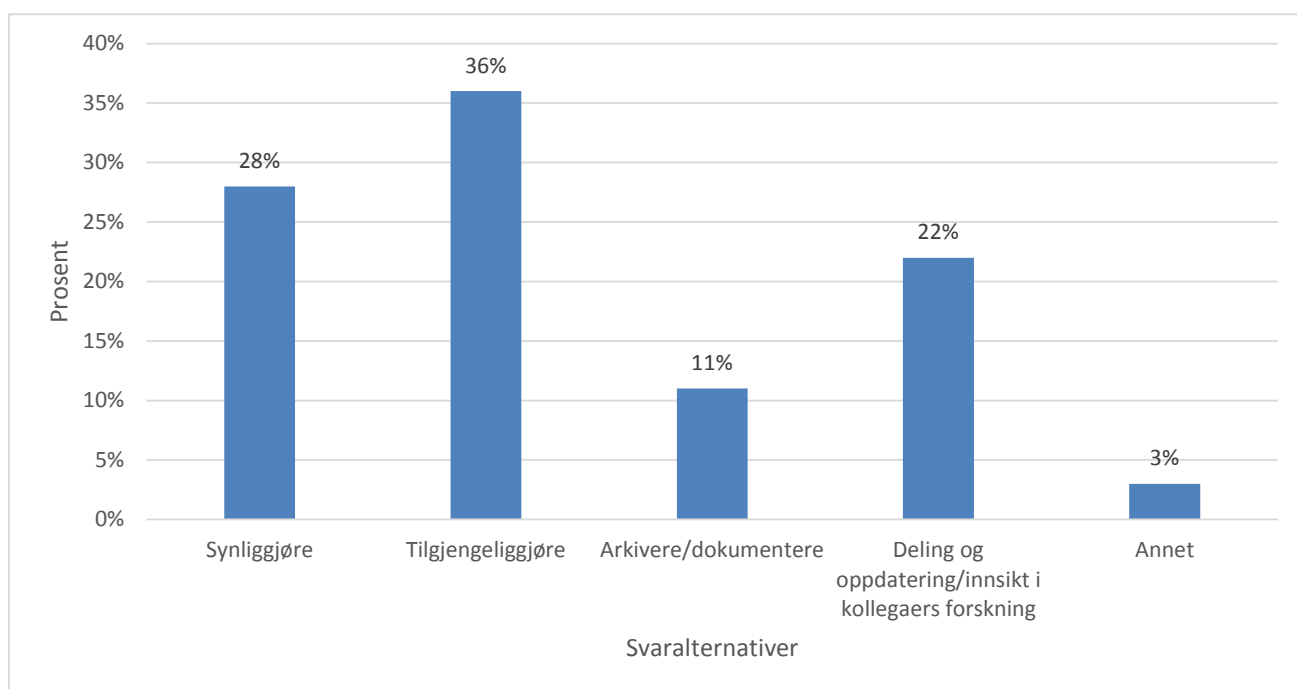
Tabell 4.4 – holdninger til egenarkivering, kategorisert.

En av respondentene lot seg ikke kategorisere og ble lagt under annet. Vedkommende sier:

Akademisk frihet er uhyre sentralt i sektoren vår. En av forutsetningene for akademisk frihet er at informasjon skal eies av allmenheten. Det er en uhyrlighet at private forlag sitter på eiendomsretten til forskning. Sekundert kommer slike hensyn som at skattebetalerne har betalt forskningen osv. (respondent nr. 32).

Figur 4.10 viser hvordan respondentenes svar fordeler seg mellom de ulike kategoriene

⁵¹**Spørsmål 13:** Kan du prøve å begrunne hvorfor du mener det er viktig? Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var "Noe viktig" eller "Viktig" eller "Veldig viktig" ved spørsmål 11.

Figur 4.10 – Respondentenes begrunnelse av hvorfor egenarkivering er viktig

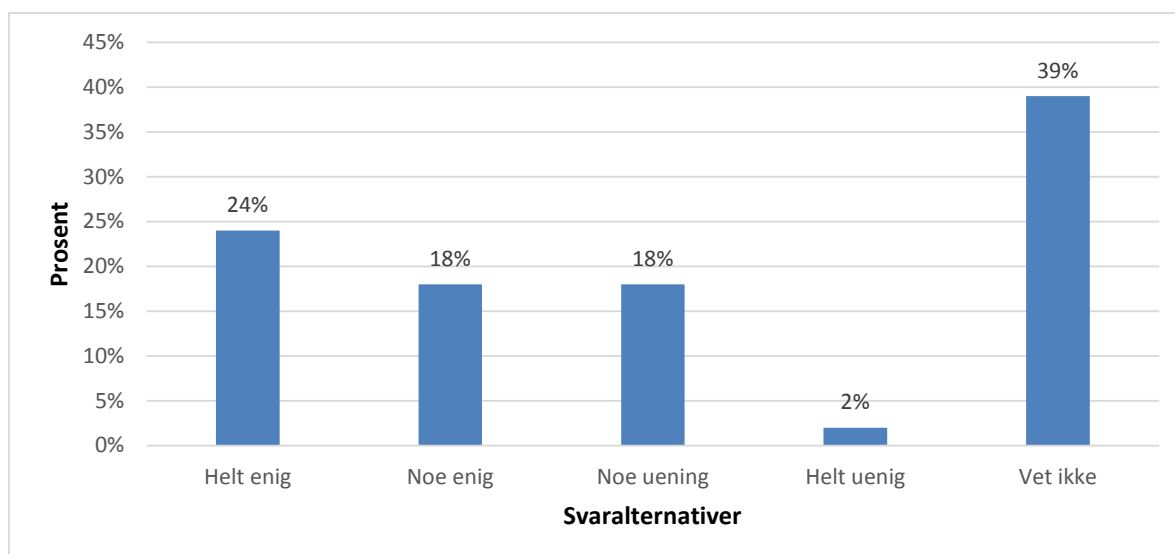
64 % av respondentene mener at synliggjøring og tilgjengeliggjøring av funn og forskning og at all forskning er åpent tilgjengelig er de viktigste faktorene. Mens ca. hver 5 respondent, 22 %, er opptatt av at forskning som gjøres på de enkelte avdelingen på HiØ skal vises fram. De mener at en slik åpenhet medfører kunnskap om kollegaers kompetanse og interessefelt. De vil også at Brage skal fungerer som inspirasjon for studenter som vil studere på HiØ. 11 % er opptatt av at forskningen blir dokumentert og tatt vare på i Brage.

4.2.3.2 OA-tidsskrifter og kvalitet

Spørsmål 19⁵² handler om OA tidsskrifter og om forskerne anser de for å ha samme kvalitet som kommersielle tidsskrifter. Figur 4.11 viser svarfordelingen. I følge Store Norske Leksikon⁵³ er kvalitet evnen til å tilfredsstille kundens eller brukerens krav og forventninger. Svarene viser at respondentene er delt i sitt syn på om OA-tidsskrifter har samme kvalitet som kommersielle.

⁵² **Spørsmål 19:** Anser du OA-tidsskrifter å være på lik linje med kommersielle tidsskrifter rent kvalitetsmessig?

⁵³ <https://snl.no/kvalitet>

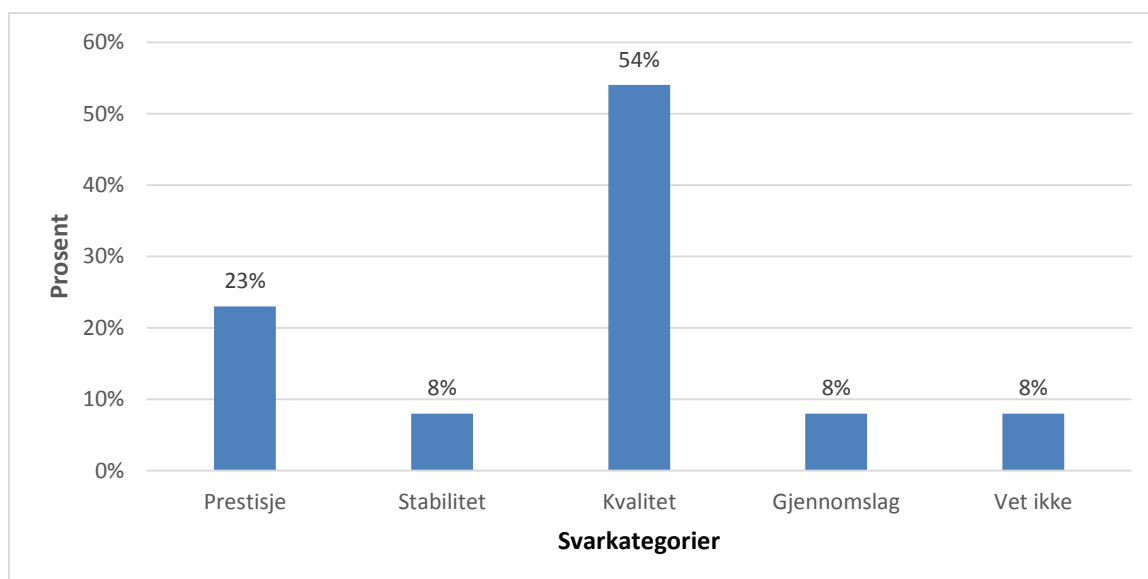
Figur 4.11 – Respondentenes syn på om OA-tidsskrifter er på lik linje med kommersielle tidsskrifter rent kvalitetsmessig.

Svarene på spørsmål 19 viser at ca. 60 % av respondenter er usikre på OA-tidsskrifters kvalitet. Omtrent hver fjerde respondent anser de for å være like gode kvalitetsmessig. Respondentene var 24 % «*Helt enig*», 18 % var «*Noe enig*», 20 % var «*Noe uening eller Helt uening*», mens 39 % svarte «*Vet ikke*».

4.2.3.3 Hva respondentene mener OA-tidsskrifter mangler

17 av respondentene som svarte på spørsmål 19, var enige i at det er en kvalitetsforskjell mellom OA-tidsskrifter og kommersielle tidsskrifter. I spørsmål 20⁵⁴ ble disse bedt om å oppgi hva de mener åpne tidsskrift mangler for å være på lik linje med kommersielle tidsskrifter. 13 respondenter svarte. Svarene er delt inn i egendefinerte kategorier. Figur 4.12 viser fordelingen av svarene.

⁵⁴ **Spørsmål 20:** Hva mener du OA-tidsskriftene mangler for å være på lik linje med de kommersielle tidsskriftene? Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var "Helt uening" eller "Noe uening" ved spørsmål 19.

Figur 4.12 – Hva respondentene mener OA-tidsskrifter mangler

54 % av respondentene mener at kvalitetssikring av fagfelle vurderingen er den største mangelen OA-tidsskrifter har. 23 % sier at åpne tidsskrift ikke har like stor prestisje som kommersielle. 8 % har opplevd at OA-tidsskrift ikke har stabilitet, det vil si at de ikke overlever over tid. 8 % synes OA-tidsskrift ikke har like stor gjennomslagskraft som kommersielle, mens 8 % «Vet ikke».

4.2.3.4 Hva hindrer respondentene i å publisere i OA-tidsskrift?

Respondentene ble spurt om de noen gang hadde publisert sin forskning i et OA-tidsskrift i spørsmål 21⁵⁵. Tabell 4 viser svarene.

Kategori	Antall	%
Ja	24	28
Nei	52	61
Vet ikke	9	11

Tabell 4.5 – svarene på spørsmål 21.

I spørsmål 23⁵⁶ ble respondentene spurt «Hva hindrer deg i å publisere i et OA-tidsskrift?» Her kunne respondentene velge mellom 10 ulike påstander. De ble bedt om å krysse av for de

⁵⁵ Spørsmål 21: Har du noen gang publisert din forskning i et OA-tidsskrift?

⁵⁶ Spørsmål 23: Hva hindrer deg i å publisere i et OA-tidsskrift? Velg de påstandene nedenfor som passer. Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var "Nei" ved spørsmål 21.

påstandene som passet. Summen i prosent vil derfor være større enn 100 %. Tabell 4.6 viser påstandene og svarfordelingen.

Påstand	Antall	%
Jeg har liten eller ingen kjennskap til OA-tidsskrifter som gjelder for mitt fagfelt	33	39
Jeg publiserer i de tidsskriftene jeg kjenner best	19	22
Jeg ønsker en størst mulig tildeling av publiseringspoeng og penger til mitt arbeidssted, og velger derfor kommersielle utgivere	12	14
OA-tidsskrift har foreløpig ikke den samme faglige tyngden som de mer kommersielle tidsskriftene	9	11
Det er for lite prestisje knyttet til OA-publisering	5	6
Det er knyttet for stor usikkerhet rundt OA-publisering og opphavsrett	5	6
Det er ikke viktig for meg at mitt arbeid blir åpent for alle	4	5
OA-tidsskrifter blir ikke sitert like ofte som kommersielle tidsskrifter	1	1
Vet ikke	8	9
Annet	10	12

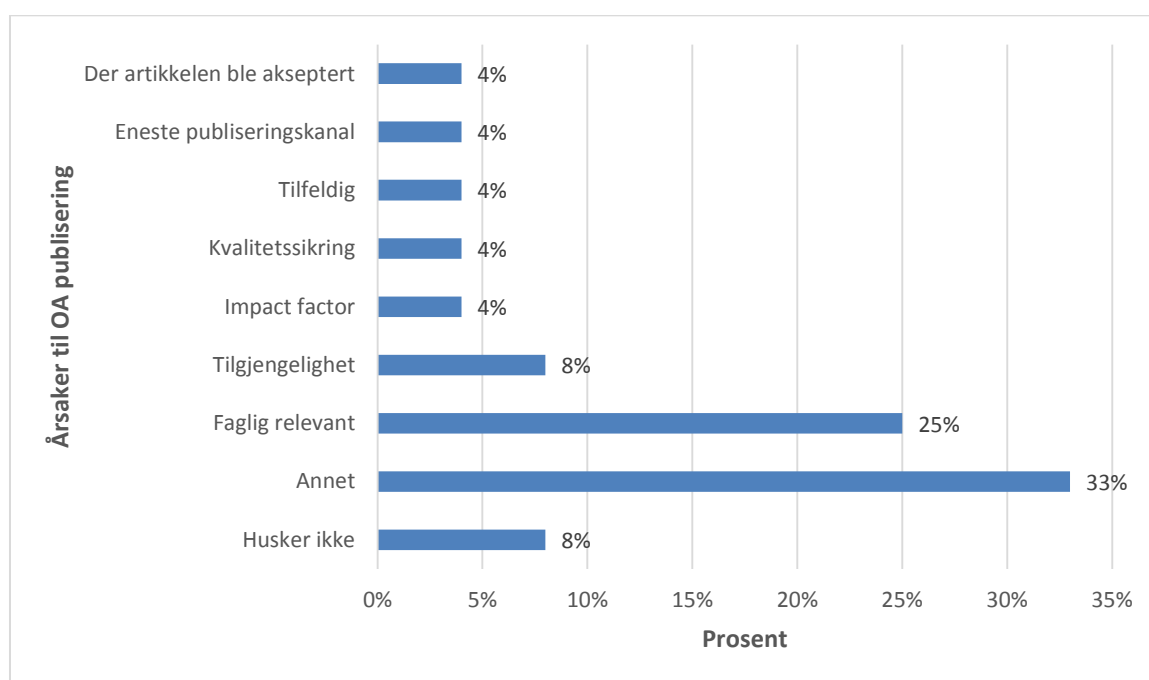
Tabell 4.6 – Hva hindrer respondentene i å publisere i OA-tidsskrifter

Flest respondenter, 39 %, oppgir at de ikke har kjennskap til Open-Access-tidsskrifter for sitt fagfelt. Noe som stemmer med svarene respondentene gav på spørsmål 18, der 37 % ikke kunne identifisere et OA-tidsskrift tilknyttet sitt fagfelt, som omtales i kapittel 4.2.4. Mange av forskerne publiserer etter vane. 22 % publiserer i de tidsskriftene de kjenner best. 5 % svarer at det ikke er viktig for dem at deres arbeid blir åpent tilgjengelig for alle. Faglig tyngde, prestisje og opphavsrett utgjør henholdsvis 6 %, 6 % og 5 % av grunnene respondentene oppgir. Blant de som har krysset i kategori «Annet» er det to stipendiater som ikke har rukket å publisere ennå. En respondent oppgir økonomiske grunner som årsak til og ikke å publisere åpent. En respondent sier at han bare publiserer i nivå 1 og 2 tidsskrifter. En respondent forsker ikke på et slikt nivå, en annen oppgir at OA-tidsskrifter ikke inngir like stor tillitt da man kan «kjøpe seg plass», de resterende oppgir at de ikke har hatt nok materiale til å skrive og publisere ennå. Jeg ser av svarene under kategori «Annet» at det er flere misforståelser rundt hva OA-tidsskrifter er. Det finnes OA-tidsskrifter på både nivå 1 og 2.

Man kjøper seg ikke plass, i den mening at man kjøper seg en publisering, men man betaler for at artikkelen skal være åpent tilgjengelig ved publisering enten via en hybrid løsning eller gull OA.

4.2.3.5 Begrunnelse av publiseringsvalg

Spørsmål 22⁵⁷ ba respondentene å oppgi hvilke tidsskrifter de publiserte sitt arbeid i, og hvorfor de valgte disse tidsskriftene. Respondentene oppgav svaret i et kommentarfelt. Svarene er delt inn i egendefinerte kategorier. 24 respondenter danner grunnlaget for analysen. En respondent svarte blankt. Jeg har delt svarene inn i egendefinerte kategorier. Figur 4.13 viser svarfordelingen.

Figur 4.13 – Hvorfor har respondentene publisert i OA-tidsskrift?

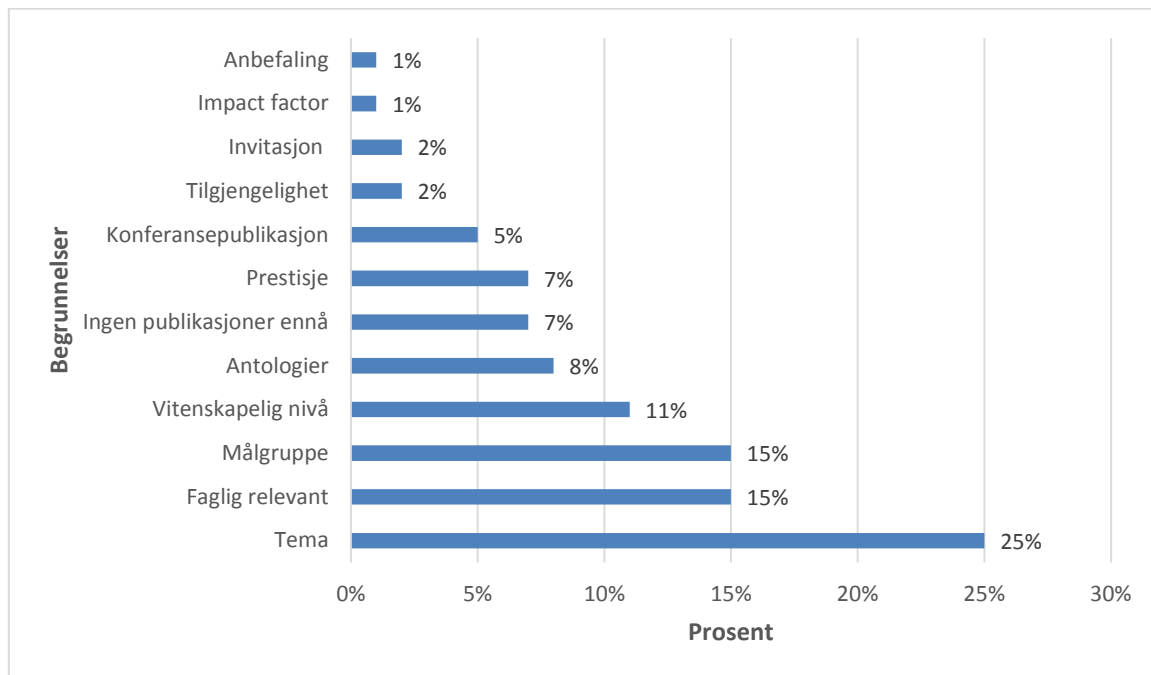
25 % av respondentene oppgav at OA-tidsskriftet var faglig relevant, mens 8 % svarte at tilgjengelighet og åpenhet var en viktig årsak til å publisere OA. Andre publiseringsårsaker som ble nevnt var tidsskriftets impact factor, at det var tilfeldig, det var der artikkelen ble akseptert, at det var eneste publiseringskanal og at kvalitetssikringen var bra. 8 % av respondentene husker ikke hvorfor de hadde publisert i et OA-tidsskrift. Under kategori annet

⁵⁷ **Spørsmål 22: Hvilke tidsskrift publiserte du ditt arbeid i, og hvorfor valgte du akkurat disse tidsskriftene? Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet. Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var "Ja" ved spørsmål 21 (Har du noen gang publisert din forskning i et OA-tidsskrift?)**

oppgav 33 % av respondentene kun navnet på tidsskriftet uten å begrunne valget.

Tidsskriftene som ble nevnt var de samme som ble omtalt under spørsmål 18.

Respondentene ble bedt om å tenke på den siste artikkelen de publiserte og begrunne publiseringsvalget i spørsmål 27⁵⁸. Hvilke tidsskrift respondentene valgte å publisere i presenteres i kapittel 4.4 som handler om respondentenes praksis. Jeg har gruppert svarene på spørsmål 27 i egendefinerte kategorier. Figur 4.14 viser fordelingen av svarene.

Figur 4.14 – Respondentens begrunnelser for siste publiseringsvalg.

25 % av respondentene oppgav artikkelens tema som viktigste faktor når de valgte publiseringskanal. At tidsskriftet er faglig relevant var avgjørende for 15 % ved publiseringsvalget. Hvilken målgruppe tidsskriftet har er vesentlig for 15 %. Det vitenskapelige nivået til tidsskriftet er bestemmende for 11 %. Tidsskriftets prestisje nevnes av 7 %. I tillegg hadde 8 % publisert i antologier og 7 % ikke publisert noe ennå. Andre begrunnelser for siste publiseringsvalg som nevnes er tilgjengelighet, impact factor, etter anbefaling, invitasjon og i konferansepublikasjon.

⁵⁸ **Spørsmål 27:** Tenk på den siste artikkelen du publiserte. I hvilket tidsskrift publiserte du den, og hvorfor valgte du akkurat det tidsskriftet? Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet.

Respondentene ble bedt, i spørsmål 35⁵⁹, å svare på om det ble diskutert å publisere OA i det siste prosjektet de var med på. 15 respondenter svarte «Ja» på dette spørsmålet. Disse 15 ble fulgt opp med et åpent spørsmål nr. 36⁶⁰, hvor de ble bedt om å oppgi hvor eventuelle artikler ble publisert og å begrunne valget. Hvor artiklene ble publisert presenteres i kapittel 4.4.4. Kun 5 av respondentene begrunnet publiseringsvalget. En respondent sier at de valgte et forlag på nivå 2. En annen respondent mener at å publisere OA er en selvfølge. Et tidsskrift ble valgt ut ifra vitenskapelig nivå og fordi artikkelen ble akseptert der. Et annet tidsskrift ble valgt fordi det var OA og hadde bra impact factor. En respondent begrunner valget med at tidsskriftet hadde troverdighet og at prosess var rask fra innsending til fagfelleevaluering og publisering.

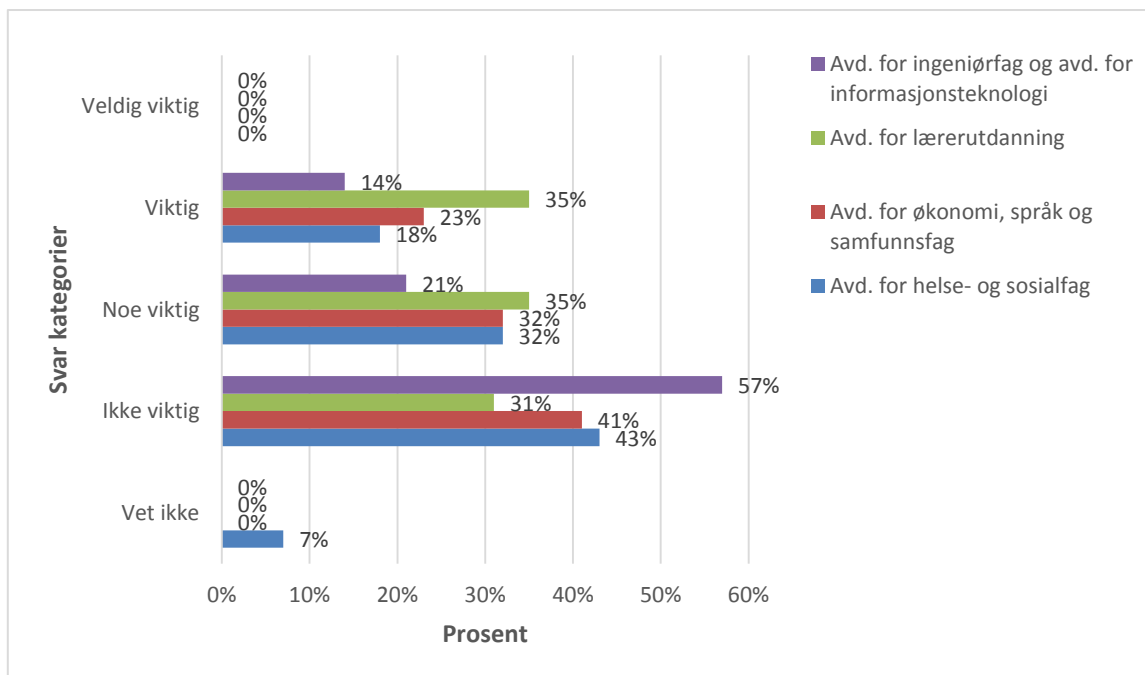
4.2.3.6 Hvor viktig er kollegers praksis og anerkjennelse?

For å få vite noe om kollegaer påvirker respondentenes publikasjonspraksis, ble de stilt spørsmål 25⁶¹ Hvor viktig er det for deg hvor dine kolleger publiserer når du skal velge tidsskrift å publisere din forskning i? Figur 4.15 viser hvordan svarene fordelte seg avdelingsvis.

⁵⁹ **Spørsmål 35:** Tenk på det siste prosjektet du deltok på, som resulterte i en publikasjon/ flere publikasjoner. Ble det noen gang diskutert å publisere OA?

⁶⁰ **Spørsmål 36:** Kan du oppgi hvor eventuelle artikler tilknyttet prosjektet ble publisert, og hvorfor det ble valgt slik? Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet. Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var "Ja" ved spørsmål 35 (Tenk på det siste prosjektet du deltok på, som resulterte i en publikasjon/ flere publikasjoner). Ble det noen gang diskutert å publisere OA?)

⁶¹ **Spørsmål 25:** Når du skal velge tidsskrift du ønsker å publisere din forskning i, hvor viktig er det for deg hvor dine kolleger publiserer/ har publisert?

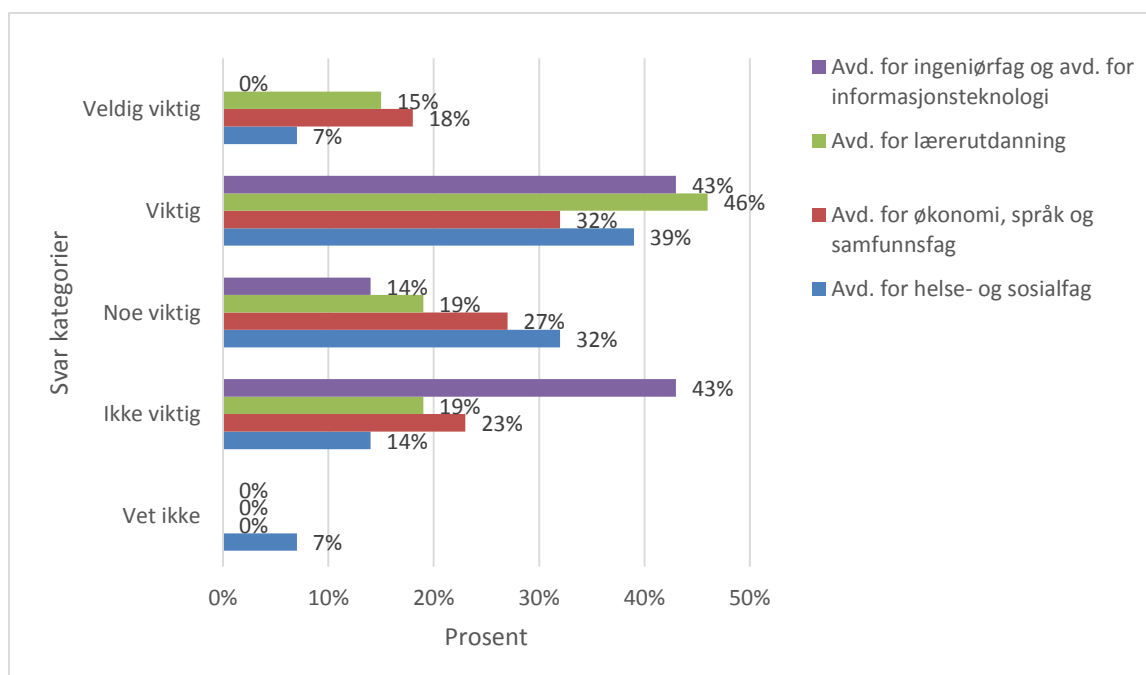

Figur 4.15 - Hvor viktig er det for respondentene hvor kolleger publiserer/har publisert?

Svarene viser at respondentene deler seg i to motsatte ytterpunkter. 50 % av respondentene på avd. for helse- og sosialfag mener at kollegers praksis er «Viktig» og «Noe viktig». Det samme gjelder avd. for økonomi, språk og samfunnsfag, hvor 55 % av respondentene anser kollegers praksis for «Viktig» og «Noe viktig». På avd. for lærerutdanning synes hele 70 % det samme. Kun et fåtall ved avd. for økonomi, språk og samfunnsfag finner en kollegas publiseringspraksis «Veldig viktig». I motsatt ende av skalaen mener 57 % av respondentene fra avd. for ingeniørfag og avd. for informasjonsteknologi at hvor en kollega publiserer er «Ikke viktig». Det samme mener 43 % fra avd. for helse- og sosialfag og 41 % ved avd. for økonomi, språk og samfunnsfag.

For å undersøke hvorvidt kollegers anerkjennelse er av betydning, ble respondentene bedt om å besvare spørsmål 26⁶² hvor viktig er det at tidsskriftet du publiserer i er kjent blant dine kolleger? Figur 4.16 illustrerer svarfordelingen avdelingsvis.

⁶² **Spørsmål 26:** Hvor viktig er det for deg at tidsskriftet du publiserer i er kjent blant dine kolleger?

Figur 4.16 – Hvor viktig er det for respondentene at kolleger kjenner til valgt publiseringskanal?

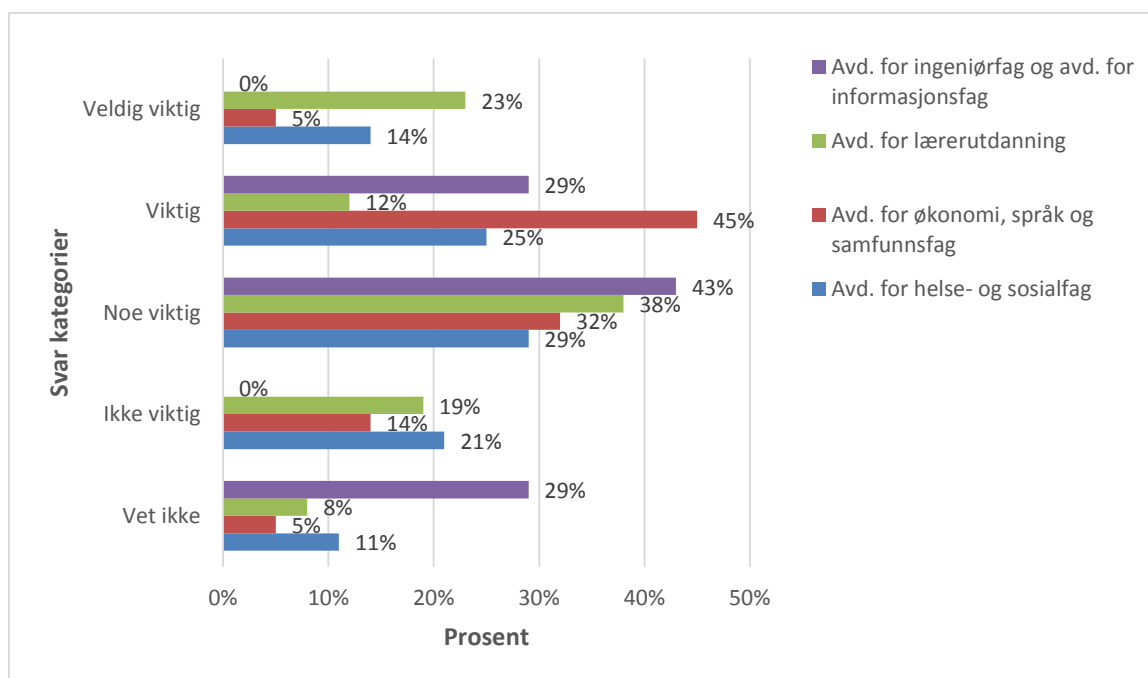
Resultatene viser at det er viktigere for respondentene at kolleger kjenner til publiseringskanalen de velger, enn hvor de samme kollegene har publisert selv. Ved avd. for økonomi, språk og samfunnsfag synes 18 % det er «*Veldig viktig*» at kolleger kjenner deres publiseringskanal, mens 15 % mener det samme ved avd. for lærerutdanning og 7 % ved avd. for helse- og sosialfag.

Høyest andel av respondentene som sier det er «*Viktig*» og «*Noe viktig*» om kolleger kjenner til publiseringskanalen finner vi på avd. for helse- og sosialfag med 71 %, deretter følger avd. for lærerutdanning tett etter med 65 % og avd. for økonomi, språk og samfunnsfag med 59 %.

4.2.3.7 Hvordan påvirkes respondentene av HiØs støtte til forfatterbetaling?

Resultatene av respondentenes kjennskap til HiØs støtte til forfatterbetaling ved OA-publiseringsfondet (spørsmål 29), er vist tidligere i kapittelet under punkt 4.2.3. 45 % av respondentene kjente til publiseringsfondet. I spørsmål 30⁶³ ble respondentene bedt om å ta stilling til om hvor viktig dette fondet vil være for dem ved eventuell publisering i et åpent tidsskrift. Figur 4.17 viser resultatet avdelingsvis.

⁶³ **Spørsmål 30:** Hvor viktig tror du dette fondet vil være for deg, i henhold til eventuell publisering i OA-tidsskrifter?

Figur 4.17 - Hvor viktig vil høgskolens støtte til forfatterbetaling være for respondentene

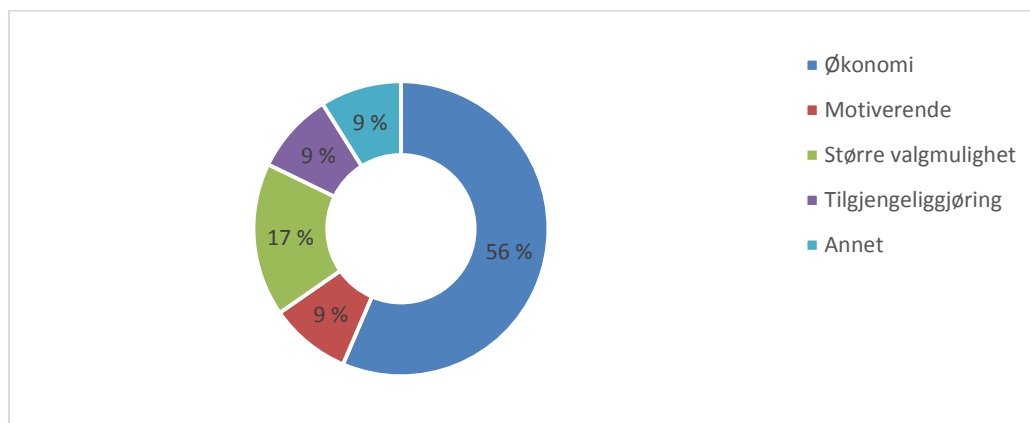
Svarene på spørsmål 30 viser at så mange som 82 % fra avd. for økonomi, språk og samfunnsfag sier at publiseringsfondet vil være «*Veldig viktig*», «*Viktig*» og «*Noe viktig*» for dem. Ved avd. for lærerutdanning mener 73 % det samme. Tilsvarende er tallene for avd. for ingeniørfag og avd. for informasjonsteknologi 72 % og avd. for helse- og sosialfag 68 %.

Av de som tror at publiseringsfondet ikke vil være viktig for dem ligger avd. for helse- og sosialfag høyest med 21 %. Blant lærerne mener 19 % det samme. Alt i alt ser det ut til at flest respondenter mener fondet vil være viktig for dem.

18 % av respondentene antar at publiseringsfondet ikke vil være viktig for dem. Disse ble bedt i spørsmål 31⁶⁴ om å forklare hvorfor fondet ikke vil være viktig for dem. Flere av respondentene oppgir at de ikke har vurdert å publisere OA, at det ikke er relevant for dem eller interessant. Noen oppgir at de publiserer lite og ikke skriver artikler. En respondent påpeker at det er lite penger som skal fordeles på mange, en annen respondent sier de ikke trenger pengene. Mens en sier at han ikke skal publisere noe OA i perioden framover.

⁶⁴ **Spørsmål 31:** Kan du prøve å forklare hvorfor dette ikke vil være viktig for deg? Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet. Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var "Ikke viktig" ved spørsmål 30 (Hvor viktig tror du dette fondet vil være for deg, i henhold til eventuell publisering i OA-tidsskrifter?)

Av de 62 respondentene som i spørsmål 30 hevder at HiØs støtte til forfatterbetaling vil være viktig for dem, svarer 46 respondenter på spørsmål 32⁶⁵ om de kan begrunne hvorfor publiseringsfondet vil være viktig for dem. Svarene er delt inn i egendefinerte kategorier. Figur 4.18 viser svarfordelingen.

Figur 4.18 – Årsaker til hvorfor publiseringsfondet vil være viktig for respondentene?

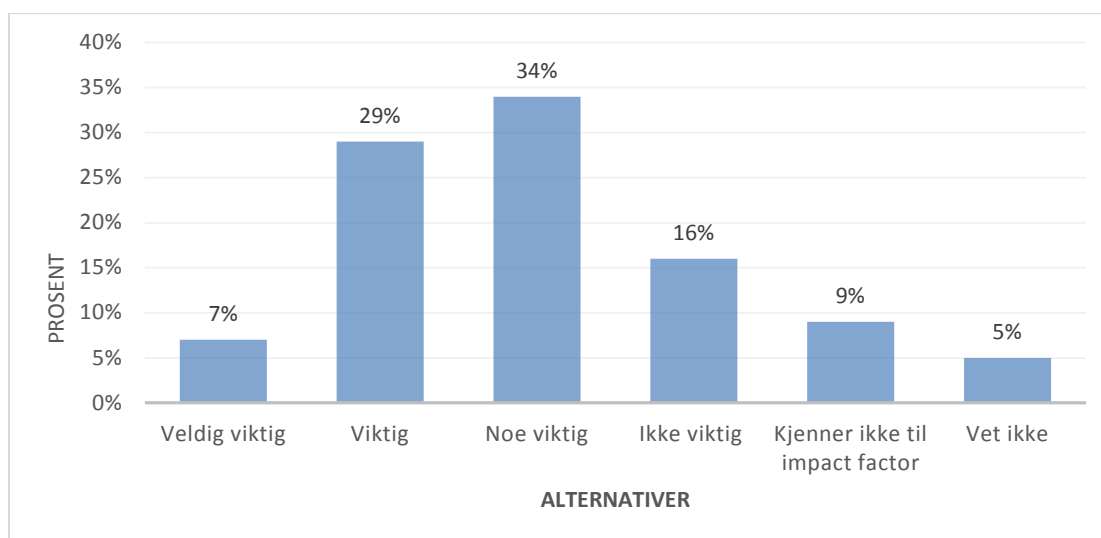
Resultatet viser at for 56 % av respondentene er det økonomiske årsaker til at publiseringsfondet er viktig. Flere av respondentene sier at det er dyrt å publisere i åpne tidsskrift og at det er bra å slippe å belaste prosjektene med kostnader til publisering. Publiseringsfondet muliggjør OA-publisering uten ekstra kostnader. En respondent finner det betryggende at det går an å utgi artikler uten å være engstelig for økonomien i prosjektet. 17 % av respondentene påpeker at valgmulighetene nå er større når man skal velge publiseringskanal, det vil si at det er blitt lettere å velge å publisere i åpne tidsskrift. 9 % av respondentene finner støtteordningen motiverende. En respondent sier det er helt avgjørende for å kunne velge å publisere OA. At forskning kommer ut og er tilgjengelig for alle nevnes som viktig for 9 % av respondentene. Kategorien «Annet» inneholder svar som ikke kan tolkes.

4.2.3.8 Viktigheten av et tidsskrifts impact factor

Et vitenskapelig tidsskrifts impact factor er et mål som reflekterer gjennomsnittlig antall siteringer til artikler som er publisert i tidsskriftet, som igjen sier noe om tidsskriftets relative betydning innen sitt felt. Tidsskrifter med høy impact factor anses som viktigere enn de med

⁶⁵ **Spørsmål 32:** Kan du prøve å forklare hvorfor dette vil være viktig for deg? Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet. Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var "Noe viktig" eller "Viktig" eller "Veldig viktig" ved spørsmål 30 (Hvor viktig tror du dette fondet vil være for deg, i henhold til eventuell publisering i OA-tidsskrifter?)

lav. For å finne ut av respondentenes syn på dette ble de stilt spørsmål 28⁶⁶ «Hvor viktig vil du si at et tidsskrifts impact factor er for deg?» Figur 4.19 viser svarfordelingen.

Figur 4.19 – Hvor viktig er et tidsskrifts impact factor for respondentene?

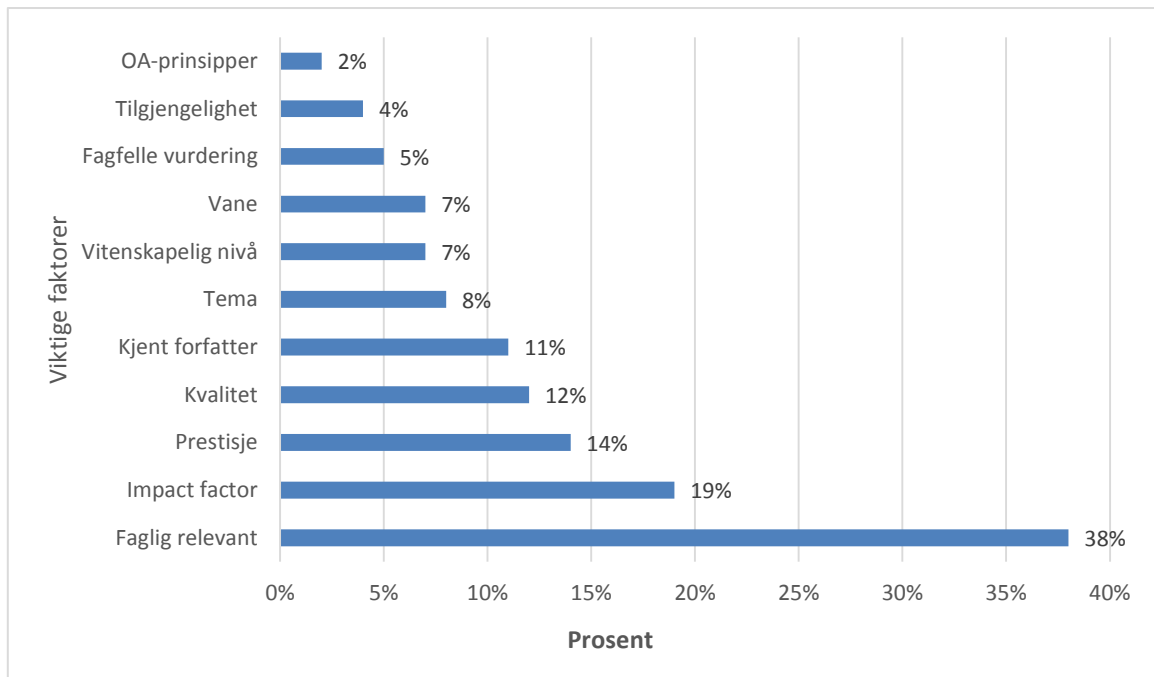
Svarene viser at respondentene er tredelt i sitt syn. 36 % av respondentene hevder at et tidsskrifts impact factor er «Viktig» eller «Veldig viktig». For 34 % av respondentene er dette bare «Noe viktig», mens 30 % oppgir at impact factor som «Ikke viktig», «Kjenner ikke til impact factor» eller «Vet ikke». 4 av respondentene som synes at et tidsskrifts impact factor er «Veldig viktig», nevner det som et kriterium når de skal velge litteraturkilder.

4.2.3.9 Hvilke faktorer er viktige for forskerne ved valg av litteraturkilder

For å få vite hva som er avgjørende når forskerne velger litteraturkilder til sitt vitenskapelige arbeid, ble de bedt om, i spørsmål 33⁶⁷, å oppgi hvilke faktorer som er viktige ved valg av litteraturkilder. Svarene er delt inn i egendefinerte kategorier. Mange av respondentene oppgav flere faktorer som betydningsfulle. Antall svar er derfor fler enn antall respondenter. Summen i prosent blir derfor større enn 100 %. Figur 4.20 viser svarfordelingen.

⁶⁶ **Spørsmål 28:** Hvor viktig vil du si at et tidsskrifts impact factor er for deg?

⁶⁷ **Spørsmål 33:** Hvilke faktorer er viktige for deg når du skal velge litteraturkilder? Eksempler på faktorer kan være prestisje, vane, tidsskriftets impact factor og lignende. Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet.

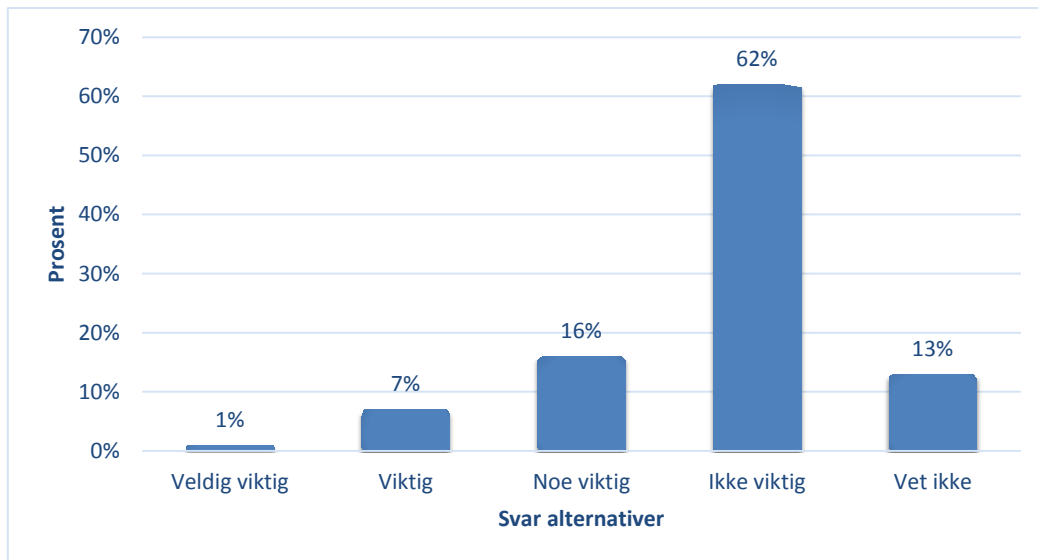

Figur 4.20 – Hvilke faktorer er viktige for respondentene ved valg av litteraturkilder?

Resultatet viser at den viktigste faktoren ved valg av litteraturkilde er at den må være faglig relevant. Litteraturkildens impact factor er også viktig. Det samme er kildens prestisje og kvalitet. Det er også bra at litteraturen er skrevet av kjente forskere/ forfattere. Bare 2 % av respondentene sier at det er en stor fordel at artiklene de trenger er åpne og lett tilgjengelige på nettet. OA-prinsippet er tydeligvis ikke avgjørende for valg av litteraturkilder.

Forskerne ble fulgt opp med spørsmål 34⁶⁸ for å få et mer nyansert bilde av hvor viktig det eventuelt er for forskerne å velge åpne tilgjengelige litteraturkilder. Figur 4.21 viser svarene.

⁶⁸ **Spørsmål 34:** Hvor viktig er det for deg at kildene du velger å inkludere i din forskning er OA?

Figur 4.21 – Hvor viktig er det at litteraturkildene er OA?

Resultatet viser at for 62 % av respondentene er det «*Ikke viktig*» at litteraturkildene de velger å inkludere i sin forskning er åpent tilgjengelige. Kun 16 % av respondentene synes det er «*Noe viktig*», mens bare 7 % sier det er «*Viktig*». 1 % av respondentene oppgir at det er «*Veldig viktig*». Av de respondentene som oppgir at de synes det er «*Viktig*» at kildene de bruker er OA, er det kun en som hevder å publisere oftere i OA-tidsskrift enn i kommersielle. Ingen som svarer «*Noe viktig*» på spørsmål 34 hevder det samme. Dette viser nok en gang at litteraturkilder velges av andre grunner enn at de er OA.

4.2.4 Respondentenes praksis

4.2.4.1 Erfaring med å publisere i OA-tidsskrift

Respondenten ble spurt i spørsmål 21⁶⁹ om de har erfaring med å publisere i OA-tidsskrifter (tabell 4.4)

Svaralternativer	Antall respondenter	Prosent
Ja	24	28 %
Nei	52	61 %
Vet ikke	9	11 %

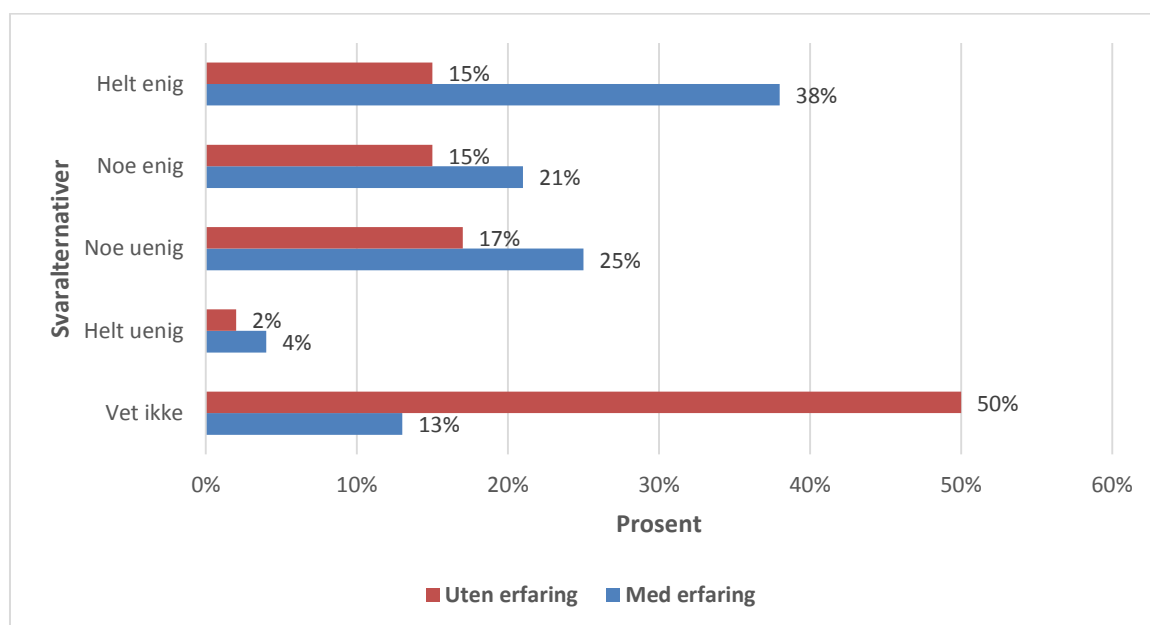
Tabell 4.4 – Respondentenes erfaring med å publisere i åpne tidsskrift.

⁶⁹ **Spørsmål 21:** Har du noen gang publisert din forskning i et OA-tidsskrift?

Vi ser av tabell 4.4 at 28 % av respondentene har publisert i et åpent tidsskrift. 61 % har ikke publisert OA, mens 11 % «Vet ikke». I spørsmål 22⁷⁰ ble de respondentene som har publisert i åpne tidsskrift, bedt om å navngi tidsskriftet de publiserte i og å begrunne valg av tidsskrift.

12 respondenter oppgav navn på tidsskrifter som var mulige å identifisere. Alle 12 tidsskriftene har fagfelleevaluering og er på nivå 1. Av 12 tidsskrifter er 11 OA, ett tidsskrift eksisterte kun i skriftlig form. 4 av tidsskriftene praktiserer APC, 5 gjør det ikke, mens det ved 3 tilfeller ikke var oppgitt. Begrunnelsen for hvorfor disse tidsskriftene ble valg er presentert under kapittel 4.3.5.

Ved å kombinere forskernes svar på spørsmål 19⁷¹ og 21⁷² kan jeg se om det er en sammenheng mellom det å ha erfaring eller ikke erfaring fra å publisere i et åpent tidsskrift, med hva de mener om at OA-tidsskrift er sidestilt med kommersielle tidsskrifter kvalitetsmessig. Figur 4.22 viser resultatet.

Figur 4.22 – Respondenter med og uten erfaring fra publisering i åpne tidsskrift og holdninger til OA-tidsskrifters kvalitet.

⁷⁰ **Spørsmål 22:** Hvilke tidsskrift publiserte du ditt arbeid i, og hvorfor valgte du akkurat disse tidsskriftene? Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet. Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var "Ja" ved spørsmål 21 (Har du noen gang publisert din forskning i et OA-tidsskrift?)

⁷¹ **Spørsmål 19:** Anser du OA-tidsskrifter å være på lik linje med kommersielle tidsskrifter rent kvalitetsmessig?

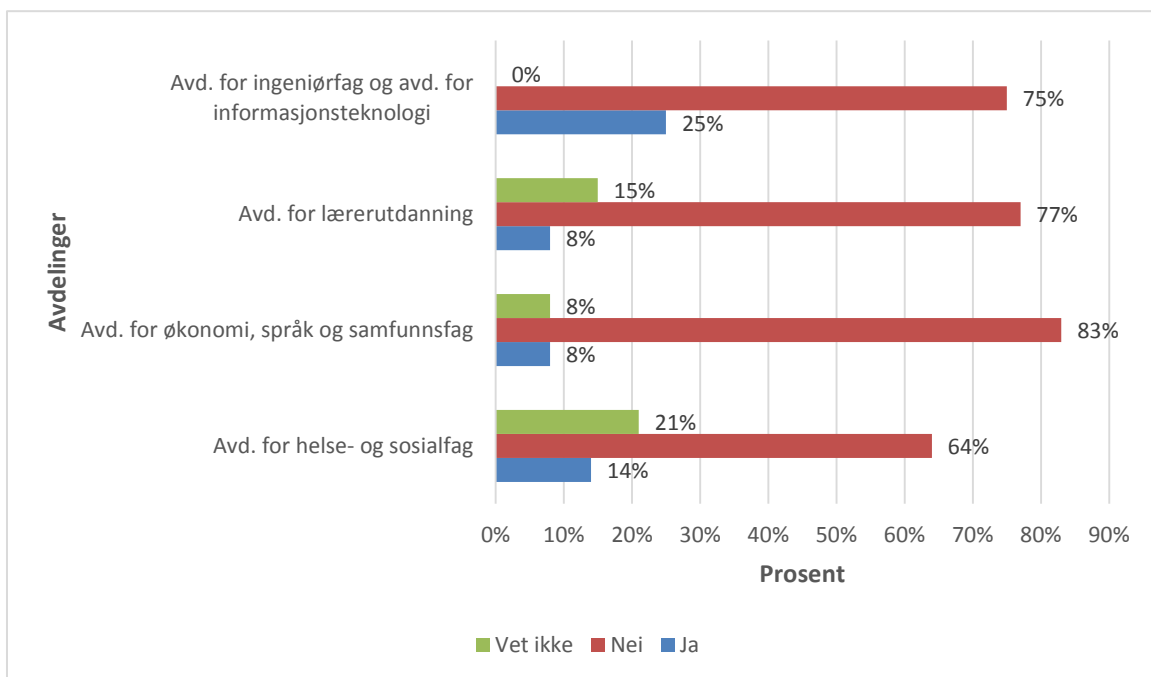
⁷² **Spørsmål 21:** Har du noen gang publisert din forskning i et OA-tidsskrift?

Et flertall, 38 %, av forskerne med erfaring fra å publisere i åpne tidsskrift er «Helt enig» i at OA-tidsskrift kan sidestilles med kommersielle kvalitetsmessig. 15 % av forskerne som ikke har publisert i OA-tidsskrifter mener også at de kan sidestilles med kommersielle kvalitetsmessig, men blant disse forskerne er usikkerheten større. 50 % av forskerne som ikke har publisert i åpne tidsskrift «Vet ikke» om de har samme kvalitet.

4.2.4.2 Publiserer respondentene oftere i OA-tidsskrift?

24 respondenter svarte i spørsmål 21 at de har erfaring fra å publisere i åpne tidsskrift. I spørsmål 24⁷³ ble disse respondentene spurt om de publiserer oftere i OA-tidsskrift enn i kommersielle. Av de 24 som hadde erfaring med å publisere i åpne tidsskrift, svarte 25 % av respondentene at de publiserer oftere i åpne tidsskrift enn i kommersielle, 67 % svarte at de publiserer oftere i kommersielle tidsskrift, mens 8 % svarte «Vet ikke». Av de respondentene som publiserer oftere i åpne tidsskrift var det dobbelt så mange kvinner som menn.

I figur 4.23 ser jeg hvordan publiseringspraksisen fordeler seg avdelingsvis.

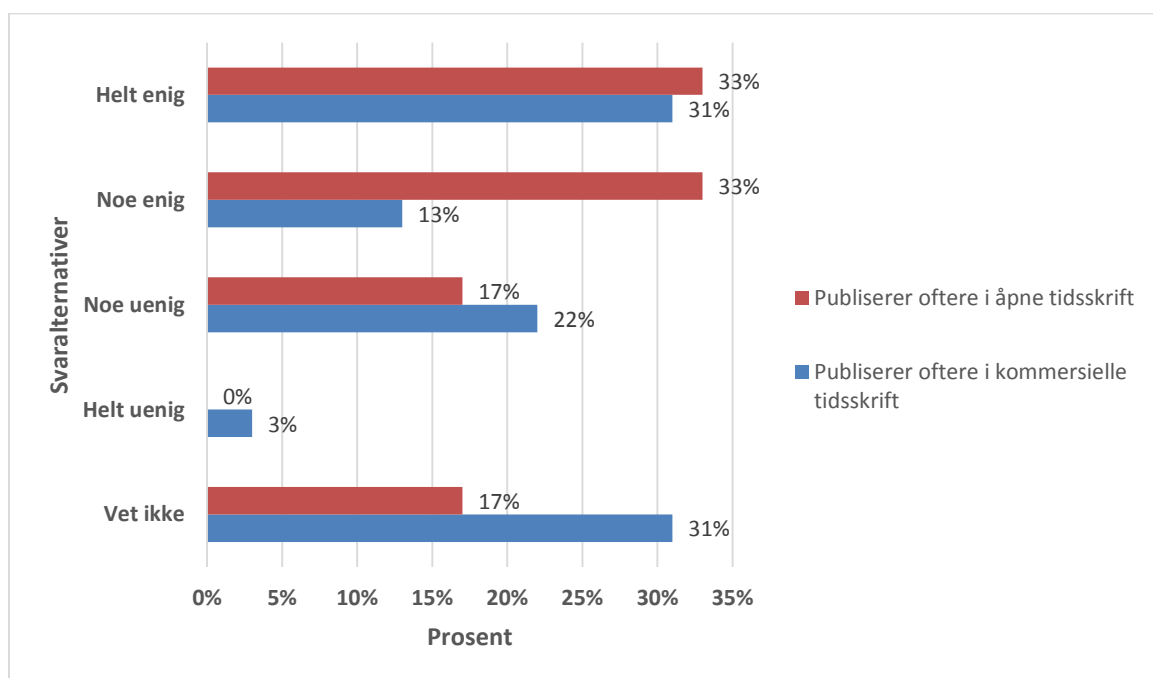

Figur 4.23 - Avdeling og hvorvidt respondentene publiserer oftere i OA-tidsskrift

⁷³ **Spørsmål 24:** Publiserer du oftere i OA-tidsskrift enn du gjør i kommersielle tidsskrift? Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var "Ja" ved spørsmål 21 (Har du noen gang publisert din forskning i et OA-tidsskrift?)

Tallene viser at en stor andel av respondentene, uansett avdeling, publiserer oftere i kommersielle tidsskrift, men at enkelte respondenter fra samtlige avdelinger har forskere som publiserer oftere i åpne tidsskrift.

Ved å kombinere spørsmål 19⁷⁴ og spørsmål 24⁷⁵, kan jeg se på hvilke holdninger forskere som publiserer oftere i åpne tidsskrift og forskere som publiserer oftere i kommersielle tidsskrift har til OA-tidsskrifts kvalitet og hvor enige eller uenige de er i at åpne tidsskrift kan sidestilles med tradisjonelle tidsskrift kvalitetsmessig. Utvalget for analysen er 6 respondenter som publiserer oftere i åpne tidsskrift og 32 respondenter som publiserer oftere i kommersielle tidsskrift. Figur 4.24 viser resultatet av svarene.

Figur 4.24 - Publiseringsspraksis og holdninger til OA-tidsskrifts kvalitet

Ikke overraskende er det flere av respondentene, prosentvis, som publiserer oftere i åpne tidsskrift som mener de kan sidestilles kvalitetsmessig med kommersielle tidsskrift enn de som publiserer oftere i kommersielle tidsskrift. Henholdsvis 66 % og 44 %. Ingen som publiserer oftere i OA-tidsskrift mener de ikke kan sidestilles med kommersielle tidsskrift.

⁷⁴ **Spørsmål 19:** Anser du OA-tidsskrifter å være på lik linje med kommersielle tidsskrifter rent kvalitetsmessig?

⁷⁵ **Spørsmål 24:** Publiserer du oftere i OA-tidsskrift enn du gjør i kommersielle tidsskrift? Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var "Ja" ved spørsmål 21 (Har du noen gang publisert din forskning i et OA-tidsskrift?)

4.2.4.3 Respondentenes siste publikasjon

I spørsmål 27⁷⁶ ble respondentene bedt om å nevne tidsskriftet de sist publisert i og hvorfor de valgte akkurat det tidsskriftet. Jeg har sjekket på DOAJ, SherpaROMEEO og NSD om tidsskriftene er fagfellevurderte, hvilket vitenskapelig nivå de har, om de er åpne tidsskrift og om de praktiserer forfatterbetaling (tabell 4.5). Det ble oppgitt 27 tidsskrifter, alle var fagfellevurdert.

Vitenskapelig nivå			OA			Forfatterbetaling (APC)		
0	1	2	Ja	Nei	Ikke oppgitt	Ja	Nei	Ikke oppgitt
1	19	7	21	3	3	12	4	11

Tabell 4.5 – Tidsskrifters vitenskapelige nivå, om de er åpne og om de praktiserer APC

De fleste tidsskriftene, 19 stk., er på nivå 1, 7 er på nivå 2, mens ett tidsskrift ikke gir publikasjonspoeng. 21 av de oppgitte tidsskriftene er åpne, 3 er det ikke, mens det for 3 tidsskrifter ikke var oppgitt. 12 tidsskrifter tar avgift av forfatteren for å publisere åpent, 4 gjør det ikke og ved 11 tidsskrifter var det ikke mulig å finne informasjon om dette. Begrunnelsene for å publisere i de valgte tidsskriftene ble presentert i kapittel 4.3.5.

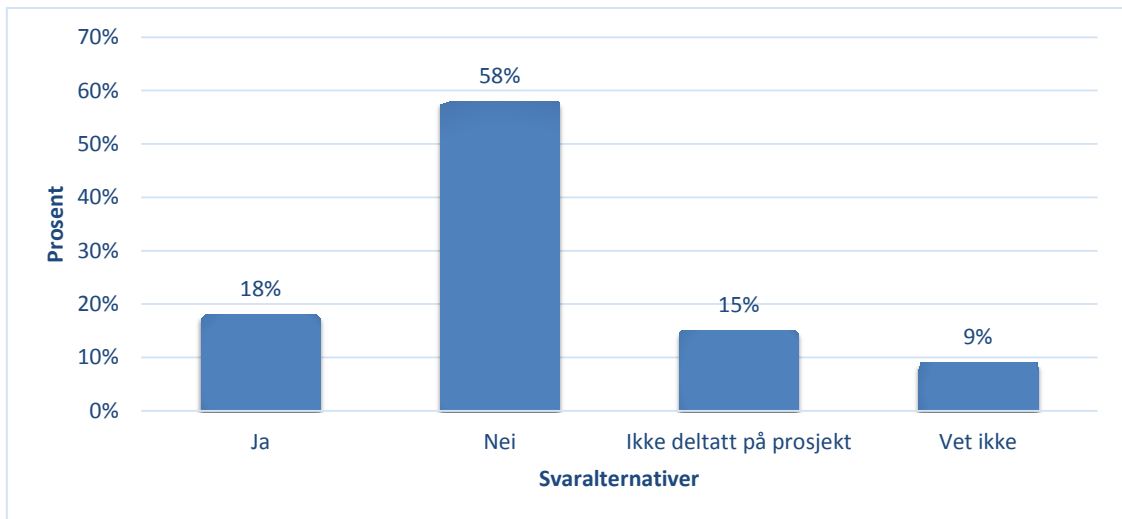
Tabell 4.5 viser at 21 av tidsskriftene forskerne sist publiserte i er åpne. Gitt svar på spørsmål tidligere i undersøkelsen så er dette et høyt tall. Jeg tror dette skyldes at tidsskriftene som er nevnt tilbyr OA i en eller annen form, som hybrid eller gull, i tillegg til å være et abonnementstidsskrift. Jeg vet ikke om artiklene som ble publisert i disse tidsskriftene ble publisert OA, men jeg tror at i de fleste tilfellene ble de ikke det.

4.2.4.4 Respondentenes siste prosjektdeltakelse

Respondenten ble i spørsmål 35⁷⁷ bedt om å tenke på det siste prosjektet de deltok i, som resulterte i en eller flere publikasjoner, og ble spurt om det ble diskutert å publisere OA. Figur 4.25 viser svarene.

⁷⁶ **Spørsmål 27:** Tenk på den siste artikkelen du publiserte. I hvilket tidsskrift publiserte du den, og hvorfor valgte du akkurat det tidsskriftet?

⁷⁷ **Spørsmål 35:** Tenk på det siste prosjektet du deltok på, som resulterte i en publikasjon/ flere publikasjoner. Ble det noen gang diskutert å publisere OA?

Figur 33 – Prosjektpraksis: Ble det noen gang diskutert å publisere i OA-tidsskrift?

18 % av forskerne diskuterte om de skulle publisere i OA-tidsskrift. 58 % gjorde det ikke.

Det var 15 respondenter som svarte «Ja» på spørsmål 35, disse ble i spørsmål 36⁷⁸ bedt om å oppgi hvor og hvorfor eventuelle artikler ble publisert. 4 respondenter oppgav tidsskrifter som ble identifisert og begrunnet valget. Alle 4 tidsskriftene er fagfellevurdert. Ett tidsskrift er på nivå 2, 3 på nivå 1. Alle er åpne tidsskrift. 2 praktiserer forfatterbetaling, mens 2 gjør det ikke. En respondent sier at spørsmålet om å publisere i OA-tidsskrifter aldri ble diskutert da det er en selvfølge. En oppgir tidsskriftets troverdighet og raske prosess fra innsending til fagfellevurdering og publisering som grunn. Et tidsskrift ble valgt på grunn av sitt vitenskapelige nivå, og et ble valgt fordi det var riktig fagfelt.

4.3 Oppsummering av resultatene fra spørreundersøkelsen ved HiØ

4.3.1 Forskernes bevissthetsnivå til egenarkivering og OA

- Svarene i spørreundersøkelsen viser at 52 % av forskerne ved HiØ har hørt om det institusjonelle arkivet Brage. Av disse igjen er det kun 27 % som egenarkiverer sine vitenskapelige arbeider der.
- 84 % av forskerne kjenner til begrepet OA. Det er et betydelig høyere tall enn for det institusjonelle arkivet Brage. Svarene viser at 71 % av de som oppgir at de ikke

⁷⁸ Spørsmål 36: Kan du oppgi hvor eventuelle artikler tilknyttet prosjektet ble publisert, og hvorfor det ble valgt slik? Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet. Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt: Svaret var "Ja" ved spørsmål 35 (Tenk på det siste prosjektet du deltok på, som resulterte i en publikasjon/ flere publikasjoner). Ble det noen gang diskutert å publisere OA?)

kjenner til Brage, derimot er kjent med begrepet OA. Til tross for et høyt bevissthetsnivå om begrepet OA, er det kun 15 % som er kjent med forskjellen på begrepen gull og grønn OA.

- Høgskolens støtte til APC gjennom publiseringsfondet er kjent av 45 % av forskerne.
- Omtrent halvparten av forskerne kjenner et OA-tidsskrift innen sitt fagfelt.

4.3.2 Forskernes holdninger til OA

- 53 % av forskerne er usikre på hvor viktig det er å egenarkivere i Brage (grønn OA). 47 % mener det er viktig. Dette tilsvarer omtrent tallene for de som kjenner til/ er ukjent med Brage.
- De forskerne som oppgir at det ikke er viktig å egenarkivere begrunner dette med at de ikke ser behovet, at de ikke når målgruppa der og at materialet ikke vil være tilgjengelig for mange i Brage. Forskerne som mener det er viktig å egenarkivere er opptatt av å synliggjøre og tilgjengeliggjøre sin forskning åpent for alle.
- Forskerne er generelt skeptiske til OA-tidsskrifter. Cirka 60 % mener de ikke har samme kvalitet som kommersielle tidsskrifter, mens ca. hver fjerde respondent anser de for å være like gode kvalitetsmessig.
- Det er hovedsakelig kvaliteten på fagfelle vurderingen forskerne mener mangler ved åpent tidsskrift samt at de ikke har like stor prestisje som kommersielle tidsskrift.
- Samlet sett mener 73 % av forskerne at støtten til APC gjennom publiseringsfondet vil være viktig for dem. De begrunner det med økonomiske årsaker (56 %), som at det er dyrt å publisere OA, men også at fondet virker motiverende og gir større valgmuligheter. 18 % mener fondet ikke er viktig fordi de ikke har vurdert å publisere OA. Fondet er ikke relevant for dem eller interessant. Dessuten er det lite penger som skal fordeles.
- 36 % av forskerne sier at et tidsskrifts impact factor er viktig, 34 % mener det er noe viktig, mens 30 % mener det ikke er viktig.

4.3.3 Forskernes publiseringspraksis

- 28 % av forskerne har publisert sin forskning i et OA-tidsskrift.
- Blant forskerne med erfaring fra å publisere i åpne tidsskrift svarte 25 % at de publiserer oftere i OA-tidsskrift enn i kommersielle, mens 67 % sa at de publiserer oftere i kommersielle tidsskrift.

- Ved siste prosjektdeltakelse for forskerne, var det kun 18 % som hadde en diskusjon om hvorvidt de skulle publisere i åpne tidsskrift. 58 % diskuterte det ikke.
- Når forskerne skal velge publiseringskanal er artikkelens tema (25 %) viktigste kriterium, deretter må tidsskriftet være faglig relevant (15 %) og det må treffe målgruppa (15 %). Det vitenskapelige nivået er viktig for 11 %.

Kim viser i sin studie fra 2010 at forskere ikke ser at bruk av ekstra tid og innsats forbundet med egenarkivering har noen hensikt. Det samme gjelder for forskerne ved HiØ der egenarkiveringen er lav. Kim viser også at hjelp med opphavsrettslige spørsmål og teknisk veiledning vil kunne føre til økt egenarkivering. Forskerne ved HiØ må avklare rettighetsspørsmål selv. Som Gumpenberger et. al (2013) påpeker vil forskere øke sin synlighet ved å publisere i et velrennomert tidsskrift og mange synes det er vanskelig å finne OA-tidsskrifter med høy IF. Forskerne ved HiØ er generelt skeptiske til OA-tidsskrifter og mener de mangler prestisje og kvalitet. Få publiserer OA.

5 Sammenligning mellom HiØ og HiOA

I dette kapittelet vil jeg sammenligne resultatene fra min spørreundersøkelse blant forskerne på Høgskolen i Østfold med resultatene fra Flyum Holberg sin spørreundersøkelse blant forskerne på Høgskolen i Oslo og Akershus. Alle tall og andre resultater er hentet fra de respektive undersøkelsene. Jeg sammenligner også de to høgskolenes tilnærming til OA, det vil si likheter eller forskjeller mellom retningslinjer, policyer, publiseringsfond, IR med mere.

5.1 Respondentens bevissthetsnivå

- Det er en betydelig forskjell mellom forskerne ved de to høgskolene i forhold til de to institusjonelle arkivene og egenarkiveringspraksisen der. 81 % av forskerne ved HiOA kjenner til ODA, mens 52 % av forskerne ved HiØ kjenner til Brage. Tallene for egenarkiveringspraksisen i arkivene viser samme resultat. Ved HiOA egenarkiverer 87 % av forskerne sitt arbeid i ODA, tilsvarende tall for HiØ er 27 %. Sammenligner jeg tallene for HiØs avdelinger med HiOAs fakulteter viser det seg at ved HiOAs fakultet for samfunnsfag og fakultet for teknologi egenarkiveres alt, de har nådd 100 %. Ved HiØ har avdeling for helse- og sosialfag høyest egenarkiveringspraksis med 42 %.
- Forskjellen er ikke like stor ved spørsmålet om kjennskap til begrepet OA. HiOA leder an hvor 93 % av forskerne oppgir at de kjenner til begrepet, mens 84 % av forskerne

ved HiØ gjør det samme. Den spesifikke forskjellen på de ulike retningene innenfor OA, gull og grønn, er ukjent for 82 % av forskerne ved HiØ og for 72 % av forskerne ved HiOA.

- Begge høgskolene hadde i kort tid før de respektive spørreundersøkelsene opprettet et publiseringsfond der forskere som ønsker å publisere i et åpent tidsskrift kan søke om økonomisk støtte til å dekke APC. HiOA i 2013 og HiØ i 2015. Undersøkelsene viser at 61 % av forskerne ved HiOA kjenner til denne støtteordningen, mens 45 % av forskerne ved HiØ er kjent med den.
- DOAJ har 8884 OA tidsskrifter per 1.6.2016⁷⁹ i sitt register. 75 % av forskerne ved HiOA kjenner til et OA-tidsskrift tilknyttet sitt fagfelt. 46 % av forskerne ved HiØ gjør det samme.

5.2 Respondentenes holdninger

- Vi så at det var stor forskjell på høgskolene når det gjaldt hvor mye forskerne egenarkiverer. Spørsmålet om hvor viktig forskerne synes det er å bidra i det institusjonelle arkivet viser den samme forskjellen om ikke like stor. 65 % av forskerne ved HiOA synes det er veldig viktig eller viktig å bidra i arkivet. 47 % av forskerne ved HiØ mener det samme.
- Forskerne som ikke synes det er viktig å egenarkivere i ODA sier de ikke er interessert i det merarbeid arkiveringen medfører og at de ikke finner det nødvendig. Ved HiØ oppgir forskerne at de ikke ser behovet og at materialet ikke leses av målgruppa. Et flertall av forskerne ved HiOA mener det er viktig å bidra med forskning i ODA og oppgir tilgjengeliggjøring og synliggjøring som de to viktigste faktorene. Her er forskerne ved HiØ helt enige med sine kollegaer ved HiOA og nevner de samme to faktorene som viktigste årsak til å bidra i Brage.
- Omtrent hver tredje forsker (29 %) ved HiOA er helt enige i at OA-tidsskrifter kan sidestilles med kommersielle kvalitetsmessig. På HiØ er cirka hver fjerde forsker (24 %) helt enig i dette. Tvilen på om OA-tidsskrifts kvalitet er lik kommersielle er størst på HiØ hvor 59 % svarte at de er noe uenig, helt uenig eller vet ikke. 48 % av forskerne ved HiOA svarte det samme. Forskerne ved begge høgskolene er enige i sitt syn på hva de mener åpne tidsskrift mangler. De fleste er opptatt av kvaliteten på

⁷⁹ <https://doaj.org/>

fagfelle vurderingen og tviler på om den er god nok. Mange mener også at OA-tidsskrifter mangler status og prestisje.

- Forskerne ved de to høyskolene oppgir helt forskjellige grunner til at de har publisert i åpne tidsskrift. 29 % av forskerne ved HiOA sier det er helt tilfeldig at de publiserte åpent. 19 % har blitt invitert, 19 % har valgt OA-tidsskrift ut i fra vitenskapelig nivå og 19 % har valgt å publisere åpent fordi de har raskere publiseringstid. 25 % av forskerne ved HiØ valgte OA-tidsskrift fordi det var faglig relevant. 8 % sa en viktig årsak til å publisere åpent var nettopp tilgjengelighet og åpenhet. Andre årsaker som nevnes er impact factor, at det var tilfeldig og at det var det artikkelen ble akseptert.
- Flyum Holberg har ikke presentert svarene på om HiOAs støtte til forfatterbetaling vil være viktig for forskerne i prosent. Det gjør en direkte sammenligning vanskelig på dette spørsmålet. Ut i fra figur 25 på side 66 i Flyum Holbergs undersøkelse ser jeg at fakultet for helsefag ser ut til å ha flest respondenter som mener publiseringstøtten vil være viktig for dem. Mens fakultet for samfunnsfag ikke tror støtten er avgjørende for dem. Ved HiØ viser svarene at 82 % av forskerne ved avdeling for økonomi, språk og samfunnsfag sier at støtten er viktig, noe viktig og veldig viktig for dem. Tallene ligger høyt også for de andre avdelingene på cirka 70 %.
- Forskerne ved høyskolene som mener at støtteordningen ikke vil være viktig for dem begrunner det ulikt. Ved HiØ mener forskerne at fondet ikke er relevant eller interessant og at det er lite penger å dele på. Ved HiOA problematiserer forskerne retningen vitenskapelig publisering tar når de selv eller institusjonen må betale for å få publisert. Et flertall av forskerne er positive til støtteordningen og oppgir økonomiske årsaker til at ordningen er viktig for dem. Her er forskerne ved høyskolene enige. Når de kan få støtte til publisering vil pengene ikke måtte tas fra prosjektmidler. Det vil i tillegg gjøre det enklere å velge å publisere i åpne tidsskrift.
- Det ser ut til at forskerne ved HiOA synes et tidsskrifts impact factor er viktigere enn hva forskerne ved HiØ gjør. 64 % oppgir at impact factor er viktig eller veldig viktig for dem. Ved HiØ er 36 % enige i det.

5.3 Respondentenes praksis

- Ikke overraskende har flere forskere erfaring fra å publisere i OA-tidsskrift ved HiOA (51 %) enn ved HiØ (28 %). Tidsskriftene forskerne ved begge høyskolene publiserer i er alle fagfelle vurderte. De fleste var på nivå 1 mens noen få er på nivå 2.

- Av de forskerne som har erfaring med å publisere OA, oppgir 21 % ved HiOA at de publiserer oftere i åpne tidsskrift enn i kommersielle. 25 % av forskerne ved HiØ oppgir også dette. Tallene for de som publiserer oftere i kommersielle er henholdsvis 68 % ved HiOA og 67 % ved HiØ. Her er praksisen omtrent lik ved de to høgskolene.
- Flyum Holberg har ikke angitt i prosent hvor mange forskere som diskuterte å publisere i OA-tidsskrift ved siste prosjektdeltakelse. Men jeg ser fra figur 33 på side 74 i hennes undersøkelse, at et flertall ikke hadde diskutert det. Det samme gjelder for forskerne ved HiØ. Her har 58 % svart at det ikke ble diskutert å publisere i et åpent tidsskrift.
- Når forskerne ved HiØ skal velge publiseringskanal er artikkelens tema (25 %) viktigste kriterium, deretter må tidsskriftet være faglig relevant (15 %) og det må treffe målgruppa (15 %). Det vitenskapelige nivået er viktig for 11 %. Blant forskerne ved HiOA er også artikkelens tema(26 %) viktigste faktor ved valg av publiseringskanal, deretter kommer tidsskriftets vitenskapelige nivå (19 %), dets målgruppe (13 %) og prestisje (10 %).

5.4 Høgskolene HiØ og HiOA

5.4.1 HiØ og HiOA sin tilnærming til OA

HiOA ble landets største høgskole (1. august 2011) etter fusjonen mellom Høgskolen i Oslo (HiO) og Høgskolen i Akershus. Database for statistikk om høgre utdanning viser at Høgskolen i Oslo og Akershus hadde 19 769 studenter og 1965 årsverk i 2015⁸⁰. Høgskolen i Østfold hadde 6028 studenter og 517 årsverk i 2015.⁸¹ Tallene viser at HiOA er over tre ganger så stor i studentantall og har nesten fire ganger så mange ansatte som HiØ.

Det institusjonelle arkivet ODA ved HiOA ble opprettet i 2010 to år før sammenslåingen. ODA bygger på DSpace⁸², et program med åpen kildekode, som er mye brukt til å opprette IR ved akademiske institusjoner. Brage HiØ bygger også på DSpace, men i motsetning til ODA er Brage HiØ med i Bibsys konsortiet. Det institusjonelle arkivet Brage ved HiØ ble tatt i bruk i juni 2007.

⁸⁰http://dbh.nsd.uib.no/nokkeltall/nokkeltall_htmlrapport.action?undermeny=nokkeltall_inst&ValgtInstDetail=0257&valgtArstall=2015

⁸¹http://dbh.nsd.uib.no/nokkeltall/nokkeltall_htmlrapport.action?undermeny=nokkeltall_inst&ValgtInstDetail=0256&valgtArstall=2015

⁸²<http://www.dspace.org/>

HiO hadde fra oppstarten av ODA vedtatt en økonomisk incentivordning knyttet opp mot CRISStin. Incentivet var at vitenskapelige artikler som ikke ble egenarkivert i CRISStin bare oppnådde halvparten av opptjente publiseringspoeng, mens egenarkivert materiale fikk full uttelling. Ordningen opphørte ved fusjonen. Tanja Strøm, leder for digitale tjenester ved HiOA, fremhever incentivordningen som en av grunnene til at ODA har lyktes som institusjonelt arkiv (Holberg, 2013). HiOA har som hovedregel at forskere deponerer sine vitenskapelige publikasjoner samtidig som deres forskningsaktivitet registreres i CRISStin. Publikasjonene blir rettighetsklarert før de blir tilgjengeliggjort i HiOAs åpne arkiv ODA. Ved HiØ må forskerne avklare opphavsrettslige forhold selv.

Den nye høgskolen HiOA vedtok en OA-policy⁸³ i 2011 med anbefalinger og retningslinjer for OA publisering, egenarkivering i ODA og etablering av OA-tidsskrifter.

I 2013 opprettet HiOA et publiseringsfond, en støtteordning for forfatterbetaling APC⁸⁴, hvor skolen sier at den «vil sikre at avgifter til OA-publisering ikke er til hinder for ansattes publisering». (Høgskolen i Oslo og Akershus, 2016).

Høgskolen i Østfold har ingen incentivordning som skal stimulere til økt egenarkivering og åpen publisering. HiØ har et publiseringsstipend hvor forskere kan søke om 50 000 kr. Pengene kan brukes til frikjøp av arbeidstid for forskeren og eller til direkte kostnader. (Kjølaas, 2016). Det står i FoU-utvalgets føringer at «*Forutsetningen er at midlene skal resultere i et manus til minst én publikasjon på nivå 1 eller 2 i 2016*» (Kjølaas, 2016c). Det står ingenting i føringene om at stipendet er knyttet opp mot OA publisering.

Det er ikke vedtatt noen OA-policy for Høgskolen i Østfold. Det bekrefter FoU-leder Kjell Ove Kjølaas (Kjølaas, 2016). Et publiseringsfond, hvor man kan søke om støtte til forfatterbetaling, APC, ble etablert ved HiØ november 2015.

Det IR ODA inneholder 2654 dokumenter, og det ble publisert 842 nye dokumenter i 2015. ODA hadde i 2015, 36 833 unike brukere fra 156 forskjellige land og har rundt 150 200 sidevisninger og 842.000 nedlastinger (HiOA, 2015). Jeg har ikke funnet en tilsvarende statistikk for Brage.

⁸³ <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Interne-ressurser-og-rutinebeskrivelser/Formidling-og-publisering/Open-Access/Open-Access-Policy-ved-HiOA>

⁸⁴ <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Interne-ressurser-og-rutinebeskrivelser/Formidling-og-publisering/Open-Access/OEnsker-du-aa-publisere-Open-Access>

6 Konklusjon

Første del av problemstillingen, «*Hvilke holdninger har forskerne ved Høgskolen i Østfold til OA, og hvordan gjenspeiles disse holdningene i praksis?*», besvares av forskningsspørsmålene. Første forskningsspørsmålet som skal besvares i denne oppgaven er: Hvilke holdninger har forskerne ved HiØ til OA-publiseringsform og egenarkivering?

Kunnskap om OA, hva de ulike veiene grønn og gull innebærer og hvordan OA vil innvirke på forskernes publisering i praksis, vil være avgjørende for deres holdninger til publiseringsformen. OA som begrep er godt kjent av forskerne, men kunnskap om den spesifikke forskjellen på grønn og gull OA er lav.

Å egenarkivere i det institusjonelle arkivet er den grønne veien i OA. Undersøkelsen viser at over halvparten av forskerne ved HiØ er usikre på hvor viktig det er å deponere forskningen sin der. De tror at materialet ikke er tilgjengelig i Brage og at de ikke når målgruppa. Forskerne som synes det er viktig å arkivere i Brage er opptatt av å synliggjøre funn og forskning og at forskningen er åpent tilgjengelig for alle.

Et flertall av forskerne ved HiØ er tvilende til OA-tidsskrifters kvalitet, mens omtrent hver fjerde respondent anser de for å være like gode kvalitetsmessig. Flest er bekymret for om fagfelle vurderingen er av god kvalitet og mener tidsskriftene mangler prestisje. Forskerne som ikke har publisert i et OA-tidsskrift oppgir at de publiserer i de tidsskriftene de kjenner best, altså etter gammel vane. Blant forskerne som har publisert i åpne tidsskrift, er hovedgrunnen at tidsskriftet var faglig relevant.

Tre av fire forskere sier at støtten til APC gjennom publiseringfondet vil være viktig for dem, av økonomiske årsaker fordi det er dyrt å publisere OA, men også at fondet virker motiverende og gjør det lettere å velge å publisere åpent.

Når forskerne skal velge litteraturkilder til sine vitenskapelige arbeider er de opptatt av at kilden er faglig relevant og at den har høy impact factor. Kildens prestisje og kvalitet er også avgjørende. Kun 2 % sier de velger kilder fordi de er åpne.

Det andre forskningsspørsmålet som skal besvares er: Hvordan er publiserings- og egenarkiveringspraksisen blant forskerne ved HiØ?

Halvparten av forskerne ved HiØ kjenner til det IR Brage, men bare et fåtall egenarkivere forskningen sin der.

Når forskerne ved HiØ skal velge et tidsskrift å publisere i tar flest hensyn til artikkelens tema og velger tidsskrift ut i fra det. Samtidig må tidsskriftet være faglig relevant og treffe målgruppa. Tidsskriftets vitenskapelige nivå og prestisje er også viktige. Omtrent en tredjedel av forskerne mener at tidsskriftets impact factor er viktig ved valg av publiseringskanal.

Omtrent halvparten av forskerne sier de kjenner til et OA-tidsskrift innenfor sitt fagfelt og ca. en tredjedel har publisert i et OA-tidsskrift.

Det tredje forskningsspørsmålet som skal besvares er: Hvordan samsvarer forskernes holdninger med publiserings- og egenarkiveringspraksisen ved HiØ?

Omtrent halvparten av forskerne ved HiØ kjenner til Brage og litt over halvparten av disse igjen har egenarkivert der. Usikkerheten på hvorfor det er viktig å egenarkivere i Brage gjenspeiler denne praksisen. Svarene viser også at disse forskerne har manglende kunnskaper om hva grønn OA er og rekkevidden av et institusjonelt arkiv, når de tror at Brage ikke er tilgjengelig for mange og ikke når målgruppa. Samtidig er kunnskapen om forskjellen på grønn og gull OA lav.

En stor del av forskerne er skeptiske til OA-tidsskrifter. De er usikre på kvaliteten på fagfelle vurderingen og synes de mangler prestisje og stabilitet over tid. Noe som viser seg i publiseringspraksisen der bare hver tredje forsker har erfaring fra å publisere i åpne tidsskrifter. Tvilen viser seg også når forskere skal velge litteraturkilder til sin forskning, hvor bare et fåtall velger kilder ut i fra OA-prinsipper.

Nesten to tredjedeler av forskerne er positive til HiØs publiseringsfond der de kan søke om støtte til forfatterbetaling ved publisering i gull OA- tidsskrifter. Det er det økonomiske aspektet ved fondet som er viktigst for forskerne, det at de ikke trenger å belaste prosjektene med kostnader til publisering. Siden fondet ble opprettet i november 2015 har det ikke rukket å påvirke forskernes publiseringspraksis ennå.

For å besvare den andre delen av problemstillingen, «*Er det likheter eller ulikheter mellom forskernes holdninger til OA ved HiØ og HiOA?*», sammenligner jeg svarene jeg fikk på spørreundersøkelsen min med svarene Flyum Holberg fikk på sin.

Den største forskjellen mellom forskerne ved de to høgskolene finner jeg ved egenarkiveringspraksisen. 8 av 10 forskere kjenner til det institusjonelle arkivet ODA ved HiOA og deponerer forskningen sin der. Det er en generell holdning blant forskerne at egenarkivering er viktig og at den er med på å tilgjengeliggjøre og synliggjøre forskningen ved HiOA. Ved HiØ kjenner halvparten av forskerne til Brage og bare hver fjerde av disse egenarkiverer. Mange av forskerne ved HiØ er usikre på viktigheten av å egenarkivere.

Det er en generell høy bevissthet om begrepet OA hos forskerne ved begge høgskolene, men nivået synker betraktelig hos begge ved spørsmålet om de spesifikke forskjellene ved grønn og gull OA.

En annen stor ulikhet jeg ser mellom forskerne ved de to høgskolene kommer ved publisering i åpne tidsskrift. Tre fjerdedeler av forskerne ved HiOA kjenner til OA-tidsskrifter inne sitt fagområde og over halvparten har publisert åpent. Under halvparten av forskerne ved HiØ kjenner OA-tidsskrifter for sitt fagfelt og bare hver fjerde har publisert i OA-tidsskrifter.

Det er enighet blant forskerne som ikke har publisert åpent ved begge skolene, at OA-tidsskrifter ikke har like god kvalitet som kommersielle, og det er først og fremst kvaliteten på fagfelle vurderingen de mener ikke er bra. OA-tidsskrifter mangler dessuten prestisje og status.

Tre av fem forskere ved HiOA kjenner til publiseringsfondet for støtte til APC de har der, litt under halvparten av forskerne ved HiØ kjenner til deres støtte til forfatterbetaling. Alle som kjenner til fondene er enige i at det økonomiske aspektet ved støtten er viktig. Et prosjekts budsjett slipper å bli belastet med publikasjonskostnader noe som fører til at det blir mer attraktivt å publisere i åpne tidsskrift.

Det kommer tydelig fram av undersøkelsene at HiOA har klart å etablere en god praksis for egenarkivering blant sine forskere. Noe den nå avsluttede

incentivordningen bidro sterkt til. HiOA har også en OA-policy som tydelig viser skolens prioritering og satsing på OA-publiserings. I policyen beskrives også framgangsmåten for å utgi OA-tidsskrifter ved skolen. HiOA utgir i dag 12 OA-tidsskrifter som utgår fra skolen fagmiljøer. De har i tillegg et publiseringsfond hvor forskerne kan søke om støtte til forfatterbetaling. Det er en generell høy bevissthet om Open-Access blant høgskolens forskere og over halvparten av dem har publisert i åpne tidsskrift. Det er biblioteket ved HiOA som sjekker alle rettigheter med utgivere før vitenskapelig arbeid blir tilgjengeliggjort i ODA. Forholdene ligger godt til rette for at forskere ved HiOA skal velge å publisere åpent.

Høgskolen i Østfold har ikke kommet like langt i sitt arbeid med det institusjonelle arkivet Brage og kan ikke vise til like gode tall som HiOA. Det er en generell høy bevissthet om OA blant forskerne ved HiØ, men få har publisert i åpne tidsskrifter. Høgskolens nyopprettede publiseringsfond for støtte til APC kan være med på å øke antall OA-publiserings ved skolen. I publiseringsfondets retningslinjer står det at artikkelen skal registreres i CRISTin og gjøres tilgjengelig i HiØ Brage. Dermed kan også egenarkiveringspraksisen øke. Skal HiØ komme opp på samme nivå som HiOA vil det være viktig å etablere en OA-policy. CRISTin har det nasjonale koordineringsansvaret for OA i Norge, og på nettsiden deres openaccess.no. ligger det informasjon og en veileder for hva en god OA- policy bør inneholde⁸⁵. HiØ bør også ta i bruk funksjonen i CRISTin som gjør utveksling av data mulig.

⁸⁵ <http://www.openaccess.no/veiledere/for-institusjoner.html>

7 Videre arbeid

Det er tydelig at bevegelse mot en større grad av OA øker selv om endringene skjer langsomt. Under følger noen forslag til videre arbeid:

- ❖ Det nyopprettede publiseringsfondet som dekker utgifter til APC ved HiØ har ikke hatt tid til å påvirke forskernes publiseringspraksis. Det vil være interessant å følge opp over tid for å se hvor mange forskere som vil benytte seg av midlene og om fondet vil føre til økt OA-publisering.
- ❖ De nye nasjonale retningslinjene for åpen tilgang til forskningsresultater har potensialet til å endre retningen forskningspublisering tar i Norge. Vil opprettelsen av et nasjonalt vitenarkiv gjøre det enklere for forskere å egenarkivere? Vil et nytt insentiv i publiseringsindikatoren for å publisere OA få ønsket virkning?
- ❖ Hvordan vil de ulike formene for OA utvikle seg? Vil hybrid OA øke, vil grønn OA stoppe opp eller vil nye policyer sørge for at gull OA går fram?
- ❖ Overgangen til nytt vitenskapelig publikasjons-system er kostbar. Det vil være viktig å følge med på kostnadene. Vil de øke, avta eller flytte seg i systemet. Vil APC føre til økte kostnader for institusjonene eller kan bibliotekene snart begynne å si opp tidsskrift-abonnementer.
- ❖ Hvordan vil OA-tidsskrifters prestisje og status endre seg? Vil det dukke opp flere seriøse tidsskrifter uavhengig av de store forlagene?
- ❖ Vil OA-bevegelsen oppnå det opprinnelige målet om all forskning gratis 100 % tilgjengelig OA på Internett?

Litteraturliste

- Aagaard, K. (2014). Evaluering af den norske publiceringsindikator: Danske Center for Forskningsanalyse, Aarhus Universitet.
- Alemayehu, M. W. (2010). Researchers' attitude to using institutional repositories : a case study of the Oslo University Institutional Repository (DUO). Oslo: M.W. Alemayehu.
- Apollon. (2006). Forlagene melker universitetene *Apollon* from <http://www.apollon.uio.no/artikler/2006/open-access.html>
- Björk, B. C. (2016). The open access movement at a crossroad: Are the big publishers and academic social media taking over? *Learned Publishing*, 29(2), 131-134. doi: 10.1002/leap.1021
- Björk, B. c., Laakso, M., Welling, P., & Paetau, P. (2014). Anatomy of green open access. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 65(2), 237-250. doi: 10.1002/asi.22963
- Björk, B. C., & Solomon, D. (2014). How research funders can finance APCs in full OA and hybrid journals. *Learned Publishing*, 27(2), 93-103. doi: 10.1087/20140203
- BOAI. (2012). What does BOAI mean by "open access"? . Retrieved 08.06.2016, from <http://legacy.earlham.edu/~peters/fos/boifaq.htm#literature>
- Brekke, T., Brandtzæg, P. B., Nilsen, T. K., Røttingen, J.-A., Samdal, O., Aanestad, M., & Løvhaug, J. W. (2016). Nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningsresultater: Kunnskapsdepartementet.
- COAR. (2015). Promoting Open Science and Open Knowledge: Current State of Repositories Retrieved 11.06.2016, from <https://www.coar-repositories.org/news-media/promoting-open-science-and-open-knowledge-current-state-of-repositories/>
- CRISStin. (2016a). Om. Retrieved 11.06.2016, from <http://www.cristin.no/om/>
- CRISStin. (2016c). Veiledere for institusjoner. Retrieved 18.06.2016, from <http://www.openaccess.no/veiledere/for-institusjoner.html>
- CRISStin. (2016e). Åpen tilgang til forskning. Retrieved 09.06.2016, from <http://www.openaccess.no/>
- EU. (2016). All European scientific articles to be freely accessible by 2020 [Press release]. Retrieved from <http://english.eu2016.nl/documents/press-releases/2016/05/27/all-european-scientific-articles-to-be-freely-accessible-by-2020>

- Finch, J., Bell, S., Bellingan, L., Campbell, R., Donnelly, P., Gardner, R., . . . Jubb, M. (2012). Accessibility, sustainability, excellence: How to expand access to research publications. Executive summary. *Contributions to science*.
- Forskningsrådet. (2014). Forskningsrådets prinsipper for åpen tilgang til vitenskapelig publisering. Retrieved 25.06.2016, from http://www.forskningsradet.no/no/Apen_tilgang/1254001019169
- Forskningsrådet. (2015). Stimuleringstiltak for åpen publisering (STIM-OA). Retrieved 25.06.2016, from <http://www.forskningsradet.no/no/Utllysning/STIMOA/1254005280421>
- Frantsvåg, J. E. (2016, 16.05.2016). Elsevier 2015. Retrieved from <https://list.uit.no/sympa/arc/norainfo/2016-04/msg00006.html>
- Fredriksen, E. H. (2014). Har det norske tellekantsystemet stimulert til mer forskning, og til forskning av høyere kvalitet? *Rektoratets blogg*. Retrieved 25.06.2016, from <http://rektoratet.hib.no/2014/02/har-det-norske-tellekantsystemet-stimulert-til-mer-forskning-og-til-forskning-av-hoyere-kvalitet/>
- Gargouri, Y., Hajjem, C., Lariviere, V., Gingras, Y., Brody, T., Carr, L., & Harnad, S. (2010). Self-selected or mandated, open access increases citation impact for higher quality research. *PLoS ONE*, 5(10), e13636-[13635pp].
- Gjengedal, K. (2016, 14.06.2016). Tilråd open tilgang. *Forskerforum*. Retrieved from <http://www.forskerforum.no/foreslo-retningslinjer-for-open-tilgang/>
- Gumpenberger, C., Ovalle-Perandones, M.-A., & Gorraiz, J. (2013). On the impact of Gold Open Access journals. *An International Journal for all Quantitative Aspects of the Science of Science, Communication in Science and Science Policy*, 96(1), 221-238. doi: 10.1007/s11192-012-0902-7
- Haraldsen, G. (2010). *Spørreskjemametodikk : etter kokebokmetoden*. Oslo: Pensumtjeneste.
- Harnad, S. (2007). The Green Road to Open Access: A Leveraged Transition. In G. Anna (Ed.), *The Culture of Periodicals from the Perspective of the Electronic Age* (pp. 99-105): L'Harmattan.
- Harnad, S. (2010). Gold Open Access Publishing Must Not Be Allowed to Retard the Progress of Green Open Access Self-Archiving. *Logos: The Journal of the World Book Community*, 21(3-4), 86-93.
- Harnad, S. (2012a). What is Open Access. . Retrieved 11.06.2016, from <http://www.eprints.org/openaccess/>

- Harnad, S. (2012c). Why the UK should not heed the Finch Report: Blog post from London School of Economics & Political Science.
- HiOA. (2015). Årsmelding 2015. Retrieved 08.06.2016, from http://www.hioa.no/LSB/node_7930/AArsmelding-2015
- Holberg, L. F. (2013). Forskere og Open Access-publiserings : en holdningsundersøkelse ved HiOA. Oslo: HiOA.
- Houghton, J., Rasmussen, B., Sheehan, P., Oppenheim, C., Morris, A., Creaser, C., . . . Gourlay, A. R. (2009). Economic implications of alternative scholarly publishing models : exploring the costs and benefits. JISC EI-ASPM Project. A report to the Joint Information Systems Committee (JISC).
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg. ed.). Oslo: Abstrakt.
- Kim, J. (2010). Faculty self-archiving: Motivations and barriers. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 61(9), 1909-1922. doi: 10.1002/asi.21336
- Kjølaas, K. O. (2016a). [OA-policy].
- Kjølaas, K. O. (2016c). Publiseringstipend - 2016. Retrieved 03.06.2016, from <https://blogg.hiof.no/kok/2015/12/18/publiseringstipend-2016-2/>
- Kozak, M., & Hartley, J. (2013). Publication fees for open access journals: Different disciplines—different methods. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 64(12), 2591-2594. doi: 10.1002/asi.22972
- Lozano, G. A., Lariviere, V., & Gingras, Y. (2012). The weakening relationship between the Impact Factor and papers' citations in the digital age.
- Mordal, T. L. (1989). *Som man spør, får man svar : arbeid med survey-opplegg*. Oslo: Tano.
- NSD. (2016). Om. Retrieved 11.06.2016, from <http://www.nsd.uib.no/om/>
- Open Access. (2016). (09.06.2016). Retrieved from Wikipedia website: https://en.wikipedia.org/wiki/Open_access
- openaccess.nl. (2016). Pros and cons. Retrieved 09.06.2016, from <http://www.openaccess.nl/en>
- OpenDOAR. (2016). Open Access Repository Types - Worldwide Retrieved 12.06.2016, from <http://opendoar.org/find.php?format=charts>
- Pinfield, S. (2015). Making Open Access work. *Online Information Review*, 39(5), 604-636.

- Poynder, R. (2014). The Open Access Interviews: Richard Savory, Jisc Licensing Manager. Retrieved 23.06.2016, from <http://poynder.blogspot.no/2014/12/the-open-access-interviews-richard.html>
- Prosser, D. (2015). The costs of double dipping. Retrieved 23.06.2016, from <http://www.rluk.ac.uk/about-us/blog/the-costs-of-double-dipping/>
- RCUK. (2013). RCUK Policy on Open Access. Retrieved 24.06.2016, from <http://www.rcuk.ac.uk/research/openaccess/policy/>
- ResearchGate. (2016). About us. Retrieved 12.06.2016, from <https://www.researchgate.net/>
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold : samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3. utg. ed.). Bergen: Fagbokforl.
- Rizor, S. L., & Holley, R. P. (2014). Open Access Goals Revisited: How Green and Gold Open Access Are Meeting (or Not) Their Original Goals. *Journal of Scholarly Publishing*, 45(4), 321-335. doi: 10.3138/jsp.45.4.01
- Schimmer, R., Geschuhn, K. K., & Vogler, A. (2015). *Disrupting the subscription journals' business model for the necessary large-scale transformation to open access*. doi:10.17617/1.3. . Retrieved from <http://hdl.handle.net/11858/00-001M-0000-0026-C274-7>.
- Solomon, D., & Björk, B.-C. (2013). A Study of Open Access Journals Using Article Processing Charges: Figshare.
- SPARC. (2016a). Benefits. Retrieved 08.06.2016, from <http://sparceurope.org/open-access/benefits-of-open-access/>
- SPARC. (2016c). The Open Access Citation Advantage Service. Retrieved 12.06.2016, from <http://sparceurope.org/oaca/>
- SSB. (2004). *Råd for utvikling og utforming av webskjema : versjon 1.1* (Vol. 81). Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Steen, S. (2014). De institusjonelle arkivenes forbannelse. *Norsk medietidsskrift*(01), 2-3.
- Suber, P. (2012). Open access. The MIT Press essential knowledge series. Cambridge, Mass: MIT Press.
- Tinnesand, S. A. (2016). CRISTin. *Store norske leksikon*. Retrieved 25.06.2016, from <https://snl.no/Cristin>.
- Universitetsbiblioteket. (2010). Økt tilgang til forskningsresultater Universitetsbiblioteket i Bergen

Van Noorden, R. (2013). UK open-access route too costly, report says. *Nature*. doi:
10.1038/nature.2013.13705

VSNU. (2015). Dutch Universities and Elsevier reach agreement in principle on Open Access and subscription. Retrieved 23.06.2016, from http://www.vsnu.nl/en_GB/news-items/nieuwsbericht/241-dutch-universities-and-elsevier-reach-agreement-in-principle-on-open-access-and-subscription.html

Personlig kommunikasjon

Else H. Norheim, Hovedbibliotekar, HiØ

Hanne Dybvik, Avdelingsleder biblioteket avd. Fredrikstad, HiØ

Kjell Ove Kjølaas, Sentral FoU-koordinator, HiØ

Vedlegg

Vedlegg 1: Oppgavens spørreskjema

Vedlegg 2: Informasjonsbrev til respondentene

Vedlegg 3: Godkjenning fra NSD

Vedlegg 1

Holdninger til Open Access

Denne spørreundersøkelsen er en del av en masteroppgave med fokus på hvilke holdninger forskere ved Høgskolen i Østfold har til Open Access. Spørreundersøkelsen består av mellom 30 og 37 spørsmål, avhengig av hvilket svar du oppgir, og vil ta ca. 10 minutter å besvare. Det er helt frivillig å delta. Det er 37 spørsmål i denne undersøkelsen.

Bakgrunnsspørsmål

[1] Vennligst oppgi ditt kjønn.

Velg kun en av følgende:

- Kvinne
- Mann

[2] Hva er din alder?

Velg kun en av følgende:

- Under 20 år
- 20 - 30 år
- 31 - 40 år
- 41 - 50 år
- 51 - 60 år
- 61 - 70 år
- Over 70 år

[3] Hvilken stillingstittel har du?

Velg kun en av følgende:

- Professor
- Høgskolelektor
- Førstelektor
- Førsteamanuensis
- Stipendiat
- Annet

[4] Hvilken avdeling tilhører du?

Velg kun en av følgende:

- Avdeling for lærerutdanning
- Avdeling for informasjonsteknologi
- Avdeling for økonomi, språk og samfunnsfag
- Avdeling for helsefag
- Avdeling for ingeniørfag
- Akademi for scenekunst

[5] Hvor lenge har du vært ansatt ved Høgskolen i Østfold?

Velg kun en av følgende:

- 0 - 5 år
- 6 - 10 år
- 11 - 20 år
- 21 - 30 år
- 31 - 40 år
- Over 40 år

[6] Innenfor hvilket fagfelt har du utdanningen din fra?

Vennligst skriv her:

[7] Omtrent hvor lenge har du vært involvert i forskning ved Høgskolen i Østfold?

Velg kun en av følgende:

- 0 - 5 år
- 6 - 10 år
- 11 - 20 år
- 21 - 30 år
- 31 - 40 år
- Over 40 år

Institusjonelt arkiv og deponering

[8] Kjenner du til høgskolens institusjonelle arkiv Brage?

Velg kun en av følgende:

- Ja
- Nei

[9] Deponerer (egenarkiverer) du din forskning i Brage?

Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt:

Svaret var 'Ja' ved spørsmål '[8]' (Kjenner du til høgskolens institusjonelle arkiv Brage?)

Velg kun en av følgende:

- Ja
- Nei

[10] Hvorfor deponerer (egenarkiverer) du ikke din forskning i Brage? Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet.

Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt:

Svaret var 'Nei' ved spørsmål '[9]' (Deponerer (egenarkiverer) du din forskning i Brage?)

Vennligst skriv her:

[11] Hvor viktig synes du det er at forskerne ved HiØ bidrar med sitt arbeid i det institusjonelle arkivet?

Velg kun en av følgende:

- Ikke viktig
- Noe viktig
- Viktig
- Veldig viktig
- Vet ikke

**[12] Kan du prøve å begrunne hvorfor du ikke mener det er viktig?
Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt:**

Svaret var 'Ikke viktig' ved spørsmål '[11]' (Hvor viktig synes du det er at forskerne ved HiØ bidrar med sitt arbeid i det institusjonelle arkivet?)

Vennligst skriv her:

**[13] Kan du prøve å begrunne hvorfor du mener det er viktig?
Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt:**

Svaret var 'Noe viktig' eller 'Viktig' eller 'Veldig viktig' ved spørsmål '[11]' (Hvor viktig synes du det er at forskerne ved HIOF bidrar med sitt arbeid i det institusjonelle arkivet?)

Vennligst skriv her:

Open Access

[14] Er du kjent med begrepet Open Access?

Velg kun en av følgende:

- Ja
- Nei

[15] Hvor hørte du først om begrepet?

Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt:

Svaret var 'Ja' ved spørsmål '[14]' (Er du kjent med begrepet Open Access?)

Vennligst skriv her:

[16] Er du kjent med HiØ's Open Access-policy?

Velg kun en av følgende:

- Ja
- Nei

[17] De to mest kjente veiene til Open Access er grønn og gylden (gull) Open Access. Grønn Open Access omtales som institusjonell egenarkivering og Gylden Open Access omtales som publisering i Open Access-tidsskrifter. Var du kjent med disse begrepene og deres betydning før du svarte på denne undersøkelsen? *

Velg kun en av følgende:

- Ja
- Nei
- Vet ikke

[18] Kjenner du til noen Open Access-tidsskrifter tilknyttet ditt fagfelt? Kom gjerne med eksempler på Open Access-tidsskrifter i kommentarfeltet.

Velg kun en av følgende:

- Ja
- Jeg kjenner ikke til noen Open Access-tidsskrifter for mitt fagfelt
- Vet ikke

Legg til en kommentar til svaret her:

[19] Anser du Open Access-tidsskrifter å være på lik linje med kommersielle tidsskrifter rent kvalitetsmessig?

Velg kun en av følgende:

- Helt enig
- Noe enig
- Noe uenig
- Helt uenig
- Vet ikke

[20] Hva mener du Open Access-tidsskriftene mangler for å være på lik linje med de kommersielle tidsskriftene?

Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt:

Svaret var 'Helt uenig' eller 'Noe uenig' ved spørsmål ' [19]' (Anser du Open Access tidsskrifter å være på lik linje med kommersielle tidsskrifter rent kvalitetsmessig?)

Vennligst skriv her:

Publiseringspraksis

[21] Har du noen gang publisert din forskning i et Open Access-tidsskrift?

Velg kun en av følgende:

- Ja
- Nei
- Vet ikke

[22] Hvilke tidsskrift publiserte du ditt arbeid i, og hvorfor valgte du akkurat disse tidsskriftene? Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet.

Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt:

Svaret var 'Ja' ved spørsmål ' [21]' (Har du noen gang publisert din forskning i et Open Access-tidsskrift?)

Vennligst skriv her:

[23] Hva hindrer deg i å publisere i et Open Access-tidsskrift? Velg de påstandene nedenfor som passer. Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt:

Svaret var 'Nei' ved spørsmål ' [21]' (Har du noen gang publisert din forskning i et Open Access-tidsskrift?)

Vennligst velg alle som passer:

- «Jeg har liten eller ingen kjennskap til Open Access-tidsskrifter som gjelder for mitt fagfelt.»
- «Jeg publiserer i de tidsskriftene jeg kjenner best.»
- «Det er for lite prestisje knyttet til Open Access-publisering.»
- «Open Access-tidsskrift har foreløpig ikke den samme faglige tyngden som de mer kommersielle tidsskriftene.»
- «Jeg ønsker en størst mulig tildeling av publiseringspoeng og penger til mitt arbeidssted, og velger derfor kommersielle utgivere.»
- «Open Access-tidsskrifter blir ikke sitert like ofte som kommersielle tidsskrifter.»
- «Det er ikke viktig for meg at mitt arbeid blir åpent for alle.»
- «Det er knyttet for stor usikkerhet rundt Open Access-publisering og opphavsrett.»
- Vet ikke
- Annet:

**[24] Publiserer du oftere i Open Access-tidsskrift enn du gjør i kommersielle tidsskrift?
Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt:**

Svaret var 'Ja' ved spørsmål ' [21]' (Har du noen gang publisert din forskning i et Open Access-tidsskrift?)

Velg kun en av følgende:

- Ja
- Nei
- Vet ikke

[25] Når du skal velge tidsskrift du ønsker å publisere din forskning i, hvor viktig er det for deg hvor dine kolleger publiserer/har publisert?

Velg kun en av følgende:

- Ikke viktig
- Noe viktig
- Viktig
- Veldig viktig
- Vet ikke

[26] Hvor viktig er det for deg at tidsskriftet du publiserer i er kjent blant dine kolleger?

Velg kun en av følgende:

- Ikke viktig
- Noe viktig
- Viktig
- Veldig viktig
- Vet ikke

[27] Tenk på den siste artikkelen du publiserte. I hvilket tidsskrift publiserte du den, og hvorfor valgte du akkurat det tidsskriftet?

Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet.

Vennligst skriv her:

[28] Hvor viktig vil du si at et tidsskrifts impact factor er for deg?

Velg kun en av følgende:

- Ikke viktig
- Noe viktig
- Viktig
- Veldig viktig
- Kjenner ikke til impact factor
- Vet ikke

[29] Høgskolen i Østfold har satt av kr. 100 000 til et publiseringsfond som skal dekke forfatterbetaling ved Open Access-publisering. Dette fører til at utgifter tilknyttet publisering nå dekkes av institusjonen og ikke av forfatteren selv. Var du klar over dette fra før, eller er det nytt for deg?

Velg kun en av følgende:

- Jeg var klar over det fra før
- Jeg var ikke klar over det fra før
- Vet ikke

[30] Hvor viktig tror du dette fondet vil være for deg, i henhold til eventuell publisering i Open Access-tidsskrifter?

Velg kun en av følgende:

- Ikke viktig
- Noe viktig
- Viktig
- Veldig viktig
- Vet ikke

[31] Kan du prøve å forklare hvorfor dette ikke vil være viktig for deg? Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet. Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt:

Svaret var 'Ikke viktig' ved spørsmål '[30]' (Hvor viktig tror du dette fondet vil være for deg, i henhold til eventuell publisering i Open Access-tidsskrifter?)

Vennligst skriv her:

[32] Kan du prøve å forklare hvorfor dette vil være viktig for deg? Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet. Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt:

Svaret var 'Noe viktig' eller 'Viktig' eller 'Veldig viktig' ved spørsmål '[30]' (Hvor viktig tror du dette fondet vil være for deg, i henhold til eventuell publisering i Open Access tidsskrifter?)

Vennligst skriv her:

Kildepraksis

[33] Hvilke faktorer er viktig for deg når du skal velge litteraturkilder? Eksempler på faktorer kan være prestisje, vane, tidsskriftets impact factor og lignende. Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet.

Vennligst skriv her:

[34] Hvor viktig er det for deg at kildene du velger å inkludere i din forskning er Open Access?

Velg kun en av følgende:

- Ikke viktig
- Noe viktig
- Viktig
- Veldig viktig
- Vet ikke

Prosjektarbeid og publisering

[35] Tenk på det siste prosjektet du deltok på, som resulterte i en publikasjon/flere publikasjoner. Ble det noen gang diskutert å publisere Open Access?

Velg kun en av følgende:

- Ja
- Nei
- Har ikke deltatt på prosjekt
- Vet ikke

[36] Kan du oppgi hvor eventuelle artikler tilknyttet prosjektet ble publisert, og hvorfor det ble valgt slik? Vennligst oppgi svaret ditt i kommentarfeltet. Svar kun på dette hvis følgende betingelser er oppfylt:

Svaret var 'Ja' ved spørsmål '[35]' (Tenk på det siste prosjektet du deltok på, som resulterte i en publikasjon/flere publikasjoner. Ble det noen gang diskutert å publisere Open Access?)

Vennligst skriv her:

[37] Er du villig til å bli kontaktet for et dybdeintervju om temaet i spørreundersøkelsen?

- Ja
- Nei

Tusen takk for at du tok deg tid til å gjennomføre undersøkelsen. Ditt svar vil være veldig verdifullt for min masteroppgave.

Send undersøkelse.

Takk for at du fullførte denne undersøkelsen.

Vedlegg 2

Informasjonsskriv – masteroppgaveprosjekt ved Høgskolen i Oslo og Akershus

Forespørsel om å delta i spørreundersøkelse.

Jeg er en masterstudent i Bibliotek- og informasjonsvitenskap ved Høgskolen i Oslo og Akershus. I forbindelse med min masteroppgave skal jeg gjennomføre en spørreundersøkelse med fokus på hvilke holdninger forskere ved HiØ har til Open Access. Til dette trenger jeg respondenter. Spørreundersøkelsens utvalg skal bestå av forskere ved høgskolens avdelinger/enheter og akademi.

Spørreundersøkelsen som gjennomføres i Limesurvey, er delt inn i seks deler og består av spørsmål knyttet til institusjonelt arkiv og deponering, Open Access, hvilken publiseringspraksis forskere har, hvilken kildepraksis forskere har, spørsmål knyttet til prosjektarbeid og publisering samt bakgrunns spørsmål som kjønn, alder, ansiennitet, stillingstittel og lignende. Spørreundersøkelsen består av mellom 30 og 37 spørsmål, alt etter hvordan du svarer, og vil ta ca. 10 minutter å besvare. Det er helt frivillig å delta i prosjektet, og du kan trekke deg når som helst så lenge studien pågår uten å måtte begrunne dette.

Det er søkt om og mottatt konsesjon for prosjektet hos Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS. Du kan derfor være trygg på at alle opplysninger som fremkommer av undersøkelsen vil bli behandlet konfidensielt, og at all informasjon vil bli anonymisert slik at den enkelte forsker ikke kan gjenkjennes. Det vil kun være jeg som har tilgang til de personidentifiserbare opplysningene, og disse vil bli slettet når oppgaven er ferdig i juni 2016.

Hvis du har noen spørsmål er du velkommen til å ringe meg på telefon 95 92 14 83 eller sende en e-post til htvete@yahoo.com. Du kan også ta kontakt med min veileder instituttleder Tor Arne Dahl på telefon 67 23 83 07, eller epost Tor-Arne.Dahl@hioa.no.

Med vennlig hilsen Hanne Tvete, Prestelandet 23 b, 1632 Gamle Fredrikstad.

Vedlegg 3

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org nr. 985 321 884

Tor-Arne Dahl
Institutt for arkiv, bibliotek- og informasjonsfag Høgskolen i Oslo og Akershus
Pilestredet 48
0167 OSLO

Vår dato: 03.11.2015

Vår ref: 45380 / 3 / AMS

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 27.10.2015. Meldingen gjelder prosjektet:

45380	<i>Open Access publisering - en komparativ holdningsundersøkelse mellom forskere ved HIOA og HIOF</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Høgskolen i Oslo og Akershus, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Tor-Arne Dahl</i>
<i>Student</i>	<i>Hanne Tvette</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.12.2016, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Anne-Mette Somby

Kontaktperson: Anne-Mette Somby tlf: 55 58 24 10

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices

*OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyre.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@svt.uio.no*

Vedlegg 3

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Hanne Tvette htvette@yahoo.com

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 45380

Utvalget informeres skriftlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet.

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger Høgskolen i Oslo og Akershus sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal sendes elektronisk eller lagres på privat pc, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

Limesurvey er databehandler for prosjektet. Høgskolen i Oslo og Akershus har i følge meldeskjemaet skriftlig avtale med Limesurvey om hvordan personopplysninger skal behandles, jf. personopplysningsloven § 15.

Forventet prosjektslutt er 31.12.2016. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)

Vi gjør oppmerksom på at også databehandler (Limesurvey) må slette personopplysninger tilknyttet prosjektet i sine systemer. Dette inkluderer eventuelle logger og koblinger mellom IP-/epostadresser og besvarelser.